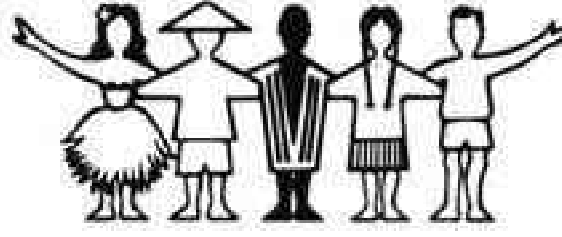
SORUN

BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ: 2/4/MAYIS'88

1 MAYIS 1988 GÜNDEMİN İLK MADDESİ: PARTİLEŞME SORUNU
Ali Özdoğu
□
MİTİNG, GREV VE İŞÇİ HAREKETLERİ
FİLİSTİN HALKIYLA DAYANIŞMA EYLEMLERİ
İsmail Arguvanlı
□
12 EYLÜL TARTIŞILIYOR...
Talat Turhan
□
21. YÜZYILA ÇEYREK KALA EMPERYALİZM
ORTA DOĞU'DA HALKLARIN KANINI İÇİYOR
Hüseyin Elmas
□
DİN, KÜLTÜR VE GELENEKLERİYLE İNSAN MALZEMEMİZ
GERİCİ İTTİFAKIN SÖMÜRÜSÜNE BIRAKILAMAZ
Hüseyin Alevli
□
BAŞKALDIRI VE LEGALİTE
Temel Demirer
□
"68 KUŞAĞI", "YENİ" YÖNELİŞLER
Mahmut Servet
□
HER KİTLE HAREKETİ DEVRİMCİ EYLEM
HER KIZIL ŞAL DEVRİMİN BAYRAĞI DEĞİLDİR
Hasan Hüseyin Koptagel
□
DEVRİMCİ EĞİTİM VE DAĞINIKLIĞIMIZ
Selim Kırçiçek
□
PARTİLEŞME SORUNU, TARİH VE SINIF BİLİNCİ
Mahmut Agan
□
PARTİLEŞME SORUNU I VE II ÜZERİNE
BİR "ESKİ TÜFEK" ARKADAŞA CEVAP
Sırrı Öztürk
□
AYTUNÇ ALTINDAL'A BİR CEVAP
Kürşat Deniz
□
ŞİİRLERİYLE: **Servet Ziya Çoraklı - Fahrettin Fakı**
Ferhan Ercan - Metin Bilgen - Öncü - Mustafa Güçlü
□
KİTAPLAR-HABERLER

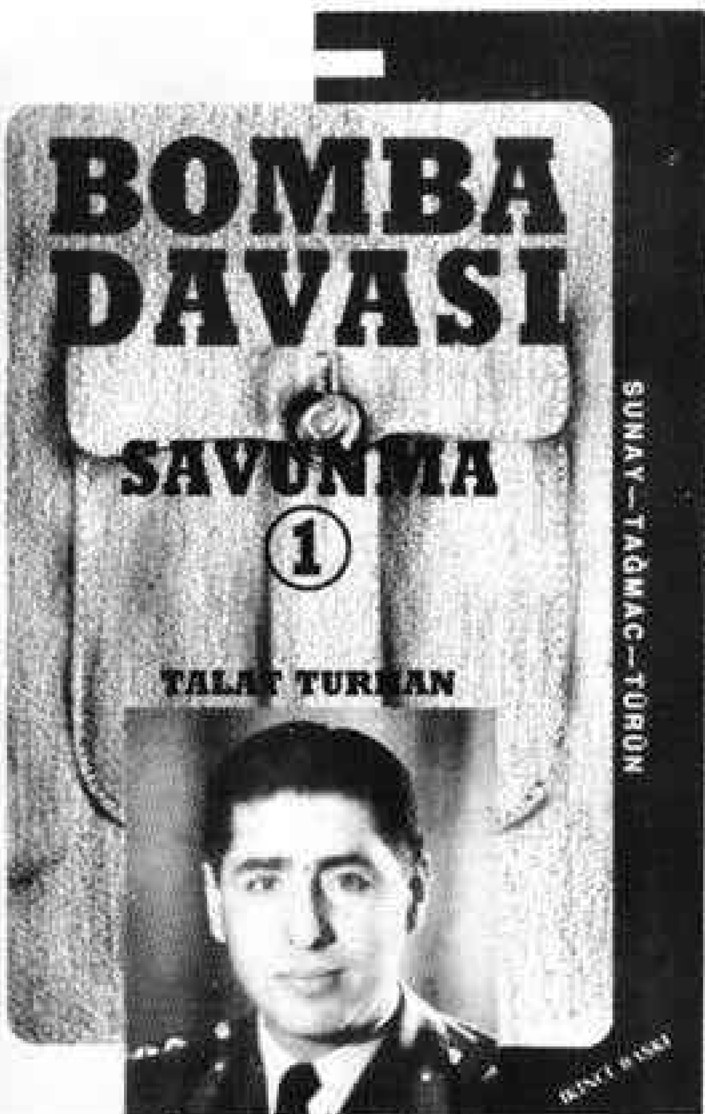
ÖNCÜ KİTABEVİ YAYINLARI

□ SİYASET VE FELSEFE **K. Marx-F. Engels**	3500
□ KADIN VE MARKSİZM **Marx-Engels-Lenin-Stalin**	2700
□ BULGARİSTAN TARİHİ **Nikolay Todorov**	1200
□ TARİHSEL MADDECİLİK MARKSİST TOPLUM KURAMININ ANA ÇİZGİLERİ **V. Kelle-M. Kovalson**	3500
□ SİYASİ DÜŞÜNCE HÜRRİYETİ VE 1961 ANAYASASI **Bülent Tanör**	2400
□ DOĞANIN İNSANLAŞMASI **Dr. Serol Teber**	3300
□ DEMİR ÖKÇE **Jack London**	2700
□ IŞIĞIN KAVGASI **Mehmet Aydın**	700
□ MARX'IN SOSYOLOJİSİ **Henri Lefebvrè**	2500

Dağıtımını Yaptığımız:

□ BOMBA DAVASI-SAVUNMA-1 **Talat Turhan**	2600
□ BOMBA DAVASI-SAVUNMA-2 **Talat Turhan**	3300
□ EMEKÇİNİN TÜRKÜSÜ **Mihneti**	650

Öncü Kitabevi Yayınları: Babıali Cad. No: 8 Cağaloğlu/İst.
Tlf: 526 55 13

SORUN

BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ: 2/4/MAYIS'88

İÇİNDEKİLER

Sorun	OKURLARIMIZA	2
Ali Özdoğu	1 MAYIS 1988 GÜNDEMİN İLK MADDESİ: PARTİLEŞME SORUNU	3
Fahrettin Fakı	GÖRÜŞ YERİ	5
Servet Ziya Çoraklı	ÜÇ DAL ONUR ÇİÇEĞİ VE KAZILAN İMZA	6
Ferhan Ercan	ÖZGÜRLÜĞE SAĞILIR YILDIRIMLAR	7
İsmail Arguvanlı	MİTİNG, GREV VE İŞÇİ HAREKETLERİ, FİLİSTİN HALKIYLA DAYANIŞMA EYLEMLERİ	8
Talat Turhan	12 EYLÜL TARTIŞILIYOR...	19
Metin Bilgen	HOCANIN DOĞRULUĞU	30
Hüseyin Elmas	21. YÜZYILA ÇEYREK KALA EMPERYALİZM ORTA DOĞU'DA HALKLARIN KANINI İÇİYOR	31
Öncü	FİLİSTİN	32
Hüseyin Alevli	DİN, KÜLTÜR VE GELENEKLERİYLE İNSAN MALZEMEMİZ GERİCİ İTTİFAKIN SÖMÜRÜSÜNE BIRAKILAMAZ	33
Temel Demirer	BAŞKALDIRI VE LEGALİTE	38
Mahmut Servet	«68 KUŞAĞI», «YENİ» YÖNELİŞLER	42
Hasan Hüseyin Koptagel	HER KİTLE HAREKETİ DEVRİMCİ EYLEM, HER KIZIL ŞAL DEVRİMİN BAYRAĞI DEĞİLDİR!	48
Selim Kırçiçek	DEVRİMCİ EĞİTİM VE DAĞINIKLIĞIMIZ	54
Mustafa Güçlü	BİR BAŞINAYIZDIR	58
Mahmut Ağan	PARTİLEŞME SORUNU, TARİH VE SINIF BİLİNCİ	59
Sırrı Öztürk	PARTİLEŞME SORUNU I VE II ÜZERİNE BİR «ESKİ TÜFEK» ARKADAŞA CEVAP	63
Kürşat Deniz	AYTUNÇ ALTINDAL'A BİR CEVAP	66
Sorun	KİTAPLAR - HABERLER	67

SORUN, BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ: 2/4/Mayıs'88 (Şimdilik iki ayda bir çıkar) ★ **Fiyatı:** KDV dahil 1000 TL ★ **Sahibi ve Yönetmeni:** Sırrı Öztürk ★ **Yazı İşleri Müdürü:** Zeki Öztürk ★ **Yönetim Yeri ve Adresi:** Babıali Cad. Bozkurt Han No: 6/2. K/1 Cağaloğlu - İst. ★ **Tlf:** 527 45 38 - 526 55 13 ★ **Dağıtım:** BİRLİKTE YAYINCILIK, NER Dağıtım **531 07 60** ★ **Dizgi:** Eslek Matbaası/511 75 37 ★ **Baskı:** Erenler Matbaası ★ **Abone Koşulları:** Yurtiçi (6 sayı) 4500 TL. Yurtdışı 25 DM. ★ **Abone Bedeli:** Posta Çeki 98213 ya da Döviz Hesap No: 18474 T. İş Bankası Türbe Şubesi İstanbul adresine gönderilebilir. ★ Yazılı metinler kaynak gösterilerek kullanılabilir. ★ Yayın ilkelerimizle bağdaşmayan ilanlar kabul edilmez.

OKURLARIMIZA

SORUN BİRLİKTE KİTAP DİZİSİ'nin 1. ve 2. sayılarının yayını, İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesinin 18.2.1988/8 tarihli kararıyla durdurulmuştur. Bu karara karşı yetkili 2. Ağır Ceza Mahkemesine sunulmak üzere yaptığımız itiraz 7.3.1988/95 tarihli kararla red edilmiştir. İlgililer «kitap mı, dergi mi» sorusundan hareketle, SORUN'u dergi olarak nitelemiş, ve (dergi için) gerekli beyannamenin verilmeyişini öne sürerek yayınımızın durdurulmasını sağlamıştır. Oysa açıkça görüldüğü gibi amacımız, kitap (kitap dizisi) yayımlamaktır. Anayasa ve diğer yasalarda da kitap ya da kitap dizisi yayımlanması içn herhangi bir beyanname'den söz edilmemektedir. Durum böyleyken, bununla yetinilmemiş. «5680 Sayılı Basın Kanununa Muhalefet» gerekçesiyle ayrıca bir de dava açılmıştır. İstanbul 2. Asliye Ceza Mahkemesinde (1988/2038) görülen davada: «Kitabın dergi olarak değerlendirilmesi, Kitap Dizisi yayınının durdurulup cezalandırılmamızın istenmesi, hukuk açısından mümkün değildir. Ancak, zorlama bir yorumla suçlanabilir ya da yasalarımızdan kaldırılmış bulunan kıyaslama usuluyla cezalandırılmamız istenebilir» denilmiştir. «İlgililerin cezalandırılmamız için ileri sürdüğü gerekçeleri, bugünkü yönetimin basın yayın faaliyetleri hakkındaki 'demokrasidışı' baskı, niyet ve anlayışının bir ifadesi olarak görüyoruz» şeklindeki savunmamızdan sonra, konunun açıklık kazanabilmesi için; «kitap mı, dergi mi» konusunun «bilirkişi»ye sorulmasına karar verilmiştir.

SORUN, BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ: 2/4/Mayıs'88 sayısı elimizdeyken, 3.5.1988'de yapılacak duruşmada konu karara bağlanacaktır.

«Öyküyü» okurlara iletirken, çıkarılan engel üzerine yakın ilgi duyan, mektup, telgraf, telefon ya da doğrudan SORUN'a gelerek çabalarımızı destekleyen dost okurlara aynı duygularla teşekkür eder, SORUN'un yayınını sürdüreceğimizi bir kere daha tekrarlarız.

SORUN'u özendiren, destekleyen ve katkı yapmak isteyen pek çok kişi ve çevreden mektup almaktayız. Bu katkıların tümünü saygıyla karşılıyoruz. 1. sayımızda açıkladığımız ilkeler ışığında üretmek, paylaşmak ve sorumluluk üstlenmek BİRLİKTE olabilmenin ilk gereğidir diye düşünüyoruz. SORUN, bizim değil, hepimizin denilmesini öne çıkarmaktan yanadır. Bu amaç ve ilkesel yönelişiyle daha nitelikli nice sayıları BİRLİKTE çıkaracağımızı umuyor ve okurlarımızın 1 Mayıs bayramını en içten duygularla kutluyoruz.

SORUN
15 Nisan 1988

1 MAYIS 1988
GÜNDEMİN İLK MADDESİ: PARTİLEŞME SORUNU

Ali Özdoğu

1 Mayıs! Bugün bizim bayramımız. İşçilerin, birlik, dayanışma ve mücadele günü.

1 Mayıs 1988'de gündemin ilk maddesi: Partileşme Sorunu'dur.

Yarın 15 - 16 Haziran, öbürgün ve daha sonraki günlerde bu sorun gündemden inmeyecek. Ta ki, hareketimiz örgütsel güvencesine kavuşuncaya kadar.

Her 1 Mayıs'da günün anlam ve önemini yeniden bir kez daha öğrenmeğe çalışıyoruz. Sosyal mücadele tarihimize bakıyoruz; bu süreçte olumlu ve olumsuzluklarıyla çok şey yapılmış; ama hareketimiz güçsüzlüklerden bir türlü arındırılmamış...

Gezegenimizde sosyalizmin teori ve pratik kazanımları ete kemiğe büründükçe, işçi ve devrimci kanı dökenlerin baskı ve sömürüsü gerileyecek ve giderek tarihin derinliklerine atılacaktır. İşte bu inanç ve güven duygusuyla 1 Mayıs 1988'i kutluyoruz.

Bugün her ilerici birim kendisini sorguladıkça, bu «kutlama» daha çok önem kazanacaktır: 1) Ülkemizin durumu ve sosyal mücadelede yerini alan güçlerin konumu nedir? 2) İşçi sınıfı ve sosyalist hareket 1 Mayıs'ı nasıl karşılamaktadır? 3) İşçi ve emekçi sınıfların kurtuluşu adına yola çıkıp bugün hapishanede olan devrimciler günümüzü nasıl değerlendiriyor? 4) Sosyalizmin evrensel ve ulusal plandaki sorunlarını hangi bakış açısıyla değerlendirip yorumlamaktayız?

1 Mayıs! Bugün bizim bayramımız.

Sorunlarımız çözüm bekliyor. Sosyal mücadele giderek keskinleşiyor; ama henüz sorulara cevap arıyoruz; bir de tutuşturmayan kıvılcımlarla birbirimizi kandırıyoruz. Oysa önümüzü aydınlatabilecek fener'e ihtiyacımız var.

Hamasetin, romantizmin ve idealizmin çeşitli uvertürleri piyasalanıyor; birilerinin kaleminden adeta kan damlıyor. İşçi sınıfı ve özgürlüğümüz adına olumsuzluklar gene kol geziyor. İş yapılmasını öne çıkaran sorumlu kadrolar 1 Mayıs'da. 12 Eylül'ün aşındırdığı bütün birimlerin şimdi işçi sınıfına selam duruşunu ibretle seyrediyor...

1 Mayıs 1988'de günün tarihi anlamını açıklamaya gerek yoktur. Çok şükür tarih yazıcıları boyuna kayıt düşüyor. Türkiye gerçeğinden kopmuş olanlar, uzaklardan işçi sınıfını alanlara çağırıyor. «Yapılsın, edilsin, kırılsın, kahrolsun!» idealizminden kurtulamamış olanlar hâlâ varlığını koruyor. İyi, tamam, hoş «yapalım»; ama neyi, nasıl, kiminle? Hangi araç ve mekanizmaları işleterek «kahredelim» işçi ve emekçi halkların sömürücülerini? Hareketimiz içindeki maskeli devrimcilerin gücünü nasıl «kıralım?»

1 Mayıs! Bugün bizim bayramımız.

«Geliyoruz, geleceğiz, yakındır!» diyen; «Faşizme geçit yok!» sloganlarıyla alanlara sığmayan bizim insanlarımızdı. Önde görünen laf ebeleri kavga alanının dışına düştü; ve söz söyleme hakkını kaybetti. Günümüzde söz söyleme hakkı, lafla değil iş yaparak kazanıldı. Söz sırası şimdi yapanlarda.

İnsanlarımız kırıldı; cezaevleri devrimcilerle doldu. Her ikisi de gündemde vardı elbette. Her kadro sınavlardan geçti; onurlusu da onursuzu da çıktı hareketin içinden. Bilim ve akıldışı safsatalarla geçersiz programlar açığa vuruldu. Hayat devrimci ile şarlatanı ayıkladı. Doğruları eğrilerden ayırmayı bir kez daha öğrenmeye koyulduk; öğrenciliğimiz hâlâ bitmedi...

1 Mayıs! Bugün bizim bayramımız.

Bugün geçmişten daha donatımlı ve erginliğe erişmiş kadrolara sahibiz. Ama hareketimiz organize değildir. 1 Mayıs'ı kutlarken, tek eylem biçimi olarak: «İlle de Taksim!» diyenler aramızda yok. DİSK'in içini boşaltanlar, «partiyim» diyenler, ve gençliğin devrimci özünü değerlendiremeyenler de, «etkin»likleriyle yok ortalıkta... Hareketimize konulan köstekleri unutmadık. Affetmedik eloğullarının yaptığını.

Günümüzdeki 1 Mayıs'ı kutlama eylemlerini; sağlıklı unsurları bünyesinde taşıdığı ve hareketimizin bütünleşmesine katkı yaptığı sürece desteklemeliyiz. Fakat unutulmaması gereken bir konuda, uyarı ve eleştiri görevimizi eksik etmemeliyiz: Bir süre baskı ve terör altında, hapishanede tutulan sol, sorunlarını asgari çözüme kavuşturmadan, şimdi, «haydi 1 Mayıs'a» diyor. Oysa İSP'nin oluşturulması gündemdedir. Bu görevden yan çizip, 1 Mayıs'ı eylemsizliğini örten bir kalkan olarak kullanmak istiyenler eleştirilmelidir.

1 Mayıs artık yerine ve duruma göre kutlanacak. 1 Mayıs'ların bayram olarak kutlanacağı anlar olacağı gibi, geçmişten ders alıp 1 Mayıs'ı başka biçimlerde yerli yerine koymak da gerekecektir...

İşçi sınıfı ve sosyalist hareket, 1 Mayıs 1988'i kendi gücüyle çeşitli biçimlerde karşılıyor. Kutlanan 1 Mayıs'ın hareketimize yeni bir ruh ve ivme katmasını diliyoruz.

·Bugün, savaşsız ve sömürüsüz bir dünya ideali uğruna katledilen insanlarımızı anıyoruz. Onlara ebedi saygı ve minnet borçluyuz. Hapishanede ve yurtdışındaki insanlarımızı düşünüyoruz. Hareketimizin durumu ve geleceği üzerine kendimizi sorguluyoruz...

Türkiye solu, 1 Mayıs 1988'i, PARTİLEŞME SORUNU'nu çözüme kavuşturamadan karşılıyor. Çok haklı nedenlerle bu sorunu gündeme çıkaracağız. Bu tarihi an'da, hareketimizin çok acil ve hayati bir davasını, coşku ve devrimci romantizmin görkemli yükselişinde boğuntuya getirmeyeceğiz. Sorunlarımızı bugün ve hemen konuşmayacağız da ne zaman konuşacağız? Uyarı ve eleştiri görevimizi, kimsenin gözünün yaşına bakmadan bugün yerine getirmeyeceğiz de ne zaman getireceğiz? «Örgütler anarşisi» hastalığına doğru teşhis ve tedavi konulmasını bugün düşünmeyeceğiz de ne zaman düşüneceğiz?...

1 Mayıs! Bugün bizim bayramımız. İşçilerin, birlik, dayanışma ve mücadele günü.

1 Mayıs 1988'de gündemin ilk maddesi: Partileşme Sorunu'dur.

İşçi Sınıfı Partisi'nin oluşturulması görevinin önüne geçen daha önemli bir konu var mıdır?. Türkiye solu, bu görevini yerine getirdiği zaman bayram yapma hakkını da kazanacaktır diye düşünüyoruz. Geçmişi hatırlıyor, geleceğe aydınlıklar arasından bakıyoruz.

1 Mayıs 1988'i karşılarken aklımıza gelenler bunlar; ya siz ne diyorsunuz?

Bu düşüncelerle: Merhaba 1 Mayıs! diyoruz.

En başta işçi sınıfına, Doğu'daki insanlarımıza, bütün emekçi halkımıza, ilerici gençliğimize, işçi ve emekçiden yana aydınlara, cezaevinde, işkence altında, kamplarda ve yurtdışında bulunan bizim insanlarımıza, hepinize Merhaba!..

15 Nisan 1988

GÖRÜŞ YERİ

el sallıyorlar
havada uçuşuyor sözcükler
kulaklarımda bin mırıltı
-en çok ne okşar
insan kulağını-
insan güzelliği
dost sıcaklığı

Fahrettin Fakı
Askeri Cezaevi - Erzincan
12 Şubat 1988

ÜÇ DAL

ONUR ÇİÇEĞİ

VE KAZILAN İMZA

a

Sessiz bir gecenin
gürültülü sabahında
hücre yalnızlığında
ölüm oruçlarını yaşamak
solgun
sıcak gülümseyen yüzler
soğuk
zincirli uzanan ellerde
insan olmayla kucaklaşmak
ve denenmemiş dostluklara
el sallamak mazgallardan
sevdayla
direncin anıtını dikerek
ulu
orta doruklara
yol ayrımlarını yaşamak
zor olan
ucuzluklara rest çekerek
doğmamış çocukların gülmelerinde açmak
onurun kutsal çiçeği olarak
sonra
rüzgârlı tepelere at sürmek dört nala
ala şafaklarda
koparılan üç dal
kuruyan değil
karşı koymanın
göğüslemenin azgın dalgaları
ta kendisi bu
ta
kendisi yazılacak tarihin
boşuna gözyaşı beklenmesin
ap ak bulutlardan
üç civan dal
on - ikinci yaşında kazdılar
ya imzasını umudun
bu bereketli topraklara

b

üç dal
iki gözüm
üç dal
hasretim
sevdam
umudum
şaha kalkan öfkemdir
dizginlemeyip
kalabalıklarımla
dağlara
dağlara
sürdüğüm

Servet Ziya Çoraklı
Özel Tip Cezaevi - Aydın

ÖZGÜRLÜĞE SAĞILIR YILDIRIMLAR!..

GİRİŞ :

Turna kanadında selam sekmezken,
Sonbaharla acılar sürgüne durdu...
Yalın suratlar mor eşliğinde,
Yasaklar sökünetti parmaklıklardan.
Ezik omuzlar üstüne başlar dikildi;
Suskunluk üretilirken taş duvarlarda...
Güneşin böğrüne bulutlar durdu,
Günden güne çıkmaza keserken yaşamak!
Birilerinin ikinci yüzleri gülüyordu!..
Ve onlar soyunduklarında ikinci yüzlerini,
Ne insan, ne de insanlık kaldı görünürde.
Canalıcı fırtınalara bağlı umutlarıyla;
Öldürücü demir yığınlarıyla birlikte,
Canalıcı fırtınalara bağlı umutlarıyla;
Karanlıklarda semirerek daha bir...
Yüklenip akan suları ters çevirmeğe;
Al, yeşil türküler ipe çekildi!

Ferhan Ercan

MİTİNG, GREV VE İŞÇİ HAREKETLERİ
FİLİSTİN HALKIYLA DAYANIŞMA EYLEMLERİ

İsmail Arguvanlı

Kitle Hareketleri Yükselirken

Kim ne derse desin, işçi ve emekçi halkımız burjuva politikaları karşısında kül yutmuyor. Sistem istediği kadar kitleleri politikadışında tutmak istesin, politikasızlığı öne çıkaran yöntemleri kullansın, halkımız politikanın içindedir. Emekçi halkımızla bağlantısı olmayan sözde entelektüellerimiz bu olguyu anlayamaz; anlayamadığı için de işçi ve emekçi sınıflara güvenmez. Sosyal mücadelede kendini hissettiren eylemlerin dışında bir tutum takınır.

Sanki başka bir dünyadaymış gibi, bazı entelektüellerimiz gözlerini ve kulaklarını Batı'ya dikmiş, hep de oradan aktarma fikir kırıntılarını geveliyorlar. Grevmiş, direnişmiş, yürüyüşmüş, hak arama eylemleriymiş onlara ne? Cezaevindeki insanlarımız en doğal hakları ve ihtiyaçları için hayatını ortaya koyuyormuş, ölüyormuş, işkence görüyormuş baylarımızı niçin ilgilendirsin?

Söz gelimi Doğudaki insanımıza baskı ve terör mü uygulanıyor; ABD emperyalizminin türlü niyetleri mi gündeme gelmiştir; sanayi kentlerindeki sosyal mücadele mi keskinleşmiştir; öğrenci gençliğimiz ülke sorunlarına duyarlı davranıp bir eyleme mi girişmiştir; bu durumda yurtsever ve namuslu bir aydın ne yapacaktır? Doğal olarak haklının yanında yer alacak ve fener olacaktır. Ama durum bunun tersidir. Emekçi halkımız sırtındaki «aydın» yükünü bir türlü yere çalamıyor. Emekçi halkımız doğruları sezinliyor, görmeye çalışıyor, fakat bunları yerli yerine koyamıyor. Ona önderlik edecek kurumlar gerekiyor. Bu kurumların oluşmasında kim rehber olacaktır? Elbette doğruları daha önce yakalamış olanlar.

Oysa doğruları yakaladığını sanan bazı aydınlarımız, söze «Marx'da, Engels'de aldanmıştır, Lenin hata yapmıştır» diye başlıyor, yerli yersiz Sovyetler Birliği'ne çatıyor, Polonya, Bulgaristan, Afganistan'daki gelişmelere Batı'nın gözlükleriyle yaklaşıyor. Ülkede yaşanan gerçekliği bir yana iterek, Troçki, Mao Tse Tung, Enver Hoca'dan çalma teorilerle hareketimize «çözüm» getiriyor. Bastığı toprağı tanımak, özgül ve orijinal olanı yakalamak istemiyor. Elbette bu, bir istek niyet işi değil... Hakim gerici sınıflar ittifakı da bunun böyle olmasını istiyor. Kendi halkının Doğulu özelliklerini tanımayan aydın Batı'yı nasıl tanıyıp yorumlayacaktır? İkisi arasında sıkışıp kalmış bir entelektüel sağa sola yalpalaya yalpalaya sonunda

ruh sağlığını da tahrip edecek, hayat ve mücadeleden kopuk garip bir yaratık olacaktır. Böylelerinin sivil toplum, yeni sol, ultra sol saplantılarla söze başlaması, transeksüel, eşcinsel, feminist, çevreci, yeşilci, radikal akımlara duyarlı davranıp, onları öne çıkarması, aslında kaçak güreşmektir. Birileri açısından güncel hesaplaşmalarla ilgisiz sorunların gündeme çıkarılması, dahası başkalarının hazırladığı gündemi uygulayıp onun açtığı kanallara girilmesi kadar olağan ve doğal bir şey yoktur.

Emekçi halkımız burjuva politikacılarının tezgâhında kıvranırken tutunacak bir dal arıyor, ayrıca bir ışık görse ona meyledeceğini gösteriyor.

Kitle Hareketlerinin Yaygınlaşma İşaretleri

12 Eylül'ün biçtiği kaftan emekçi halkımıza dar geliyor. Zorla giydirilen bu kaftanın çıkarılması gündemde. Ülkede siyasi parti kurulmasına izin verilenler sıfırı tükettikçe Parti sorunu daha yakıcı gündeme geliyor. Sendika kurulması çeşitli kayıtlara bağlanıyor, ama sendika kurulması engellenemiyor. İşçinin en doğal silahı grev hakkının önüne bin bir türlü yasal engeller dikiliyor; ama işçiler ve sendikalar gene de bu silahı kullanıyor. Öğrenci gençliğin kışla disiplini ile «bilimsel» eğitim yapması isteniyor, ama gençliğimiz bu barikatları aşmanın mücadelesini veriyor; hak aramadan geri durmuyor. Hukuk ve güvenlik kurumlarında bugünkü yönetime şapka çıkaran kadrolar barındırılmak isteniyor; ama gene de dürüst ve yurtsever unsurlar bağımsızlıklarına gölge düşürmek istemiyor. Emekçi halkımız faşizm korkusuyla sindirilmek isteniyor; ama halkımız sinmiyor. Basın yayın faaliyetleri, TV faşist ideolojiye kitle tabanı oluşturmak için gayret gösteriyor; ama bu uydurma yöntemler de uzun boylu sürmüyor. Burjuva terörü estirerek tek tip insan yetiştirilmesi için bütün mekanizmalar işletiliyor; ama bu niyet gecikmeden tepkisini de üretiyor. Cezaevlerinde çağdışı yöntemlerle insanlarımız kişiliksiz, tarihsiz, dilsiz, geleceksiz yetiştirilmek isteniyor; ama onurlu devrimciler hayatlarını ortaya koyarak bu oyunu bozmanın savaşını veriyor. Yoksul köylüler, işsizler her vesilevle seslerini yükseltiyor. Burjuva partilerinin miting ve toplantılarını süsleyen halkımız, her şeye rağmen sloganıyla, pankartıyla demokratik taleplerini haykırıyor. «Hür» basınımız dışındaki liberal, laik, demokrat ve ilerici basın, bugünkü yönetimin niteliğini sansasyonel ve bir çok eksikliğine rağmen, gene de oldukça doğru tahlil ederek, yolsuzluk ve rüşvet olaylarıyla kapitalist yağmayı teşhir ediyor. İlerici dergiler her türlü baskı ve tehdide rağmen işlevsel olmanın kavgasını veriyor. İşsizlik, pahalılık ve zamlar dayanılmaz noktalara gelirken, «sinmiş, korkmuş» diye tanımlanan emekçi halkımız artık homurdanıyor. Trende, vapurda, otobüste, fabrikada, tarlada, okulda, devlet dairelerinde sistemden hoşnut olmayan sesler daha yüksek duyuluyor.

Söz gelimi, şehiriçi otobüs işletmelerinde yapılan zam karşısında, ilk gün «Allah belanızı versin» diyerek otobüse binmeyen halkı-

mız, ertesi gün binmek zorunda olduğu otobüslere biletsiz binmeye başlamıştır. Şoförler de bu durum karşısında esnek davranmayı uygun bulmuşlardır. Bu tepkiler, şehiriçi deniz ve demiryolu taşımacılığına da yansımıştır. Bilet soran sese verilen cevap: «Ne bileti?» olmuştur. Zamlar karşısında kendiliğinden ortaya çıkan bu karşı koyuşlar üzerine bilet ücretleri, 250 liradan, hemen eski fiyatı olan 200 liraya indirilmiştir. Köprü geçişlerindeki çift bilet uygulamalarına karşı çıkan seslerden sonra çok geçmeden bazı geri adımlar atılmıştır.

Bugünkü yönetimin en bilinçli yanı; uygulanan modele karşı gelen sesler yükseldikçe geri adım atma yeteneği göstermesidir. Halkımızın hayatın içinden kendi sezgileriyle bulduğu mücadele örneklerini çoğaltmak mümkün. Bunları ne idealize ne de dramatize edemeyiz. Nesnel ölçüler içinde değerlendirmeliyiz. Bu durum en azından şunu öğretiyor: Halkımız örgütsüzdür. Varolan örgütlenmeler de onun organize mücadelesinde çok hafif ve etkisiz kalmaktadır.

Son «Yemek Boykotu»

12 Eylül ve 24 Ocak kararlarının uygulama alanı bulmasıyla birlikte işçi sınıfının ekonomik ve demokratik mücadele araçları sendikaların canına da ot tıkandı. DİSK ve Bağımsız sendikalar kapatıldı. Toplu sözleşme ve grev hakkını kullanmakta oldukça deneyli işçi sınıfımızın, ve ilerici sendikal mücadele geleneğimizin önü böylelikle kesilmek istenmiş, sermaye sınıfı rahat bir ortama kavuşmuştur. T.C. Devletinin bütünleyen bir parçası Türk - İş ise işçi sınıfını denetim altına tutmakta büyük başarı sağlamıştır. Bazı kesimler Türk - İş saflarındaki işçi sınıfı ile başındaki görevlileri birlikte değerlendirmek istiyor. Oysa tabandaki işçinin iradesi Türk - İş yönetimine yansımamıştır. Türk - İş yöneticileri hakim gerici sınıfların niyetleri uzantısında uzlaşmacı bir role soyunmuştur; onlar buna zorunludur. Çünkü sistemin mantığı, hakim gerici ittifakın sendika anlayışı bunu gerektiriyor. Sermaye eliyle kesilen aidatlar sendikanın kasasına kanun zoruyla niçin yatırılmaktadır? Hakim sınıflar sendikayı, grev ve toplu sözleşme haklarını kendine zararlı olmamak şartıyla ve de deli bağlar gibi bir sürü yasaklarla boşuna donatmamıştır.

Gene bazı kesimler sistemin mantığını yoğa sayarcasına fantaziler üretmektedir; sanki sendikacılar başka türlü de davranabilirlermişçesine, «Türk - İş Başkanının sadık bir MİT ajanı olduğunu» yazmakta, bu sansasyon habere karşılık veren Türk - İş başkanı da «MİT ajanı olmadığını» söyleyebilmektedir. Oysa kimin ajan olup olmadığının araştırılması işçi sınıfına bir şey kazandırmayacak, onun bilinçlenmesine katkıda bulunmayacaktır. İşçiye anlatılması gereken şey, sistemin mantığı, işleyişi ile onun nasıl aşılacağının öğretilmesidir. Bunu kim yapacaktır?

Bir devlet kurumu olarak sendikalar, sermayenin çıkarlarını koruyan, işlevsiz bir duruma sokulmuştur. Böylesine bir kurumun ba-

şı nasıl olur da hakim gerici ittifakın çıkarlarına bütünüyle ters bir kesimin çıkarları yanında olabilir?

Buna rağmen demokrasidışı baskı ve terör niyetleri, işçi ve emekçi halkımızın taleplerini bütünüyle denetim altına alamamıştır. Son «yemek boykotu», (11 Mart 1988) bunu kanıtlıyor. İşçiler ekonomik amaçlı kitle hareketlerine yöneliyor, sendikalarını, kamuoyunu buna zorluyor; ama bazı sendikalar ve burjuva partileri, işçi sınıfının üretimden gelen gücünü ortaya koymasından endişe duyuyor, «ya yol olursa...» diyor; bu irade karşısında saptırıcı bir işleve soyunuyor. «Yemek boykotu» aslında pasif bir direniş hakkının kullanılmasıdır. Bu eylemiyle işçiler aç kalma pahasına haklı olduğunu göstermek istemiştir. Bu eylem bile sermaye sınıfını, onun sözcülerini ürkütmeye yetiyor. Türk - İş başkanı, «Evet, ben ajanım, hem de işçi sınıfının ajanıyım» diyemiyor, diyemez! Fakat bu eylemde arslanlar gibi kükrüyor. Başbakan işçilerin % 80'e varan eyleme katılma oranını saptırmak istiyor. «% 40 bir katılma olmuştur» diyor. Kitleselliği küçümsüyor. Bayan bakan tehdidini savuruyor, «eyleme katılan işten atılabilir.» Bir başka sözcü hukuk kurumlarını göreve çağırıyor. «Bu kanunsuz eylemin soruşturulması adaletin görev sınırlarına girer, ona da biz karışmayız» diyebiliyor.

İşçi sınıfının ülke çapındaki bu uyarısı, işsizlik, pahalılık ve yolsuzlukları aza indirmeyecek, uluslararası finans kapitalin tarlasına akan suyu işçi ve emekçi halkımızın tarlasına akıtmayacaktır. Fakat sermayenin baskı ve terörü karşısında sessiz kalınamayacağını, şah damarı kesilmiş, kanı dışarı akıtılan Türkiye'nin, İMF, Dünya Bankası, AT ve Pentagon yararına bir model ile yönetilemeyeceğini de ortaya koymuştur.

«Demokrasi»nin encamını sorgulamayan, örgütlü mücadeleden geri duran kesimlere hakları verilmeyecektir. «Yemek boykotu» geniş kitlelerin işçilerin yanında olmasını da sağlamıştır. İlerici basın ve kamuoyu en azından sempatilerini eksik etmemiştir; devrimci gençliğimiz tutuklanma, okuldan atılma pahasına işçilerin yanında yer almış, onlar da «yemek boykotu» eylemi koymuştur. İşçi sınıfının örgütlü mücadelesine duyarlı olan sosyal muhalefetin kitlesel çıkışlarda rol alacağı anlaşılmıştır.

Bütün işaretler işçi sınıfının başını çektiği demokratik kitlesel çıkışlarda, geniş emekçi kitlelerin de saf tutacağını gösteriyor. Bugünkü yönetimin diktatörlük hevesleri, ancak hak arayan, taleplerini dile getiren, örgütlü mücadeleye katılanların (üretimden gelen) gücüyle kırılacaktır.

Bir ülke düşünelim: İşçiler iradelerini kullanıyor. Grev yapıyorlar. Bütün üretim durmuştur. Elektrik yok, su kesilmiş, gıda üretimi yapılamıyor, ulaşım felce uğramıştır. Vapur, tren, otobüs çalışmıyor. Basın ve TV yayın yapamıyor, sağlık hizmetleri yerine getirilemiyor; kentler çöplükten geçilemiyor... Emeğin değeri inkâr edilince, değerleri yaratan işçi de Grev Hakkını kullanıyor...

Grev, işçinin üretimdeki yerini ve rolünü somutlayabilir, veril-

meyen ekonomik ve demokratik haklarının teslim edilmesini sağlayabilir. İşte Türkiye, sıkça kapısını çaldığı AT'na bugünkü «demokrasi» anlayışıyla girmek istiyor. Yukardaki örnek, burjuva demokrasisinin olduğu ülkelerde sıkça rastlanan manzaralar arasındadır. Fransa, İtalya, İngiltere. İspanya ve Yunanistan'da işçi sınıfı Grev Hakkını organize gücüyle bu anlayışla kullanmaktadır. Burjuva demokrasilerindeki ekonomik amaçlı Grev, sermaye sınıfına zarar veren bir eylemdir. Sermaye sınıfı da zarara uğramadan işçi sınıfının taleplerini yerine getirmiyor. Ülkemizde birileri açısından işçilerin Grev Hakkını kullanması, «anarşizm, bölücülük, vatan hainliği» derekesine indirilmek isteniyor. DYP Genel Başkanı ANAP'ni, «eğer işçiler sokağa dökülmüyorsa vatanseverliklerindendir» diye köşeye sıkıştırmaktadır. SHP ve Türk - İş yöneticileri de işçi sınıfımızın «yüksek vatanseverlik» duygularından söz etmek ihtiyacı duyuyor.

Evet doğruluk payı var bu sözlerde; ama bir şey eksik. Vatan ve vatanseverlik denilince herkesin neleri anladığı! Vatan, işçi ve emekçi halkların kanını ve terini akıttığı bir yurt ise, vatanseverlik de işçi ve emekçi halkların demokratik taleplerinin yerine getirilmesiyle ölçülür. İşçi ve emekçi halkımızı insan yerine koymayan, bir avuç uluslararası finans kapital görevlisine sömürten anlayış, vatan ve vatanseverlikten söz edemez! Dünyanın her yerinde işçi sınıfı, bağımsızlık, barış, demokrasi mücadelesinde en ileri saflardaki yönelişlere duyarlıdır. Demokrasi ve sosyalizm mücadelesi işçi sınıfı ekseninden geçecektir.

Grevler ve İşçi Hareketleri

Bütün baskı ve tehditlere rağmen son yıllarda yapılan işçi eylemleri ve grevler hiç de daha öncekilerini aratmıyor. İşçi sınıfı tükenmeyen gücünü her vesileyle ortaya koyuyor. Sırasıyla NETAŞ, DERBİ, DMO, MİGROS'da ve Petrol - İş, Deri - İş ve Tümtis'in yürüttüğü grevlerde, işçi sınıfının talepleri dile getirildi. Bu başarılı grevlerden işçi sınıfının ne yapması gerektiğine ilişkin bir çok dersler alındı. Grevler dışında kitle eylemleri de denendi. Bu eylemlerde yalnızca ekonomik ve demokratik mücadeleyle yetinilemeyeceği, işçi ve emekçilerin hak arama dışında demokrasi mücadelesindeki katılma rolü, örgütlenmesi, aktif siyasi mücadelede yerini alması gibi sorunlar bütün açıklığıyla dile getirildi. Gerek yurtiçinde gerekse yurtdışında, grev yapan. işinden atılan işçilere dayanışma kampanyaları açıldı. Devrimci gençliğimiz işçilerin yanındaki yerini almada gecikmedi. Bildiri dağıttı, pankart astı, grevci işçi ile tanıştı...

Netaş Grevinde elde edilen başarı, toplu sözleşmenin imzalanmasıyla birlikte, işçi kıyımını da gündeme getirdi. Zaten kim ne derse desin ülkede, öğretmen, üniversite öğretim üyesi, asker ve sivil bürokrasi, öğrenci kesimindeki kıyımlardan daha çok işçi kıyımı yaşanmaktadır. İşçi sınıfı yeterince organize olamadığından bu kıyımın sesi daha çok çıkmıyor. Otomobil - İş Sendikası açıklıyor: «Grevler nedeniyle işten atılan üye sayısı 7.000'ni aştı» (15 - 16 Haziran Direnişi'nde işten atılan işçi sayısı 5.000 dir). Yalnızca NETAŞ'-

tan atılan işçi ve mühendislerin sayısı 1.000'i buluyor. Sendikalar işten atılan üyelerine ekonomik yardım konusunda büyük sıkıntılar çekiyor ve kamuoyunu açılan kampanyalarla yardıma ve konuya duyarlı olmaya çağırıyor. İşten atılmaları durdurabilecek bir mekanizma ise bulunmuyor.

NETAŞ Grevinde patron, gördüğü zararları yasadışı yollarla kapatmaya girişmiş, işyerine mal sokmuş, üretimini dışarı çıkarmıştır. Grev kırıcılığı görevini bi hakkın yerine getirmiş, kaçak işçi çalıştırmış, iktidarın siyasi «etkinliği»nden yararlanmıştır. Yeri gelince: işçi sınıfının bilinci ve dayanışması karşısında geri çekilme eğilimi göstermiş; günün şartlarıyla işçi taleplerine yaklaşan bir rakamda anlaşmış gözükmüş; grev sonunda da saldırıya geçmiş ve Grevi yürüten kadrodan başlayarak bütün bilinçli işçileri kapı önüne koymuştur.

MİGROS Grevi; Sevgili eşinin mezarı, İstanbul Boğaz Köprüsünün bir ayağında, devlet mülkünde boğazı seyrederken, memleketin en büyük sahiplerinden Vehbi Koç'un da, ne biçim bir demokrasi mücahidi olduğunu, işçi haklarını «çağdaş kapitalist»' bir dehayla nasıl koruyup kolladığını ortaya çıkarmıştır. MİGROS'un üretimi durunca, mal dağıtımı kaçak yollarla yapılmış; Okullara, hastanelere, toplu sözleşme grev ve lokavt kanunlarına aykırı olarak mal satılmıştır. Sendika bunu önlemeye çalışmıştır. Migros işçileri, öteki işkollarının avantajına sahip olmamakla birlikte, sanayi işçileriyle başa baş örnek bir mücadele verdiler. Grev yerinde hasta oldular; kamuoyunun desteğini almayı başardılar; ayrıca grevi onurla bitirdiler.

Deri - İş kolundaki yiğit ve kararlı işçiler, grev ve kitle hareketleri deneyine yeni ve ilginç halkalar ekledi; Grevi diğer mücadele bicimleriyle birleştirdi; ekonomik mücadelenin siyasi mücadeleyle bütünleşmesi, yöntemler geliştirilmesi ve bunun bilince çıkarılması için oldukça çaba gösterdi.

DMO işçileri birlik ve dayanışmada güzel örnekler oluşturdu. Petrol - İş kolunda yapılan grevler, Türk - İş'in diğer işkollarındaki hantal ve tutucu sendikalara örnek olduğu kadar, her kesimi etkileyen bir işleve dönüştü.

TÜMTİS'in Nakliyat Ambarlarındaki Grevi de çok ilginç görüntüleri ortaya çıkardı. İstanbul'u düzene sokacağını söyleyen Belediye Başkanı, özellikle Babıâli ve Tahtakale'de kamyon yüklenmesine göz yumdu. Osmanlıdan kalma gelenekleriyle ve en gerici ve saldırgan ideolojilerin denetimindeki hamal bölükleri. zabıta ve trafik polisinin gözetiminde kamyon yüklediler. Ayrıca, ambarlar dışında mal toplayan, kamyon kiralayan, nakliyat işine soyunan bir işkolu türedi. Bu gelişmeler, grevdeki işçilerin yalnız kalmasını ve grevin amacına ulaşmasını aleyhte etkiledi. Derken çok geçmeden Topkapı'daki ambarların kaçak yapıldığı ortaya çıktı; ve ambarlar mühürlendi!.. İşçilerin, böylesine laçka bir sistemde mühürleri de söktüğü görüldü...

Yapılan her grev ve işçi hareketi toplumun yapısını, ilişkilerini, hangi mantığa dayandığını sergilemek açısından da öğretici dersler çıkardı. Tabii anlayana!

Sendikalar, işçinin gücünü harekete geçirirken, grev sonuçlarını açıklayan araştırmalarını da kamuoyuna sunmalıdır. Bu grevlerin kazanç ve kayıplarıyla işçi hareketine neleri getirip götürdüğü nesnel ölçülerde açıklanmalıdır. Haklı olarak sendika uzmanlarından bunu ayrıntılı bekleyen çevreler vardır. Çünkü 12 Eylül sonu sendikal ve siyasal yapılanmada ortaya çıkan olay ve olguların daha büyük bir sorumluluğu ve önemi vardır. Bir yandan sendikacılık alanında kalıcı tohumlar ekilirken, öte yandan yeşeren filizleri kırdırmamak, işçi sınıfının sendikal ve siyasal birliğini gözetmek, doğru hesap yapmak, strateji ve taktik hatalar yapmamak da gündemden hiç inmiyor.

Toplu sözleşmelerle gerçekleştirilen uzlaşmalar, alınan sınırlı ekonomik haklar, enflasyonun etkisiyle çok geçmeden eriyorsa, sendikaların bu durumda farklı düşünce ve davranış içine girmeleri gerekecektir. Önümüzdeki günlerde bu mücadele biçimlerinin pratiği denenip sınanacaktır. Sosyal mücadelenin göstergeleri bu yoldadır.

Filistin Halkının Direnişiyle Dayanışma Eylemleri

Filistin halkının kahraman direnişi, kapitalist emperyalizmin silahlı ve diplomatik zoruyla, 1948 yılından beri devam ediyor. Yahudi halkıyla yan yana yaşayan Arap halkı, Filistin coğrafyasından sökülüp atılmak istendiği tarihten bu yana çeşitli halkların koruyuculuğuna sığınmıştır. İsrail işgali altında kalan Filistinliler ise kendi Anavatanlarında bağımsızlıklarını kazanmanın kavgasını veriyor. Halkları birbirine düşman etmede becerisi olan ABD emperyalizmi, siyonizmin gerici, şoven ve ırkçı gücünü yanına alarak Filistin'de kan döküyor. İsrail Orta Doğu'da ABD emperyalizminin her açıdan desteklediği 1. sırada bir ülke; 2. asırda Mısır. 3. sırada da Türkiye bulunuyor. Kilit rolündeki bu üç ülkenin tavrı Orta Doğu'da ABD çıkarlarının biçimlenmesinde rol oynuyor.

NATO üyesi Türkiye, Filistin ve Arap halklarıyla iyi ilişkilerini sürdürmekten yana bir politika izliyor. Ama bu, gene de renksiz bir politikadır. Emperyalizmin yörüngesindeki kerhen bir Filistin desteği, bölgedeki tehlikeyi geriletmeyecektir. Ayrıca, Filistin halkının haklı direnişini başarıya götürmek için etkili olmayacaktır.

Halkların ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesinde ara yerde renksiz bir konuma sahip olan ülkeler son tahlilde gene de emperyalizmin saflarında değerlendirilir. Oysa ülkemizin ulusal çıkarları açısından açık ve net bir tutum takınılması hayati önem taşımaktadır. Bugünkü yönetim bu türden bir tutum takınamıyor, takınamaz da...

Basın ve TV hemen her gün İsrail saldırganlığının tırmandığı vahşi görüntüleri halkımıza sunuyor. Bütün dünya bu vahşeti kınıyor. ABD ise İsrail'in başını okşuyor. Birleşmiş Milletler, ABD vetosuyla İsrail'in tutumunu mahkûm eden kararlar alamıyor. Ne dip-

lomasi, ne ekonomik baskı tehdidi İsrail'i niyetinden vazgeçiremiyor. Bu durumda Filistin halkı doğrudan direnme gücünü ortaya koyuyor. Ezilen ve sömürülen her halk gibi Filistin halkı da direniş için çok yönlü taktik ve stratejiler geliştiriyor. İç dinamiği harekete geçirip yakın hedeflerde basamak basamak ilerlerken dış dinamiği de yanına almayı ihmal etmiyor. Çoluk çocuk bu diplomasiyi anlıyor ve ona göre davranıyor. Bugün taşla, yarın daha başka araçlarla tarihsel ve sosyal haklılığını somut eylem çizgisinde birleştiren bir halk hareketinin önünde hiç bir güç duramaz. Bu organize gücü hareketli kılan, Filistin Halkının Birleşik Örgütlü Gücü ile FKÖ önderliği olmuştur. Farklı örgütlerin birleşik eylemi hayatın pratiğinde şekillenmiş ve çelikleşmiştir. Geri kalmış Filistin halkı modern savaş aygıtı ile donatılmış bir mekanizmaya ve onun uluslararası destekçisi ABD emperyalizmine kafa tutuyor. Emperyalizmin Orta Doğu'daki çıkarları yeni mücadele yöntemlerini gündeme getirirken bölgedeki halkların özlemleri nasıl çözüme kavuşacaktır? Yaşanan süreç bu sorunun cevabını ortaya çıkarıyor! Filistin halkı bütün isteklerinde haklıdır.

Türkiye solunun kapı komşusu bu ülkede cereyan eden olay ve olgular karşısında nasıl bir tavır alacağı gündeme gelirken, örgütsüzlüğün, dağınıklığın sorunları da kendini daha çok hissettiriyor. Filistin halkı, örgütlenme konusunda bizdeki entelektüel bozuntularının «parti kurma» niyet ve girişimlerinden daha rahat bir konuma sahip. Orada yapılacak iş çok çarpıcı, basit ve yalındır. Lafebeliği sıcak mücadele şartlarında hiç bir işe yaramıyor.

Filistin halkının kurtuluşu mücadelesini omuzlayan farklı örgütlerin bir toplantısı bizim TV'da da görüntülendi. Birbirine karşı en ağır ideolojik saldırıya geçen örgütler, ortak düşman karşısında pratik çözümler ürettiler ve hemen bir araya geldiler. Bu birlikteliği kutlamak için kadınlı erkekli, halay ve horon misali, coşkulu halkalar oluşturdular. Bu görkemli bir manzaraydı; seyrederken, «böyle bir görüntüyü bize de nasibeyle yarabbi» diyenler çıktı...

Filistin halkıyla dayanışma içinde olan bütün halklar eylemleriyle ABD ve İsrail ittifakını kınıyor. Ülkedeki çeşitli ve çok yönlü eylemlerden ve neden sonra TBMM'nin oy birliği ile aldığı bir karar da önemlidir.

Filistin halkıyla dayanışma eylemlerinin ilki genç öğrencilerce gerçekleştirildi. Daha sonra işçi ve emekçi halkımız çeşitli eylemlere katıldı. Diyarbakır'da 20 bin insan cuma namazını takiben miting yaptı (11.3.1988). Batman'da 15 bin kişinin katıldığı bir yürüyüş ve miting yapıldı (18.3.1988). Refah Partisi Eyüp Bayrampaşa alanında Filistin halkının direnişinin yanında yer aldı; mitinge 30 bin insan katıldı. (20.3.1988). Ş. Urfa ve Erzurum'da (26.3.1988) gerçekleştirilen aynı amaçlı mitingler kalabalık kitleleri yanına çekti. Mitinglerde atılan dini slogan ve tutucu, tepkici tavırlar somutlaşan siyonist emperyalizmin yeterince bilince çıkarılamadığının işaretleriydi. Bilinçsiz ve örgütsüz halk kitlelerinin el yordamı ile ya-

kaladığı tepkiyi doğru kanala çekmek ilerici kesimin görevleri arasındaydı.

İnsan Hakları Derneğinden bir grubun Çemberlitaş'ta bir sinemadaki «Filistin Halkıyla Dayanışma Gecesi» de etkili oldu (19.3. 1988). Hangi motiflerle süslenirse süslensin konulan eylemler ABD emperyalizmi ile siyonizmi boy hedefi yapmıştı. Bu arada korsan mitingler, paneller düzenlendi; çeşitli bildiriler dağıtıldı; emekçi halkımızı politize etmeye aday çeşitli çağrılar yapıldı...

Filistin halkıyla dayanışma eylemlerinin artarak devam edeceği gözleniyor. Bu arada, Alınteri, Çağdaş Yol, Emek Dünyası, Gün, Güneşe Çağrı, Gençlik Dünyası, Toplumsal Kurtuluş, Yeni Aşama, Yeni Öncü, Yeni Çözüm adlı dergilerle bazı öğrenci derneklerinin mitingine valilikçe izin verilmedi. Mitingi engellemenin «siyasi bir tercih» olduğunu ileri süren çevrelerin bu türden bir adımı atarken kendilerini de değerlendirmeleri gerekecektir.

Filistin Halkıyla Dayanışma Eylemlerindeki Olumsuzluklar

Filistin halkıyla dayanışma eylemleri, ilerici kesimin ezeli hastalıklarını ortaya koymak açısından yeni bir gösterge niteliğindeydi. Sayıları bir kaç yüzü geçmeyen kapalı salon toplantıları ve korsan mitingler; çeşitli kesimlerin, yığınsal çıkışların harekete geçirilmesi (işçi ve emekçi sınıfların, gençliğin, aydın hareketinin, hattâ burjuva partilerinin etkisindeki insanlarımızın geniş katılımını sağlamaya aday bir eylemi gerçekleştirmesi) açısından solun, ciddi bir hesabının ve kaygısının bulunmadığını ortaya koydu. En geniş eylem platformunu gerçekleştirebilmek için bazı şartlar oluşmuştu. T.C. Devleti, renksiz de olsa «Filistin Halkının Direnişi»nin yanındaydı. Bütün siyasi partiler İsrail'i kınıyordu. Hiç bir olay kamuoyunu, Filistin halkıyla dayanışmada olduğu kadar bir araya getirmemişti; ama sol ne yapıyordu?

Türkiye solu 12 Eylül yenilgisinin izlerini atamadan, sosyal pratiğin içine daldı. «Örgütler anarşisi» mikrobunu yenemedi. Hareketi zaaflarından arındıracak değerlendirmeleri yapamadı. Sağ ve «sol» teslimiyetçi akımlar, ayağının tozuyla bıraktığı yerden yeniden başlamayı umdu. Modern proleter görüş ağırlığını hissettirip, bu kaosun aşılmasında etkili olamadı. Oysa hayat ve mücadele neyin doğru, nelerin eğri olduğunu acımadan öğretmişti...

Bilerek, bilmeyerek piyasaya sürülen bilimdışı görüşler, sözüm ona polemik ve eleştiriler, dergicilikte gerçekleştirilen «devrim», yeniden organize olmak için girişilen ilkesiz, hesapsız kötü ajitasyonlar, sendikalar ve kitle örgütlerindeki eski hastalıkların sergilenmesi numaraları, hareketimizin sınıfsal ve ideolojik donanımını ortaya koyuyordu.

Kitle çıkışları için bazı şartların oluşması, hem kendiliğindenliği hem de organize hareketlerin konulmasını gündeme getirebilir. Bazı kesimler, acul davranmak, eylem histerisine kapılmak, «ben yaptım oldu» diyebilmek durumunda kalıyor, ve attığı adımlarla devlet terörüne davetiye çıkartarak, hem kadro israfını, hem yılgınlığı ve

hem de muhtemel en büyük katılımı baltalıyorsa, uyarılmalı ve kınanmalıdır. Kitle eylemlerinde «örgütsel rekabet», «slogan yarışı» basit «kariyer hesapları» daima yapanları yaralamıştır. Örneklemeye gerek yoktur; Türkiye solu geçmişte bunun en ağır faturasını ödemiştir.

Bugünkü aşamada, iyi hesaplanmamış, bütün ayrıntılarıyla planlanmamış, kitle eylemlerinin denenmesi, (olağan ve doğal olmakla birlikte), aşılması gereken bir zaafın göstergesidir. Güvenlik güçlerinin baskı ve gözetiminde (tek kapılı mekanlarda, video çekimlerinin denetiminde, her eğilimin kendi sloganını haykırdığı, «ben de varım» mesajlarının okunduğu yerlerde) konulan eylemlerin dar bir çevreye dönük oluşu bazı olumsuzlukları tahrik etmektedir. Asıl olan devrimci özün kitlelerle bütünleşmesidir. Soyutlanması değil.

Türkiye solu hareketin içindeki olumsuzlukları ayıklama, aza indirme kavgası verirken, bazı islâmı akımların emperyalizmi ve siyonizmi karşıya alan kitlesel eylem koyması herkesi düşündürmelidir. Hele bu mitinglerde ABD ve İsrail bayraklarının yakılması yanında Sovyetler Birliği bayrağının da yakılması, Pentagon görevlilerinin çok büyük ve anlaşılır bir kışkırtmasıdır. ABD emperyalizminin Arap topraklarında giriştiği rezalet ve siyonist soykırımı bu türden kışkırtmalarla maskelenemez.

Sovyetler Birliği bütün mazlum halkların haklı ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesini, gerek Birleşmiş Milletlerde, gerekse uluslararası diplomatik ilişkilerde daima desteklemiştir. Emperyalizmin pençesinde kıvranan, kendi iç gericilikleriyle hesaplaşmak ve geri kalmışlığı yenmek için dikilen her halk, sosyalist sistemin olanaklarından büyük ölçülerde yararlanmak durumundadır.

Ülkemizde ABD emperyalizminin siyonizmin örtülü görüntüsü iyice açığa vurulmuştur. Antisovyetizmin, ırkçılığın, şovenizmin, saldırgan milliyetçi kışkırtmaların, militarizmin niyetlerini kim açığa vuracaktır? Gerçi Filistin Halkıyla Dayanışma eylemlerine bütün etkinlikleriyle işçi, emekçi halkımız ve ilerici gençliğimiz de katılmış, bu oyunların bozulması uğruna çaba göstermişlerdir; ama bu mücadele tek başına onların işi değil bir İSP'nin görevidir. Bu mücadeleyi böyle bir mekanizma yürütmelidir. Hareketin güvencesi bu yapının oluşturulmasından geçecektir.

Olumlu ve olumsuzluklarıyla konulan kitle eylemleri içinden hareketimizin kadroları da çıkacaktır. Çıkıyor da...

Yeter ki, hayatın içinde olalım, yaparken öğrenelim, öğrenirken daha yetkin kurumlaşmaları düşünelim.

Kitleler Alanlarda

Bugünkü yönetimin uyguladığı siyasal ekonomi, toplumun bütün kesimlerince beğenilmiyor. Sosyal muhalefet kabarıyor, hoşnutsuzluk sesleri iyice yükseliyor. 8 yıldır «modelin» kaymağını yiyen çevreler, başta Banka ve Borsalar, TÜSİAD, ve öteki iş ve ticaret kesimleri olmak üzere «demokrasimizin» bütün sözcüleri gidişatı eleş-

tiriyor. Türk - İş kitle eylemlerini yaygınlaştırıyor. Sakarya Mitingi (26.3.1988) işçi ve emekçi sınıfların Özal rejimini protesto açısından ilginç bir gösterge oldu. Mitingde ekonomik, demokratik taleplerin yanısıra siyasi amaçlı slogan ve dövizlere rastlandı. Türk - İş yönetimi, bütün gönülsüzlüğüne rağmen alttan gelen dalganın önüne baraj olamadı; «üretimi yavaşlatmak»tan söz etti. İşçiler «genel grev» diyerek «demokrasiye» renk kattı.

Parlamentodaki siyasi partiler (SHP - DYP) de kitle eylemleriyle buluşmanın gereğini duymuş, kendi anlayışları doğrultusunda taleplerini açıkça dile getirmiştir. Çiftçi birlikleri de miting yapmak için yasal konuyu incelemekte, Öğretmenler ve öğrenciler de örgütlenmek için çeşitli ve çok yönlü çabalar sarfetmekteydi... Basın yayın faaliyetleri, bütün baskılara, cezai tehdit ve toplatma kararlarına rağmen yaygınlaşmaktadır. Halkımız, 12 Eylül rejimiyle köleştirilmek istenen bütün uygulamalardan bıkmıştı. Rejimin siyasi, iktisadi ve ideolojik konumu dökülüyordu. Genel hoşnutsuzluk bir çözüme kavuşmalıydı...

Bütün işaretler, iktidar değişikliğini vurgulamasına rağmen, ANAP'nin iktidardan gitmeyeceğini gösteriyor. İç ve dış gerici ittifakın ANAP hakkındaki çeşitli kaygılarına bakarak neleri düşündüğünü kavramak oldukça güç... Bu çevreler ANAP'ni kızağa çekmenin henüz bir hazırlığı içinde görünmüyor. Bütün haksız, eşitsiz ve demokrasıdışı yönetimlerde olduğu gibi, ANAP'de durumdan hoşnut değil. Sinirli beyanatlar, tehditlere varan bildiriler yanında «askeri müdahale» söylentileri durumu daha da tartışmalı yere getirmiştir. Ya bütün kurallarıyla burjuva demokrasisi ya da örtülü ve açık görünümleriyle yeni bir diktatörlük rejimi arasındaki seçimini yapamayan ANAP, siyasal ekonomisini uygulamada kararlı olduğunu göstermektedir.

ANAP'nin bu «kararlılığı„ onun zaman zaman «yumuşak» görünümüne rağmen, tarihsel misyonlarını sürdürmek isteyen öteki yandaşlarının yaptığı gibi, memleketi «kötü günlere» götürecektir. ANAP, demokrasidışı yöntemlere davetiye çıkarmaya aday bir görünümdedir. Demokrasi maskesi altında bütün halkları, başta ABD emperyalizmi olmak üzere öteki emperyalist niyetlere sunan politikalar, eninde sonunda iflas etmiştir. Gezegenimizde, tarihsel ve sosyal ilerleyişi kapitalist emperyalizmin güdümüne göre uyumlandırmak mümkün değildir.

Memleketimizde yaşanan bütün altüst oluşlar, sağlı «sol»lu partileri olduğu kadar ilerici kesimleri de bir yol ayrımına getirmiştir. Kitleler alanları dolduruyor, kendi taleplerini de bu yol ayrımında dile getiriyorlar.

27.3.1988

12 EYLÜL TARTIŞILIYOR...

Talat Turhan

Bundan önceki yazımızın başlığı «ASKERİ DARBELER DÖNEMİ» idi.[1] Bu sayıda «12 EYLÜL ÖNCESİNE DÖNELİM Mİ?» ara başlığı ile konuyu işlemeğe devam etmeği düşünüyorduk. Ne varki arada geçen dönemin hemen hemen tümü. bu konuya ilişkin ilginç tartışmalara sahne oldu. Bütün bu gelişmeler konumuzu güncelleştirdi. Bu nedenle sorunun bu yönünü irdelemek gereksinimi duyulmuştur.

Mart ayı başlarında Cumhurbaşkanının yapmış olduğu konuşmanın tartışmaları sürerken, ay sonuna doğru Başbakanın «Müdahale heveslileri»nin varlığından söz etmesi, bu gelişmeleri bir SHP milletvekili ile 22 arkadaşının «darbeleri önleme» yasa tasarısı hazırlamaları kuşkuları artırdı. Bazı çevreler özellikle, «Müdahale olasılığını» iktidarın bir propaganda taktiği olarak nitelerken, büyük bir çoğunluk «Ne oluyoruz?, Nereye gidiyoruz?, Gerçekten bir darbe olasılığı var mı?» sorularını yöneltmeye başladı. Özellikle başını almış giden bir enflasyon, borç krizi, trilyonluk bütçe açığı, dışardan empoze edilen bu uydu ekonomik ve siyasal düzenin iflas signallerini verdiği bir dönemde, bu türden soruları yöneltenler haksız sayılmazdı.

1970 - 1980 dönemini ASKERİ DARBELER DÖNEMİ olarak nitelemiştik. Gerçekte böyle bir tanım görecelidir. Çünkü 1980 bir darbenin başlangıç tarihidir. Buna ASKERİ REJİM dönemi ve GÜDÜMLÜ DEMOKRASİ döneminin de katılması gerekir. Bir olasılık olarak da DARBELERİN ZİNCİRLEME REAKSİYONU'ndan söz edilebilir. Bu durumda süreç uzayabilir.

1970'li yıllardan bu yana yazdığımız yazılarda Amerikan güdümü altına alınan ülkelerde ASKERİ DARBELER, onların çıkarlarına uyarlı bir düzenleme içinde dışardan tezgâhlandığını belgelerle açıklamış bulunuyorum.

Emperyalist güçler için önemli olan, o ülkelerdeki çıkarlarının korunmasıdır. Çıkarların önde geleni ekonomik olmakla birlikte, kuşkusuz başka etkenler de bulunmaktadır.

Bu nedenle borç veren ülkeler, borçlu ülkelerin siyasal düzenlerine müdahale etmekte kendilerini haklı görmektedirler. Çıkarları tehlikede olmadığı sürece, onlarca düzen istikrardadır. Niteliğinin önemi yoktur. Ancak, ülke düzeninin değiştirilmesi çıkarları-

na daha uygun geliyorsa o ülke istikrarsız hale —destabilisation— getirilir; darbe ortamı hazırlanır ve darbeciler yüreklendirilir. Bu amaçla kullanılan araçların önde geleni terördür. Darbe sonrasını krimilog yaklaşımıyla değerlendirenler —sonuçtan yararlanan kim?— gerçeklere ulaşabilir. Oysa ki, darbelere sahne olan ülkelerde düzen egemenlerinin ve onların akıl hocalarının önerileri doğrultusunda tümü devlet tekeli altında bulunan yayın araçları ve kontrol altına alınan basın organlarınca yürütülen propaganda bombardımanıyla büyük bir çoğunluk koşullandırılmaktadır. Darbe öncesi terör, anarşi ve kargaşadan yılmış bu kitle yapılan propagandadan etkilenmekte ve bu çoğunluğun desteği darbecilerinin güvencesini oluşturmakta ve bu güvenceden yararlanılarak «ara dönem»in güdümlü partisine oy sağlanmaktadır.

Halk kitleleri nedenlerle değil, sonuçlarla oyalatılmakta, kendi öz çıkarlarının tam karşıtı partilere oy verebilmektedir. Kuşkusuz bu türden bir demokrasicilik oyunu sonuna kadar halka yutturulamıyor...

Örneğimizdeki yaklaşımı, oyun oynayan kedinin davranışına benzetebiliriz. Bir ipliğe bağlanan makarayı oynattığınızda, kedi makaranın kıpırdanışından etkilenerek oynar. Oysa, hareketi yaratan güç, ipi çeken kişinin elinden kaynaklanmaktadır. Kedi elle ilgilenmez. Makaranın kıpırdaması sonuç, elin gücü ise nedendir.

Darbelerde ise, terör sonuç, terörün iplerini elinde tutan güçler nedeni oluştururlar.

Darbelere sahne olan ülkelerde büyük çoğunluk nedenlerle değil, sonuçlarla ilgilidir. Çünkü propagandanın işlevi budur. Bu anlayışın bir sonucu olarak da bizde, «12 Eylül öncesine mi dönmek istiyorsunuz?» sloganı çokça kullanılmaktadır.

12 Eylül sonrasının getirdiği düzenden yararlanan çevrelerin 12 Eylül'ü savunmaları kendi çıkarları açısından ne kadar doğal ise, 12 Eylül darbesi ve onun sonucu olan «ara rejim»den zarar gören veya böyle bir düzeni emekçi halkına ilke olarak yakıştırmayan çevrelerin karşı çıkışları da o ölçüde doğaldır.

Aslında hangi yolla gelirse gelsin iktidarda bulunanlar eleştirilir ve zaman içinde yıpranırlar. Bu olguyu algılayamayan 12 Eylülcüler, karşıtlarını soyut sloganlarla sindirmek ve suçlamalarını sürdürmek istiyor:

— Terör ve anarşi kışkırtıcılığı,
— Atatürk düşmanlığı,
— Sol amigoluk vb. gibi...

Kanımızca bu «tartışma» bilimsel ilkelere dayanmamaktadır. Ayrıca yararsız olup, 12 Eylülcülerin sosyal yasaları göz ardı etmeleri yanında, çıkarlarını elden kaçırmak kuşkusundan kaynaklanmaktadır.

Bir gazetede yayımlanan yazı dizisi de bu olguya bilimsel açıdan yaklaşmayı denemektedir:[2]

«Her toplumun bir egemen kültürü vardır. Bir de, egemen kültürden sapan alt kültürleri. (...) 'Alt kültür', toplumda egemen olan 'genel kültür' den, yani genel düşünce, tutum ve davranış biçimlerinden farklı yönleri olan ve grup üyelerince paylaşılan 'farklı' değerlerden oluşur.

Türkiye'de de bir '12 Eylülzedeler' alt kültürü oluşmuştur. (...) '12 Eylülzedeler' alt kültürü, 12 Eylül'den sonra gözaltına alınan, tutuklanan, mahkûm olan hapse atılan, sürülen ve benzeri muameleye tutulan kişiler ile bunların ailelerinden ve yakınlarından oluşur. (...) 'Haklılık' ya da 'haksızlık' yargısı bu alt kültürü oluşturan kişi, grup ve olayların genel akış içindeki değerlendirilmesi sonunda, toplum ve tarih tarafından verilecektir.

(...) 12 Eylül müdahalesi de '12 Eylülzedeler' ürettiği ölçüde şu ya da bu biçimde 12 Eylül'e destek veren başka bir grubu da yaratmıştır. Bu kültür de bir örnek (homojen - eşcinsten) bir kültür değildir. İçlerinde 12 Eylül'den doğrudan menfaat sağlayan kişiler olduğu, başka koşullarda hiçbir zaman ulaşamadığı paraya, mevkie, üne ulaşanlar bulunduğu gibi,[3] hiçbir menfaatı olmadığı halde hattâ zarar gördükleri halde 12 Eylül'ü destekleyenler de vardır.

SONUÇ

İster içerde olalım, ister dışarda, her siyasi darbe toplumu böler, etkiler. Toplumsal acılar da, toplumsal mutluluklar da insanlar arasında eşit dağılmaz. (...)»

Darbelere bilimsel yöntemle yaklaşıldığında, çok yönlü söylenecek şeyler vardır. 12 Eylülcülerle 12 Eylülzedeler arasındaki tartışma ve zıtlaşma doğal görülebilir. Bu zıtlaşma bir alt kültürün diğerini alt etmekle bir ölçüde son bulabilir. Bu alt ediş demokratik yönden olabileceği gibi, ayni tür yöntemlerle gerçekleşebilir.[4] Sanıyorum ki, her iki yöntemde 12 Eylülcülerin karabasanıdır.

ANAP dışında bir partinin ya da partilerin koalisyon halinde iktidara geldiğini veya tüm darbelerin doğasında bulunan zincirleme etkileşim sonucu yeni bir darbe —bazı çevrelerce söylendiği gibi— olduğunu varsayalım. Al bir karabasanı vur ötekisine... 12 Eylülcüler böyle bir rüyayı dahi görmek istemezler. Birinci olasılık onlar için sakıncalı, ikincisi tehlikeli olabilir. Çünkü darbeciler vefa tanımazlar, aynı alt kültür grubundan gelmiş olsalar bile...[5]

12 Eylül tartışması Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in «12 Eylül'ün hıncını taşıyanlar var.» şeklindeki konuşmasıyla yeniden gündeme geldi.[6] Daha sonra Süleyman Demirel partisinin meclis grubunda yaptığı konuşmada hükümeti muhatap alıp bu konudaki görüşlerini açıkladı:[7]

«Gelin Meclis kürsüsünden bunları söyleyin, televizyonu da açın. 12 Eylül öncesinin ve sonrasının bir hesabını yapalım. Biz yara kanatma peşinde değiliz, ama her gün sizin '12 Eylül öncesine dönersiniz haa' korkusunu milletin üstüne koyup, vicdanları ve zihinleri tek taraflı olarak şartlandırmaya, baskı altında tutmaya ve 12 Ey-

lül istismarı yapmağa hakkınız yoktur. (...) Bu böyle devam edemez, açık söylüyorum: Bu ipoteğin altında Türkiye kalamaz.»

Tartışma, Başbakan Turgut Özal'ın 22 Mart 1988 günü «Müdahale heveslileri var» şeklindeki açıklamasıyla yeni bir boyut kazandı.

ANAP'nin propagandistleri gerçi 'MİT Raporu', Özal'ın Nobel ödülüne aday gösterilmesi girişimi, Zakkum olayı ve İran - Irak savaşında ateş kes sağlamak gibi olayları göz ardı edersek, genelde başarılı sayılabilir. Her dönemde kamuoyunun dikkati, ustalıkla başka alanlara çekme yöntemine baş vuruluyordu. «Müdahale heveslilerinin var»lığı bu türden bir propagandanın başlangıç sloganı mıydı? Yoksa, «12 Eylül öncesine dönme» tehtidinin yeni bir türü müydü? ANAP'ndeki olası çözülmeleri engellemeye yönelik yeni bir taktik gereği mi? Bu slogan ortaya atılıyordu? Ya da gerçekten demokrasi açısından ciddi bir tehlike mi söz konusu idi?

Uğur Mumcu'ya göre:[8] «Bugün artık askeri ihtilaller 'laiklik elden gidiyor' gerekçesine dayanmıyor. Temel neden, terördür; terör ile getirilmek istenen yeni bir yönetim modelidir.

Bu model 'ekonomilerin militarizasyonu' olarak adlandırılıyor.

Borçlu ülkelerin, borç veren ülkelere daha da bağımlı hale getirilmelerini öngören bu model, ülkede, işçi, memur, köylü gibi emekçi kesimlerin örgütlenme özgürlüklerini kaldırıyor.

(...) Türkiye'de kimse kuşkulanmasın Atatürkçülükten, laiklikten, irticadan söz edildi diye kimse ihtilal yapmaz. (...)»

M. Ali Birand'a göre:[9] (...) Askeri müdahaleye iten en önemli etkenlerden biri bizleriz. (...) İktidardaki politikacımız, çetrefelli bir konu oldu mu, topu hemen askerlere atar, onun arkasına gizlenir. 'Asker'ler'de itiraz etmez. (...) Bundan sonra askeri müdahalelerin hic bir sorunu çözemediği gibi, yenilerini yaratacağına, ülkeyi daha da büyük risklere sürükleyebileceğine inananlardan biriyiz. (...)»

Metin Toker'e göre:[10] «(...) Başbakanı 'yürüdüğü yolda durduracak ve itidale sevkedecek' bütün başka kuvvetler etkisiz kaldılar veya bırakıldılar mı, 'bulunur elbet kurtaracak, bahtı kara maderini'. (...) Askeri müdahaleyi istemek ne kadar boşsa, onu veya 12 Eylül öncesini umacı gibi gösterip Türkiye'nin müstehak bulunmadığı bir 'hanedan yönetimi'ni serazat yürütebileceğini sanmak o kadar büyük gaflettir.»

Ali Sirmen'e göre:[11] «(...) Türkiye'nin bir demokrasi dönemi yaşadığı söylenemez. (...) 12 Eylül'e oranla daha az kısıtlamanın olması, yine de bugünkü yönetimin demokratik olması anlamını taşımıyor. (...) Başbakan satır aralarında, ara rejimden söz ederken bir askeri darbe olabileceğini ima etmek istiyor. (...) Bugün Türkiye'de rejimin kendi seçeneklerini oluşturabilme şansı hâlâ vardır. Bu da darbe olasılığını daha da güçsüz kılmaktadır.

(...) Özal ekonomik politikasının iflası, artık ANAP'nin Türkiye'yi yönetmesini güçleştirmekte, giderek olanaksız kılmaktadır.»

Öztin Akgüç'e göre:[12] «(...) Sayın Özal'ın prestij yitirmesi, ara rejim tartışmalarını gündeme getirdi. (...) Son otuz yıldır Türkiye'nin kaderi bu, her başarısız iktidar, sonunda ara rejimi gündeme getiriyor. (...) % 36 oyla iktidar olan ANAP, oy tabanı daha da kaydıkça, baskı önlemleri ile iktidarda kalmaya veya iktidar süresini uzatmaya çabalayabilir. (...)

Türkiye'de geniş kitleler, ara rejimden yana değildir.»

Alıntı yaptığımız yazarların kanısı sanıyorum kamuoyunun düşüncesini yansıtmakta ve ülkemizde bir askeri darbe ortamı ve olasılığı bulunmamaktadır. Ancak savı ciddiye alıp irdelemekte de yarar görmekteyiz:

1. Olay: Bu konuda ilk uyarı Sıkıyönetim eski komutanlarından —12 Eylül sonrası— Emekli Korgeneral Nevzat Bölügiray'dan geldi.[13] «Hani 10 yılda bir ihtilal oluyor deniliyor ya. bunlar durup dururken olmaz. Böyle pis birikimler olur. Komutan değişikliği sırasında Özal'ın gafı olmuştu. Ordu içinde, o zaman bu büyük bir kırgınlık yaratmıştır. Orduyu eleştirmek başka, kabadayılık başka şeydir. (...) Çok ilginçtir, sanki Özal, Menderes'in yolunu ezberlemiş ve ayni yolu izliyor gibidir. (...) Harbiye Orduevini karargâh yapıp, papazına, partilisine, politikacısına kadar herkesi sokar. Bu birikimler yıllar içinde büyür. Patlamalar, Ordunun el koymaları böyle oluyor.»[14]

2. Olay: Ordu ile Özal iktidarı arasındaki çelişkileri belirten İngiltere'de yayınlanan «SOUTH» dergisinin makalesi:[15] «Türkiye'den Endenozya'ya kadar bir çok ülkede Silahlı Kuvvetlerin ekonomide özel ve kamu sektöründen sonra üçüncü bir sektör durumuna geldiğini» açıklamakta, «askerlerin kışlalarından çıkıp işadamlığına soyunduklarını» belirtilmekte, «Özal'ın yönetimi altında özel sektörün orduya meydan okuduğunu, bu durum karşısında ordunun üçüncü sektör konumunu savunmak zorunda kaldığını» öne sürmekte, «Türkiye'de askerle sivil yönetim arasında kolay kolay olmayan bir ilişki başlatıldığına» da dikkati çekerek, «Özal yönetiminin Atatürkçü geleneklerden uzaklaşmakta olduğunu, ekonomide devlet sermayesinin ve askeri yatırımların ağırlığının giderek azaldığına» işaret edilmektedir.

3. Olay: Gazetelerde yayımlanan[16] The Economist dergisinin «Uruğ'un dönüşü» başlıklı yazıda: Başbakan Özal'a karşı yapılan «en ciddi muhalefetin, ordu kanalından geldiği» yazılmakta, «(...) Üruğ köşesine çekilmedi ve unutulmadı» ifadesi kullanıldıktan sonra «Özal politikacıları devredışı bırakabilir, ama aynı şeyi generallere yapması zor görünüyor» şeklinde bir yoruma ulaşmakta ve Başbakanın «Müdahale hevesleri var» şeklindeki sözlerine de dikkat çekilmektedir.

The Economist'in bu yorumu, bu konuda Emekli Orgeneral Turgut Sunalp'ın daha önce yaptığı açıklamayı anımsatır niteliktedir.[17]

Sunalp: «İktidarın bir süredir orduyu yıpratma gayreti içinde

bulunduğunu» öne sürmekte. «Daha Genelkurmay Başkanıyken bile Ürüğ'a 'Reisicumhur olması' için bir hayli tazyik ettiler. Şimdi 1989 yaklaşıyor cumhurbaşkanlığına adaylığı yeniden gündeme geldi.»

Soru: «Operasyon, Ürüğ'a karşı mı yapıldı diyorsunuz?»

Sunalp: «Evet, olay Ürüğ'un cumhurbaşkanlığına engel olmak için düzenlenmiş bir iştir. (...) Ürüğ'u yemek için Öztorun'u yediler. Bu tamamen ordunun gücünü kırmak için hazırlanmış ve «sivil bir darbe' gibi gösterilmiş bir olaydı. Genelkurmay olayı büyük bir komplolar tezgâhıdır.»[18]

4. Olay: DYP Antalya Milletvekili Zekeriya Bahçeci'nin ilginç açıklaması:[19] «1. Bu hükümet ordunun üst kademesindeki komutanlara birer ikişer lojman, oğullarına kızlarına hanımlarına çifter çifter araba tahsis etti.

2. Milli Güvenlik Konseyi'ndeki üst düzey komutana, 'alt kademedeki subaylar ne yapıyor?' diye sorduğumuzda, 'silahlarına kurşun sıkmış bekliyorlar' yanıtını aldık. Kısaca Türkiye'de huzursuzluk had safhada. Tüm kesimler bunu tedirginlikle izliyor.

3. Özal ailesi 80 milyar dolar servete sahip. Emirlerinde her an harekete hazır uçak var. (...) Bunlar her an kaçmağa hazır. (...)»

5. Olay: ABD Savunma Bakanı Carlucci'nin Temsilciler Meclisi Dışişleri Komitesinde yaptığı konuşma:[20] Carlucci, «Türkiye'nin muazzam ekonomik sorunu var» şeklinde ekonomimizin içine düşürüldüğü durumu vurgulamış ve 'Türkiye'ye istikrar getirdik' diyerek açıklamalarını sürdürmüştür.

Mümtaz Soysal'da bir yazısında:[21] «(...) Türkiye'nin manzarası, sefil ve sefih olmakla kalmayıp gitgide daha sefilleşen ve sefihleşen bir manzaraysa, onun bütün bunları ezelden ebede uzanan bir Buda kımıldanmazlığıyla seyretmesini nasıl beklersiniz?

Ama böylesine tepkilerin başarılı olabileceğini sanmak, bugünkü Türkiye'nin gerçekçi dengelerini tanımamak olur. Bu çeşit tepkilerin kaçınılmaz sonucu yine 'müdahale'dir. (...) Müdahaleye dayalı, ama en inandırıcı yoldan davetiye çıkaran, bugünkü modelin ta kendisidir.»

6. Olay: Metris Askeri Ceza ve Tutukevi'nden tünel kazılarak kaçma olayı:[22] (Cezaevinden kaçma olayı hakkında basın dışında ayrıntılı bilgilere sahip olmamakla birlikte, her türlü kışkırtmaya uygun bir ortamda bu olay da değerlendirilmek durumundadır.)

Özetle: Açıkladığımız olayların bir iki ay içine sığmış olması ilginçtir. Emekli Korgeneral Nevzat Bölügiray ve Emekli Orgeneral Turgut Sunalp'ın açıklamalarına göre T. Slh. K. leri iktidarın tutumundan rahatsızdır.[23]

Sunalp'ın öne sürdüğü «Ürüğ'un cumhurbaşkanlığı» formülünün bugünkü parlamento yapısı ve aritmetiğine göre, nasıl somutlaştırılacağını açıklaması beklenirdi... Olası görülmeyen bu formül

bir çevrenin niyetini mi yansıtmaktadır? Bu sorunun cevabı boşluktadır...

DYP Milletvekili Bahçeci'nin öne sürdüğü savlar iki emekli generalin kanılarını doğrular nitelikte görünmektedir.

Kuşkusuz bu konuda üzerinde en fazla durulmaya değer olan savlar, ekonomik durum ve ekonomik modelin iflasına ilişkin olanlarıdır.

12 Eylül (1980) öncesinde Türkiye, dış güçler ve onların işbirlikçisi iç güçler aracılığıyla istikrarsız hale —destabilisation— getirilmişti. Çünkü bir anlamda o dönemin iktidarı anılan dış güçlere güven vermiyordu. İşte böyle bir durumda uluslararası finans çevrelerinin ve onların bağlı oldukları devletlerin istemleri doğrultusunda 24 Ocak (1980) kararları alındı.[24] Ancak o dönemin iktidarı kontrolu elden kaçırmış ve ülke istikrarsız hale düşürülmüştü. Amerikan Savunma Bakanı Carlucci'nin «Türkiye'ye istikrar getirdik» şeklindeki konuşması anlamlıdır.[20]

Terör, anarşi, kargaşa ile ülke istikrarsız hale getirilmeliydi ki, 'istikrar' gündeme gelsin. Bu anlayışla 12 Eylül darbesine gerekçe hazırlandı.[25-26]

Bu noktada bazı gerçeklerin saptanılması yaşamsal önemdedir. Yetkili kişilerin açıklamalarından öğrendiğimize göre 12 Eylül darbesinin kararı bu tarihten çok önce alınmıştır. Bu süre kesin olarak ne kadardır? Bu dönemde kaç kişi yaşamını yitirmiştir? 12 Eylül darbesiyle Amerika neden bu kadar ilgilidir? Sorular çoğaltılabilir. Aslında Bülent Habora, yayımladığı kitabında bu görevi yerine getirmiş bulunuyor.[27] İlgililere soyut suçlama yerine somut yanıt yöntemini yeğlemelerini öneririm. Bu nedenle Oktay Akbal'ın da belirttiği gibi[28] 12 Eylül öncesi tartışılmalıdır.

12 Eylül darbesi ve ondan sonraki güdümlenen ara dönemde, uluslararası finans güçlerinin örgütleri —IMF, Dünya Bankası, OECD, IFC vb. gibi— ve bunların bağlı bulunduğu devletlerce empoze edilen ekonomik düzenin ilkelerine büyük bir sadakatla uyuldu. Ekonomik durum iyileşmedi. Toplumdaki maddi ve manevi çürüme aksine kötüleştikçe kötüleşti. Bu iktidara destek veren güçlerin bile sesleri yükselmeye başladı. Enflasyon başını almış gidiyor. Cek, cak'lı demeçlerle enflasyonun aşağı çekilemeyeceği yaşanılarak öğrenildi. Açlıktan, yoksulluktan ve işsizlikten süreli intihar olaylarının tanığı olmamız* Türkiye için önemli bir yeni olumsuzluk boyutunu simgelemektedir. Böyle bir dönemde Anavatanlarından ithal edilen, çifte pasaportlu «IMF boy's»ların[29] kontroluna terk edilen ekonominin güdümü rayından çıkmış bulunuyor. 4 Şubat (1988) kararları bu amaçla alındı. Ancak daha bugünden ekonomik modelin iflasını bütün halk katmanları —mutlu azınlık dışında— yaşayarak algılamış bulunuyorlar.

* «DİE verilerine göre, Türkiye'de intihar edenlerin sayısında 1978 - 1986 döneminde yüzde 69 artış görüldü.» (Sağlıkta Kara Tablo, Cumhuriyet, 7 Nisan 1988)

Böyle bir tablo içinde İngiltere'de yayımlanan «SOUTH» dergisinde de[15] vurgulandığı gibi, ekonomide «üçüncü sektör» haline dönüşen ordunun ekonomik çıkarlarıyla «IMF modeli güdümlü ekonomi» arasında[30] bir çıkar çatışması olasılığı göz ardı edilebilir mi?

Bütün bu oluşumlara ek olarak, üzerinde kuş bile uçurtulmayan, içinde uygulanan zulüm ve baskıya karşı çıkmak için ölüm oruçlarıyla direnilmiş, uygulamaları dünya literatürüne geçmiş Metris Askeri Ceza ve Tutukevi'nden 29 kişinin elini kolunu sallayarak kaçmış bulunması beraberinde haklı olarak kuşkular getirmektedir. Bu olayda iktidarın sorumluluğu Genelkurmaya aktarmasının ardında yatan niyetlere doğru tanılar konulmalıdır.

Hele daha önceki bu türden hapisten kaçış olaylarından sonra bazı güçlerce «SAHTE ve GERÇEK OPERASYON»lara başvurulması ve bu tür provakasyonlar sonucu iktidarlardaki dönüşümleri anımsayanlarla olayları geniş bir perspektif içinde ve sorumlulukla yorumlayanların iyimser olmaları güçleşmektedir.

Bu koşullarda bile umudumuzu yitirmemeliyiz. Halkımızın demokratik bilinci, darbelerin başarısızlığının darbecilerin niyetlerini engelleyeceği umulur.[31]

Görüldüğü gibi, Mart ayında yoğunlaşan 12 Eylül tartışmaları ve «müdahale heveslileri var» savı üzerinde durulması için küçümsenilmeyecek nedenler bulunmaktadır.

Bütün bu gelişmeler yanında geçen yıl yayımlanan bir haberi anımsatmak istiyorum:[32] «Uluslararası Demokratlar Birliği (IDU) Başkanı, Avusturya Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Dr. Alois Mock, Berlin'deki 3. Parti Başkanları toplantısında muhafazakâr partiler arasında askeri darbelere karşı bir dayanışma fonu kurulacağını açıklamış ve bu fona muhafazakâr partilerin kendi ölçülerine göre, istedikleri yardımda bulunacaklarını söylemiş» ve fonun amacını: «Bu fon, özellikle askeri darbeler sırasında güç duruma düşen kardeş partilerin yaşamlarını sürdürmelerinde, parti mensuplarının gerektiğinde yurtdışına çıkışlarını ve konferans, seminer gibi çalışmalara katılmalarını sağlamak, demokrasinin yeniden tesisi için çabaları finanse etmek gibi durumlarda kullanılacak» şeklinde açıklamıştır.

Bilindiği gibi ANAP adı geçen kuruluşun üyesidir, ve Özal muhafazakâr parti toplantılarına katılmaktadır. Hattâ Dr. Mock 1986 yılında Viyana'da yapılan toplantıda Özal ile Miçotakis'i bir araya getirdiğini anılan yazıda açıklamaktadır.

Şimdi Özal'a sormak gerekiyor, askeri darbelere karşı dayanışma fonu'na ANAP olarak ne miktarda para yatırılmıştır? Bu paranın kaynağı nerededir? Yatırılmamışsa bu konu IDU'a nasıl açıklanmıştır? Bu durumda «darbe heveslileri»nden söz eden Özal çelişkiye düşmüş olmuyor mu?

SHP İçel Milletvekili İstemihan Talay ve 22 arkadaşının «Darbeleri önleme yasa tasarısı» hazırlamaları, bu konudaki kuşkuları artırdı.[33] Yasa önerisinde 211 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri İç Hiz-

met Yasası'nın, 35. Maddesinin[34] şu şekilde değiştirilmesi istenilmektedir: «Silahlı Kuvvetlerin vazifesi; Türk yurdunu ve anayasa ile tayin edilmiş olan Türkiye Cumhuriyeti'ni parlamenter demokratik sistemin işlerliği çerçevesinde ve anayasa ile bağlı olarak korumak ve kollamaktır.»

Değişiklik gerekçesinde: «Tüm kurumlar gibi, Türk Silahlı Kuvvetleri de Türkiye Cumhuriyeti'ni korumak ve kollamak görevlerini anayasa sistemi içinde yürütmek durumundadır. Yapılması gereken, başarılması zor, fakat zorunlu olan bu görevdir. Yoksa her 10 yılda bir anayasa düzenini rafa kaldırıp yeni bir anayasa sistemi getirerek sorunlarımıza çare bulunamayacağı deneylerle ortaya çıkmış bulunmaktadır. (...) Artık herkes bilmelidir ki kötü çalışan bir parlamentonun alternatifi askeri bir yönetim değildir ve olmayacaktır sivil yönetim olacaktır.»

Bu tasarının diğer partilerin de bazı yetkililerince desteklendiğini öğrenmiş bulunuyoruz.[35]

Bu konudaki girişimi; toplumun demokratikleşmesini isteyen bir iyi niyet açısından takdir etmekle birlikte, darbelerin yasalarla önlenemeyeceğinin bilincinde olarak, gene de yasal düzenleme konusunda, öteki önlemlerle beraber, çok geç kalınmış olduğunu vurgulamakta kendimi haklı görmekteyim. Şöyleki, sanık olarak yargılandığım «Bomba Davası»nda, 1975 yılında yaptığım savunmada[36] 12 Mart (1971) muhtırasına imza koyanların Türk Ceza Kanunu'nun 147. Maddesine[37] göre cezalandırılmaları gerektiğini istemiştim. Ülkemizde TCK. 146. Maddesi yol geçen hanına dönüştürüldüğü halde, TCK. 147. Maddesi, sanırım hiç bir olayda uygulanmamıştı. Oysa 12 Mart darbesinde, muhtıranın imzacıları açısından maddenin bütün unsurları mevcuttu. Ancak ne varki, hukuki mekanizmaların işletilmesi için dengeler uygun değildi... Oysa isteğimizin yerine getirilmesi halinde, darbeciliğin önü, en azından hukuk açısından büyük bir yara almış ve kesilmiş olurdu... Ama maddi koşullar elbette buna uygun değildi...

Daha sonra, bir gazetede yayımlanan söyleşimde,[38] konuya ilişkin görüşlerimi açıklamıştım:

«12 Mart'da suskun kalan organlar ve iktidar yetkilileri 12 Eylüllere davetiye çıkaracak ölçüde aymazlık içinde olduklarını algılayamamışlardır.»

«T. Slh. K. leri 211 sayılı İç Hizmet Yasası'nın 35. Maddesi uyarınca 'Cumhuriyeti koruma ve kollama' görevinin verildiğinden hareket ederek, bu görevin zamanı geldiğinde kendi komuta kademesinin inisiyatifi içinde karar vermektedir. Oysa Anayasal düzen içinde Slh. K. ler komuta katının böyle bir yetkisi olup olmadığı da bilimsel olarak tartışılmış değildir.»[39]

Bu konuda ilerde bulunmayı doğrusu istemezdim.

Darbecilerin içinden gelmiş olmamıza karşın. o yolun, toplumun demokratik değişim ve dönüşümü için asla geçerli olmadığını, aksine çıkmaz sokaklar ve bataklıklarla son bulduğunu hapishanelerde

yatarak, işkence görerek, sınıfsal ve ideolojik hastalıklardan kaynaklanan, nice kalleşliklerin, namussuzlukların, döneklikleri tanığı ve bunu algılamış bir kişi olarak; 1985 yılında İstanbul 2 No'lu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinde yapmış olduğum savunmamda dile getirmeye çalışmış; ayrıca işçi ve emekçi halkımıza karşı zorunlu özeleştirimi yapmış[40] bulunuyorum. İlerici ve devrimci herkes yanılgıların arasından gelebilir; bu nedenle asla yere bakılmamalıdır diye düşünüyorum. Namusluca yapılan özeleştiriyi insanımız anlamakta gecikmeyecektir. Ama «kurt var» diye diye ülkemizi gerçekten kurtlara teslim edenlerin, yapabilseler bile, «özeleştiri»lerinin insanımız katında kabul görmeyeceğini düşünüyorum.

(Devam Edecek)

7 Nisan 1988

Kaynakça ve Açıklamalar :

1 SORUN Dergisi: 1/3/Mart'88, s. 34 - 39
2 Duvarların Dışında, Adalet Ağaoğlu, Milliyet, 12 Mart 1988
3 Bütçe görüşmeleri sırasında bazı milletvekilleri tarafından Cumhurbaşkanlığı Konseyi üyeleri ağır ölçüde eleştirilmiştir. (5 Nisan 1988 tarihli TBMM Tutanak Dergisi ve 6 Nisan 1988 tarihli basın)
4 Bu konuda 27 Mayıs ilginç bir istisna oluşturmaktadır. Çünkü 27 Mayısçı alt kültür aynı türden bir başka alt kültürle ortadan kaldırılmıştır.
5 Bu kanımı MAMAK'dan SELİMİYE'ye uzanan hapishanelerde geçen dönemde dahil olmak üzere yaşayarak öğrenmiş bulunuyorum.
6 Cumhurbaşkanının Aydın ili, İncirliova ilçesinde 9 Mart 1988 günü yaptığı konuşma (Basın ve Ajanslar).
7 12 Eylül İstismarı Yapılıyor, Süleyman Demirel, Milliyet, 16 Mart 1988
8 Yersiz Kuşkular, Uğur Mumcu, Cumhuriyet, 14 Mart 1988
Y.N.*: Bu yazı Başbakan'ın konuşmasından önce yazılmıştır.
9 İşte Askeri Darbe Böyle Geliyor, M. Ali Birand, Milliyet, 19 Mart 1988 Y.N.: Bu yazı Cumhurbaşkanı'nın gazete sahipleri ve genel yayın yönetmenleriyle yaptığı konuşma üzerine yazılmıştır. Evren bu konuşmasında: «27 Mayıs (müdahalelerin) en hafifiydi, 1971 daha ağır oldu. 12 Eylül en ağırıydı» şeklinde bir tanımlama yaptıktan sonra, «Ancak dikkat edin, bir daha gelirse bu defa 12 Eylül gibi gitmeyebilir de...» şeklinde kanısını açıklamıştır. Özal'ın «Müdahale heveslileri var» şeklindeki açıklaması Evren'i izlemesi ilginç çağrışımlara neden oldu.
10 Askeri Müdahaleler Hakkında, Metin Toker, Milliyet, 24 Mart 1988
11 Ara Rejim Tartışması, Ali Sirmen, Cumhuriyet, 1 Nisan 1988
12 Ara Rejim Gelmemeli, Öztin Akgüç, Milliyet, 2 Nisan 1988
13 MİT eski yöneticisi Emekli Korgeneral Bölügiray ağır konuştu: 'Özal Menderes'in Yolunda', Milliyet, 25 Şubat 1988
14 Bölügiray'ın bu söyleşisi üzerine İstanbul DGM'nce soruşturma açılmış ve sonuçta takipsizlik kararı verilmiştir.
15 Milliyet, 3 Mart 1988, 'SOUTH' dergisinin incelemesi, 'Ordu Şirketi'.
16 27 Mart 1988 tarihli gazeteler, The Economist Ürüğ'un köşesine çekilmediğini yazdı. «Özal'a ordudan ciddi muhalefet», Milliyet, 27 Mart 1988
17 MDP eski başkanı 'MİT Raporu'nu eleştirdi... Sunalp: Hedef Ürüğ, Milliyet, 10 Şubat 1988

* Y.N.: Yazarın notu

18 Sunalp'ın bu söyleşisi üzerine İstanbul DGM'ince soruşturma açılmış ve sonuçta takipsizlik kararı verilmiştir.

19 Bir Milletvekili ve Kehaneti, Cumhuriyet, 30 Mart 1988

20 ABD Savunma Bakanı Carlucci: Türkiye'nin muazzam ekonomik sorunu var, Ufuk Güldemir'in haberi, Cumhuriyet, 11 Mart 1988

Y.N.: Carlucci bu konuşmasında Türkiye, Yunanistan ve Portekiz'den oluşan üç NATO ülkesini «güney kuşak» olarak nitelemektedir. Bilindiği gibi bu üç ülkede askeri darbelere sahne olmuşlardır. Eğer darbe onların işine gelmiyorsa «müdahale doktirinleri» işletilmektedir. Bu anlayış içinde de «Türkiye'ye istikrar getirdik» diyebilmektedir...

21 Kazıklı Senaryo, Mümtaz Soysal, Milliyet, 5 Nisan 1988

22 26 Mart 1988 tarihli gazeteler

23 Bu tür savlar nitelikleri açısından ciddiyet alınacak boyuttadır. Nitekim Adnan Menderes'e atfedilen «Gerekirse orduyu yedek subaylarla idare ederim» sözü T. Slh. K. lerin 27 Mayıs'a gidişinde etkili olduğu söylenebilir.

24 Bugünkü «ekonomik model»in temelini oluşturan 24 Ocak kararlarını alanların, bu kararların uygulayıcısı olan Askeri idare dönemi ve Özal iktidarlarına ekonomik açıdan söyleyecekleri fazla sözleri olmaması gerekir.

25 12 Eylül 0040, M. Ali Birand

26 Dar Sokakta Siyaset, Yalçın Doğan

27 12 Eylülcülere 1000 Soru, Bülent Habora

28 12 Eylül Öncesi Tartışılmalı..., Oktay Akbal, Cumhuriyet, 27 Mart 1988

29 Milli İstihbarat Teşkilatı ve Sivilleşme, Talat Turhan, SORUN B.K.Dz: 1/Ekim'87

Y.N.: Basınımızda «prensler», «yupi»ler olarak nitelenen bu kişileri biz, «İMF boy's» olarak nitelemiştik.

30 IMF Kıskacında Türkiye, Yalçın Doğan

31 Askeri Darbeler ve Seçimler, Prof. Dr. Emre Kongar, Cumhuriyet, 12 Aralık 1987

Kongar, bu yazısında «Askeri darbelerin nedenleri»ni açıklamaktadır: Endüstrileşme, kentleşme ve kapitalistleşme süreçleri, her zaman kendi aralarında uyumlu olmuyor. Örneğin Türkiye'de hiç uyumlu değil.

Endüstrileşmeyle uyumlu olması gereken kentleşme zaman zaman onun önüne geçiyor, ortaya «gecekondu» sorunu çıkıyor.

Endüstrileşme ve kentleşmeyle aynı hızla gelişmesi gereken kapitalistleşme süreci ise kimi sektörlerde ve kimi coğrafyalarda ileri gidiyor, kimi sektörler ve coğrafi bölgelerde ise geri kalıyor. Bu kez ortaya «Doğu ve Güney Doğu Sorunu» çıkıyor.

İç dinamik ile dış dinamik, yani Türkiye ile dış dünyanın ilişkileri de bütün bu oluşumlar çerçevesinde aksıyor: Kapitalist Batının bir müttefiki ve bir parçası olan Türkiye, kimi zaman bu dünyaya ayak uyduramıyor ve hem onun çıkarlarıyla hem de onun hızıyla ters düşüyor. Ortaya «Kıbrıs Sorunu», «dış ödemeler dengesi sorunu» gibi sorunlar çıkıyor.

Bütün bu oluşumlar sonunda, adeta tek bireşim (sentez) olarak beliren demokrasi arızaya uğruyor: Askeri darbeler ortaya çıkıyor.»

32 Muhafazakâr Partiler Tedbir Alıyor - Askeri Darbelere Karşı Dayanışma Fonu, Ali H. Yurtsever'in Viyana'dan verdiği haber, Milliyet, 24 Eylül 1987

«Uluslararası Demokratlar Birliği (IDU) Başkanı Dr. Mock, DYP'nin (Doğru Yol Partisi) birliğe başvurusu konusunda kesin konuşarak, bu partinin örgüte kabul edilmesinin söz konusu olmadığını belirtmiş» ve «Bu arada IDU'nun icra sekreteri Prof. Andreas Kohl, bir gün önce gazetelere, Demirel için sarfettiği, «Türkiye'de demokrasinin mezar kazıcısı» şeklindeki sözlerini doğrulamış ve hiçbir şekilde bu sözlerini geri almayacağını belirtmiştir.»

33 SHP'den TSK Yasası'ndaki Değişiklik Önerisi, Cumhuriyet, 29 Mart 1988 İçel Milletvekili İstemihan Talay ve 22 arkadaşı tarafından hazırlanan yasa önerisinde, Silahlı Kuvvetler'in cumhuriyeti koruma ve kollama görevinin anayasaya bağlanması yer alıyor.»

34 TSK, 211 Sayılı İç Hizmet Kanunu Madde 35: «Silahlı Kuvvetler'in vazifesi: Türk Yurdunu ve Anayasa ile tayin edilmiş olan Türkiye Cumhuriyetini kollamak ve korumaktır.»

35 Darbeyi önleme yasa önerisine destek, Cumhuriyet, 30 Mart 1988

36 Bomba Davası - Savunma 1 ve 2 adlı kitaplar, Talat Turhan

37 TCK Madde: 147: «Türkiye Cumhuriyeti İcra Vekilleri Heyetini cebren iskat veya vazife görmekten cebren menedenlere bunları teşvik eyleyenlere idam cezası hükmolunur. (Ağır Ceza)»

38 Talat Turhan'ın Sorularımıza Verdiği Yanıtlar, Düşün: 15 Ekim 1986

39 Looking after and protecting the repuplic: The Legıtımatıon of the Mılıtary's Authorıty in Turkey, Dr. Mr. Naim Turfan
Y.N.: Dr. M. N. Turfan'ın konuya ilişkin kapsamlı araştırmaları ingilizce olarak yazılmıştır.

40 Talat Turhan'ın Savunması, Klasor: 3
Y.N.: Tamamı yayımlanamadı. Ancak özeleştiriyi içeren bölümü Cumhuriyet gazetesinde ve Celil Gürkan'ın «12 Mart'a Beş Kala» adlı kitabında yayımlanmıştır. s. 397 - 410

HOCANIN DOĞRULUĞU

Bulgaristan'da Komünistti hacı,
Türkiye'ye dönünce oldu hoca.
Bilmem komünistliği doğruydu,
Bilmem hacı hocalığı.
Ya da
İkisi de yanlıştı.
Belki ikisi de doğru.
Bunu o bile bilemedi.

Metin Bilgen

1981

21. YÜZYILA ÇEYREK KALA EMPERYALİZM ORTA DOĞU'DA HALKLARIN KANINI İÇİYOR

Hüseyin Elmas

Başta ABD olmak üzere, emperyalist güçler dünya halklarının kanını içmeye devam ediyor.

Tarihsel süreç içinde kendi ulusal devletini kuramamış, veya ulusal devletlerini kurmalarına rağmen, emperyalizmin boyunduruğunu kırıp, iktisadi ve siyasi bağımsızlıklarını elde edemeyip ezilmekte, sömürülmekte olan halklar 21. yüzyılın eşiğine çeyrek kala, hâlâ kan emicileri olan emperyalist vampirlerin çizmeleri altında inim inim inlemektedir.

Bu halkların bir parçası Filistin Halkı da bugün, vahşetin en açık biçimine maruz kalmaktadır. Yıllardan beri, bütün insanlığın gözleri önünde nice şehitler vererek kendi ulusal devletini kurma mücadelesi veren Filistin Halkı, bugün, İsrail siyonizminin tarihte eşine pek nadir rastlanan soykırımı hareketinin karşısında, onurlu ve haklı davasında, kararlı olduğunu son gelişmelerle bir kez daha, dosta düşmana gösteriyor ve ayrıca ezilen ve sömürülen bütün dünya halklarının desteğini alarak anlamlı mücadeleleriyle örnek bir tavır sergiliyor.

Diğer yanda siyonizmin saldırıları karşısında olduğunu söyleyen emperyalist güçler bu kanlı vahşetin baş sorumlusudurlar; tarihte halkların ezilip sömürülmesinde ve köleleştirilmesinde baş sorumlu olan emperyalistler ve onların sadık uşakları olan gerici yönetimler koro halinde, Filistin Halkının yanında olduklarını söylemektedirler. Oysa bizzat onlar siyonizmin en sadık müttefikleridir. Kendi ülkesindeki halkların siyasal bağımsızlığını gaspeden bir ülkenin egemen gücünün başka ülke halklarının bağımsızlığından yana bir tavır alması düşünülemez. Bu olsa olsa emperyalizmin iki yüzlülüğünden başka bir şey olamaz. Emperyalizm halk düşmanı niyetini, I. ve II. emperyalistler arası paylaşım savaşında ispatlamıştır. Emperyalizmin «çağdaş» niyetlerinin örnekleri sayılamayacak kadar çoktur. ABD'nin «arka bahçesi» olarak adlandırılan bölgedeki kışkırtmalar, son Nikaragua olayları bunun açık örneklerini sunmaktadır. Vietnam halkına karşı girişilen vahşet zihinlerden daha silinmedi. Emperyalizm daha dün Hiroşima ve Nagazaki'de yüzbinlerce masum insanı katletti. Ayni mekanizma bugün de Orta Doğu'da İran ve Irak gerici güçleri arasındaki savaşta ateş ve kanla oynamaktadır. Bu savaşta kimyasal silahlara başvurularak 5000 masum Kürt katledilmiştir. Bu olaylar bir kez daha göstermiştir ki, dünya halklarını sömürgeleştirmede baş sorumlu emperyalizm ve onların uşaklığını yapan yerli gericilerdir.

Saldırgan, ırkçı ve terörist İsrail devletinin mazlum Filistin Halkının bağımsızlık mücadelesine karşı giriştiği soykırımı hareketini, ve İran - Irak gerici güçleri arasındaki savaşta kimyasal silah kullanılarak 5000 Kürt halkının katledilmesini protesto ediyorum.

28.3.1988

E Tipi Özel Cezaevi - Malatya

FİLİSTİN

Alınmış elinden
Yeri - yurdu, birde
Özgürlüğü Gazze'nin
Alınmış elinden
Yeri - yurdu, birde
Özgürlüğü Şeria'nın
Doldurulmuş bir mülteci kampına
Tüm Filistin
Bir aslan gibi kafesine...
Yanıyor Gazze
Yanıyor Şeria
Yanıyor bir Amerikan doları içinde Filistin...
Saldırıyor tasmalı köpek
İsrail elinde
Doları yalıyarak...
Ateş, ateş
Açlığa ateş,
Özgürlüğe ateş,
Ateş, ateş...
Fışkırıyor bir yanardağ gibi Filistin
Ateşe taşla
Silaha taşla
Rokete - tanka taşla
Çoluk - çocuk, ana - avrat ne varsa
Erkeği kırılmış ülkede...
Haykırıyor zaferi çocuklar,
Ulu - orta
Sokak ortasında
İkiyüzyirmibin Gazze'li
Doksanbin Şeria'lı
Elinde taşla...
Yahyel Filistin
Yahyel Filistin Kurtuluş Ordusu
Yahyel Arafat...

ÖNCÜ

DİN, KÜLTÜR VE GELENEKLERİYLE İNSAN MALZEMEMİZ GERİCİ İTTİFAKIN SÖMÜRÜSÜNE BIRAKILAMAZ

Hüseyin Alevli

T.C. Devletinin hernekadar «laik» bir nitelik taşıdığı anayasal bir hükme bağlanmış olsa da, iç ve dış konjonktüre dayalı hesaplar sonucu din konusunda da «laik» bir politikaya sahiplenilmemektedir. Kapitalist Batı'da ayrışan din ile devlet, kurum olarak farklı örgütsel yapılara sahiptir. Din kurumlaşmıştır. Devlet dışında, idari, mali ve mülki özerkliğe sahiptir. Din kurumunun, bu «özerk»liğine rağmen ideolojik işlevleri açısından, kapitalist devletin işlevi ile bütünleşmiş, örtüşmüştür. Bu yüzden tekelci bir aşamaya ulaşmış devlet, din kurumuna geriletici, zarar verici bir işlev tanıyamaz. Kapitalist emperyalist sömürü, dini, işine geldiğince sistemiyle uyumlu ve «çağdaş» bir görünümde yürütür. Batı toplumlarında kilise törel ve ideolojik görevler dışında bir etkinliğe de sahip değildir. «Ateist» burjuvazinin nerede haç çıkaracağı nerede haçı kaldırıp atacağı bellidir. Din kurumunun öneri ve talepleri siyasi partiler tarafından daima gözetilmesi ihmâl edilmez.

Halifeliğin kaldırılmasıyla birlikte ülkemizde din kurumu, «laik cumhuriyet»in emrindeki Diyanet İşleri Bakanlığı ile Vakıflar Genel Müdürlüğüne bağlı kılınmıştır. «Laik devlet» denilince bu türden bir formülasyonu anlayan kemalistler, dini «denetim» altına almayı uygun görmüştür. Anılan kurumlar devletin bütünleyen bir parçasını oluşturur. Bu kurumlarda onbinlerce görevli devletten maaş alır. «Laik devlet»de meslek okullarından daha çok sayıda «dini eğitim» veren okullara sahiptir. Devlet denetimi dışında da bir çok vakıf, tarikat ve dernek «dini eğitim» vermektedir. Devlet, cuma namazında verilecek hutbeler de dahil olmak üzere hemen her vesileyle kendi politikasına uygun görüş ve yorumları din örgütleri aracılığıyla yaymayı uygun bulmaktadır.

Kemalist ideoloji ile şeriat inancı ayni felsefi kaynaktan, idealizmden beslenmektedir. Diyalektik tarihsel materyalist yöntemi kullananlar, doğru bir zeminde etkili olmaları için, ilkin temel dayanağı idealizm olan görüşleri incelemek, araştırmak ve eleştirmek durumundadır. Bu yapılmayınca tartışma başka alanlara kaymaktadır. İlerici saflarda tarih ve sınıf bilinci taşıdığını sanan fakat işleviyle aslında idealizmin batağında bocalayan bir çok unsura sık sık rastlanabilir. Bazan bunun tam tersi de görülebiliyor.

Kimi çevrelerce, ülkemizde, Filistin Halkıyla Dayanışma eylemlerinin yaygınlaştığı bir ortamda, ve ABD emperyalizminin, «Batı'-

nın hayati çıkar»larını ilan ettiği bölgede, ulusal kurtuluş mücadelesi veren güçlerin haklı davasına karşı girişilen saldırılar ustalıkla maskelenmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı Miraç Kandili vesilesiyle yaptığı konuşmada, söze, siyonizmin giriştiği katliamları kınamakla başlamış; bu, çok genel ve örtülü «dayanışma» mesajının ardından, memleketimizdeki sulh ve sükunu bozan «bölücü, anarşist ve hayin»lere kapılmamayı öğütlemeyi de ihmâl etmemiştir.

12 Eylül rejiminin siyasal, ekonomik, ideolojik, ve örgütsel yapısının ulusal ve uluslararası planda iyiden iyiye yara aldığı bir ortamda, devletin bir parçası olan Diyanet İşleri Başkanı'nın nasıl yönlendirildiği ve nasıl yönlendirdiği bellidir. Oysa ayni sorun karşısında duyarlılığını ortaya koyan, ilerici, devrimci, devrimci-demokrat, sosyalist ve demokratlarımız islâmcı kesimlerle alanlara çıkmış, slogan ve gösterileriyle ABD emperyalizmini İsrail ile birlikte boy hedefi yapmıştır. Dünyada ve bölgemizde sulh ve sükunu bozan bu iki gerici güç, bütün niyetleriyle apaçık ortadayken; halkları sömüren, birbirine düşman eden, zulmeden ve bölenlere karşı «dayanışma örneği» sergilemişlerdir.

Öncelikle ortaya çıkan eylemler karşısında, dinci, şeriatçı çevrelerle eylem birliği öneren bazı kesimlerimize, İran örneğini hatırlatmak yerinde olacaktır sanıyoruz. Sanmaktan öte, emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerinin bizim gibi ülkelerde iktidarlarını sürdürme olanaklarını yitirdikleri, sosyalizmin iktidar alternatifi olduğu şartlarda örtük ya da açık olarak gerici çevrelere destek olmakta, aygıtı teslim etmektedirler. Sosyalizmin iktidarı yerine, bu kesimleri iktidara getirmektedirler. Son 10 - 15 yıl içinde islâmi şeriatçı kesimler üzerinde bu türden hesaplar emperyalist militarist odakların doğrudan politikaları arasındadır. Durum böyleyken bazı «sol» kesimlerin bu hesaplar üzerinde ya hiç hesap yapmadıkları ya da yapılan «ince» hesapları farketmedikleri anlaşılıyor. Bir başka açıdan sözü edilen odaklar, sosyalizmin gelişiminin önünü kesmek için, bu kesimleri ve onlar arasından belirli kadroları kullanarak sol, sosyalist kesimlerle çatışma ortamı yaratarak «cunta»ların iktidar ortamını hazırlamada faydalanmaktadırlar. Özetle durum budur. «Rabıta olayı»da göstermektedir ki, aynı şeriatçı kesimlerin bir kısmını içeri tıkıp dayaktan geçirirken, diğer kısmına maaş bağlamaktadırlar. Bu da biraz «ince» bir politikadır. «Birey» nitelikleri hepten yitik, «urun ha!» denildiğinde çok rahat yönlendirilebilir bu yığınların ne tür bir rezerv oldukları ortadadır.

Gerici bir ideoloji taşıyan bu kesimlerin zaman zaman «ilerici» bir eylem ortaya koyabildikleri de bir olgudur. Daha doğrusu «ilerici» bir görünüm kazanabilmektedir. Öze inildiğinde bu görünüm kaybolmaktadır.

Bir iki örneğin yerinde olacağı kanısındayız.

İlki Cezayir halkının bağımsızlık savaşı dönemi ile ilgili: Bayram arifesinde Cezayir Müftüsü: «Ey Cezayir halkı! Fransız işgalciler, insanımızı, yeraltı ve yerüstü servetlerimizi sömürdü; bu ara-

da hayvancılığımızın da kökünü kuruttu; Gelin bu sefer Hacca gitmeyin; kurban da kesmeyin; Cezayirli müslümanlar adına sembolik olarak yalnızca tek bir kurban keselim!..» diyor. Günümüz Türkiyesinde böyle bir Müftü çıkabilir mi? Elbette çıkamaz. Fakat ülkemizin emperyalizme ve kapitalizme karşı yürütmüş olduğu topyekun başkaldırı da, yurtsever, onurlu ve yiğit din adamları çıkabilmektedir.

Bakû 1 - 8 Eylül 1920'de «Birinci Doğu Halkları Kurultayı»na katılan Türkiyeli delegeler[1] ve din adamları, Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nden nasıl esinlendiklerini dile getirmiş, Doğu halklarının kurtuluşu için sosyalizmin zaferini kutlamışlardı. Aralarında, «sosyalizmin islâmiyetle bir çelişkisi yoktur» biçiminde fetva verenlere de rastlanmıştır.

Osmanlı Mebusan Meclisindeki sosyalist milletvekillerinden Ermeni asıllı Kirkor Zohrap 12 (25) Eylül 1910'da yaptığı bir açık hava toplantısında, ütopik de olsa: «Kim demişki sosyalizm bu son yıllarda yaratılmış bir inançtır diye. O toplumların baskı gücü üzerine kurulduğu ve hakkın iktidara karşı mücadele ettiği günden beri vardır. Uzağa gitmeye ne gerek var? Hıristiyanlık sosyalizmdir, İslâm dini de sosyalizmdir ayni zamanda»[2] demiştir.

1 Ekim 1986 tarihinde Bakû'de gerçekleştirilen Uluslararası İslâm Konferansı»nda dünyanın bütün ülkelerinden gelen islâm bilginleri arasında barış, silahsızlanma, uluslararası genel güvenlik, yeni sömürgecilik, emperyalist savaş kışkırtıcılığı, jenosit suçu vb. konularda, ilginç ve çağdaş insancıl konuları ustalıkla dile getiren pek çok konuşmacıya rastlanabilmektedir.

Bakû'deki «İslâm Forumunda», Filistin Ulusal Konseyi ve Kudüs'ü Kurtarma Komitesi Başkanı Şeyh Abdülhamid es - Sayeh: «Devlet terörizmine karşı mücadelede ve bütün halkların haklarının yeniden sağlanması davasında çabalarımızı birleştirmeliyiz; çünkü Filistin halkı gibi küçük halklar haklarından yoksun kaldıkça Dünyada barış olmaz. Dünya topluluğu barışın sağlamlaştırılmasını engelleyen her şeye karşı koymalı, bütün halkların kendi kaderlerini kendilerinin tayin etmeleri hakkını sağlamalı ve böylece gerçek ve kalıcı barışı elde etmelidir.»[3] demektedir.

Ortaya koyduğumuz örnekleri, öncelikle belirli tarihsellik açısından yargılamak gereklidir. Dini yönelişler, Ulusal Kurtuluş Savaşları, çağında farklı bir konumda, günümüzde ise daha farklı bir konumdadır. Artık Ulusal Sorun bir sınıf sorunudur. Ezilen sömürülen sınıfların sosyalist yönelişli bir mücadele perspektifine oturmadan başarıya ulaşmaları mümkün değildir. Bu perspektife oturmayan kimi «ulusal» azınlık örgütlerinin eylemlerini emperyalist militarist çevreler ya manüple edebilmekte ya da bağ kurup doğrudan yönlendirebilmektedir. Filistin olgusu çok farklı bir olgudur. Çok değişik tarihsel, toplumsal, ideolojik temelleri vardır. Bugün Filistin «nevi şahsına münhasır» bir örnektir. Dini ideolojiye dayalı örgütlenmelerin ve eylemlerinin kimi «ilerici» çıkışları, «ulusal» so-

runla çok yakın ilintilidir. Bu bağa göre bir anlam ve değer verilmelidir.

Bunun dışında bizim gibi ülkelerde durum farklıdır. Ortaya çıkan «ilerici» görünüm gerici ve tutucu yönelişlidir. Bu yönelişlere hizmetle yükümlüdürler. Bazı dini çevreler, önce Sovyet bayrağını yakarak işe başlamakta, ardından kahrolsun Amerika ve İsrail diye bağırmaktadır. Oysa Arap ülkeleri dahil bütün geri kalmış ülkelerin, bağımsızlık ve emperyalizme karşı her eylemlerinde kararlı tek destek Sovyetler Birliği ve Sosyalist Sistem'den geldiğini bildikleri halde hiç yeri yokken bunu yapmaktadırlar. Birilerinin amaçları, kitlelerde sosyalizme karşı ideolojik şartlanmaları yaratmak, pekiştirmek ve korunmaya çalışmaktır.

Türkiye'de bu kesimlerin örgütlenmeleri, eylemleri, katedeceği mesafeler ve ulaşacağı sonuçlar açısından İran örneği kaçınılmaz tek örnektir. Hiç bir tereddüde, hiç bir ikircikli tutuma yer yoktur. Tersi büyük bir «ahmak»lıktır.

Kavranabileceği gibi, ABD emperyalizmi din maskesi altındaki gerici rejimleri desteklemektedir. Dini akımların radikalleşmesi, emperyalizme (belli ölçülerde de olsa) karşı koyması halinde bile olaya alternatif politika gözüyle bakmaktadır.

Türkiye'deki islâmi akımlar çoğunlukla, iç ve dış gerici ittifakın yörüngesinde hareket etmeye şartlanmış durumda. Son yıllarda, bu görüntünün ne olduğunu anlamaya aday bazı ileri çıkışlara da rastlanmaktadır. Mevcut burjuva partilerinin dini ustaca sömürü aracı yaptığı bir gerçeklik... İktidar partileri, elindeki yağma mekanizmalarını din ve tarikat ağına akıtmış, islâmi akımların gerici siyasi partilerden ayrışmasını önlemeye çalışmıştır. Bağnaz, din ve tarikat temeline dayalı örgütler daha çok iktidar partileriyle karşılıklı ilişkiler içine girmiştir. Bunun yanısıra, kapitalist emperyalizmin insana karşı yüzünü, feodal dönemden kalma, hak, ahlâk, adalet ve eşitlik anlayışı ölçüleriyle eleştiren, yer yer emperyalizme karşı çıkan, ama gericiliğe açık tarikatçı kesimi aynı katagoride değerlendiremeyiz. Sistemin «radikal» dönüşlerle aşılabileceğini sanan islâmcı kesimin de iktidar partileriyle çelişkileri vardır. Refah Partisi de bütün tutucu ve tepkici yanına rağmen kapitalist emperyalizmi zaman zaman boy hedefi yapmaktadır. Öte yandan resmiyeti su götürmeyen ve MİT'çi iki emekli subayın öncülüğünde, din ve tarikat ilişkileri arasında «yeni» yol ve yöntemler geliştirmeyi deneyen saldırgan faşist ideoloji ile dini ideoloji «Türk - İslâm Sentezi» arayışındadır; ve bu kesimlerle birlik ya da ayrılık sorunlarını tartışmaktadır. 12 Eylül sonrasında kendisine bu zeminde çimlenecek bir yer arayan faşist ideoloji «ateist» olduğunu saklamaktadır.

Emekçi halkın belirli bir kesiminin, islâmi akımın etkisinde kalması, burjuva partilerinin beklentilerinin yol açtığı bir yanılgıdır; islâmi akımlar, ilerici, devrimci bir partinin yokluğu karşısında yeni bir arayışa ve örgütlenmeye yönelebiliyor: Parti, sendika, dernek, vakıf, tarikat olarak seçilen mücadele alanları ve biçimleri,

hemen hemen her vesileyle kendini gösterirken üzerinde düşünmeyi gerekli kılıyor.

Emperyalizmin ve işbirlikçilerinin bir çok Asya ve Afrika ülkesinin. bu arada ülkemiz deneyinde görüldüğü gibi ilerici akımlarla islâmcı kesimler arasındaki düşünce ve inanç ayrılıklarından da yararlandığını görüyoruz. Böl ve yönet politikası gereği işçi ve emekçi sınıflar arasına nifak ve düşmanlık tohumlarını körüklüyor. Ya uçlar yaratarak, uçları birbirine düşürerek iktidarını sürdürüyor; ya da son bir çare olarak dinci kesimlerin iktidarını tercih edebiliyor. Uluslararası düzeyde geri kalmış halkların topraklarının işgali ve bu yolda cinayet planlarının tezgâhlanması, ABD emperyalizminin ve onun maşalığını üstlenmiş karanlık güçlerin eseridir.

Türkiye «sol»u bütün bu oyunları bilmek ve bozmak zorundadır.

Henüz kendi hayati sorunlarına çözüm getiremezken, ülkesindeki insan malzemesini de yeterince tanıyamamış bir «sol», bu tutumuyla, iç ve dış gerici ittifakın, keyfine göre her alanı sömürmesine adeta izin veren bir konumdadır. Dini,tarikatı, kültür ve gelenekleriyle de insan malzememiz iyi tanınmalı, güçlü bir ideolojik ve politik mücadele örgütlenmelidir. Sosyalizmin tarihsel, sosyal haklılığı ve zorunluluğu karşısında bu konuda, «Batı»lı laik, liberal görüşlerin ülkeye hesapsız ithali de bir çözümsüzlük, gericiliğe hizmet eden bir çıkışsızlıktır. Savaşsız ve sömürüsüz bir dünyanın yaratılması ülküsü, evrensel ve yöresel planda neleri yapacaksa, mevcut insan malzemesini yoğurarak, dönüştürerek yapacaktır. Tarih ve sınıf bilinci yerine sözüm ona kemalist bir mercekle, bir taraftan «irtica» diye bağıran, diğer taraftan en büyük gerici güç olan ABD emperyalizminin bu kesimler üzerindeki politikasını kavramamış anlayışlar, hiçbir soruna çözüm getiremeyecektir.

30 Mart 1988

1 Birinci Doğu Halkları Kurultayı'na 1273'ü komünist 1891 delege katılmıştır. Bunların 235'i Türk, 8'i Kürt, 35'i Türkmen ve 55'i de kadın delegedir. **Birinci Doğu Halkları Kurultayı,** Koral Yn. s. 8, 1975.

2 Kirkor Zohrap, **Ermeni Bir Milletvekili'nin Beyanatı,** İletişim Derneği Yayınları: 1, İstanbul, 1910 (Ermenice).

3 Viyaçeslev Katamidze, **Bakû Forumu, Gazeteci Gözüyle İslâm Konferansı,** s. 32-33, APN Yn. 1987.

BAŞKALDIRI VE LEGALİTE

Temel Demirer

I

Yaşanandan yaşanana, çubuğu bir yana gereğinden fazla büken bir aşırılıkla, bir şeyleri eksik yaşayarak, bugünlere ulaştığımızı düşünüyorum... Paslanmış bir zaman karşısındaki, yenilgilerimizin önemli bir nedeninin buradan kaynaklandığı kanısındayım. Tüm yıpratıcılığıyla gündemimizde olan dağınıklığıyla gündemimizde olan dağınıklık, üretimsiz tüketimci savurganlık ya da kudurgan bir orijinalite merakının savrulmuşlukları ya da hâlâ doğruda durmanın felsefesinin «tartışılır» olması, kanımca bir şeyleri fetişikleştirerek gerçeği zengin kapsamlılığı içinde eksik ve bir hayli de sığ yaşamamızdan kaynaklanıyor...

Bir an düşünelim: Yenilgi dönemlerinin ardından ayrık otlarını temizlemekten yanaki bir ısrar, neden bizim topraklarımızda, o da kendine «sol»cu diyenlerce, böylesine şiddetle «çarmıhlara gerilmiştir» ya da neden «elveda başkaldırı» diyebilen «Sudaki İz»ler bizde bu kadar tutabilmiştir?... Bunları sırf egemenliklerin oyunu ve güçlülüğüyle açıklamaya kalkışmak kolaycılık olmaz mı?... Bizim «güç»süzlüğümüzün bunlarda önemli bir payı yok mu?... Eğer varsa, bütünleyemeyip eksik bıraktıklarımız nelerdir?... Aksaklıklarımız güdük kalışımız nelerden kaynaklanıyor?... Şu «makus talihimizin» hikmet-i sebebi ne?...

Soruları güncelleştirerek sormaya devam ediyorum: Yaşamı yoğunluklarıyla ve büyük yaşamaktaki ikircimlerimizin kaynağı nedir, nerededir? Ne yazıktır ki, hâlâ başkaldıran bir kahramanlığa gereksinim duyulan bir çağ'da ve onun Anadolu parçasında, dopdolu şeyler yaşanırken, biz yaşananı neden hâlâ eteğinden bile tutamamışlığımızı yaşamaktayız?...

II

Soru sormayı durdurarak, bana bu soruları sorduran bir gerçeğin diğer bir özelliğine değiniyorum: Her şeye rağmen kayıtını düşerek ekliyorum; umut yine de gündemdedir. Çünkü çürüyenin yıkılması doğanın yasasıdır; ve de bu yasa bizli ya da bizsiz yasallığını icra edecektir. Kimsenin gerçeğin tekeli kendindeymişcesine bundan şüphesi olmamalıdır!..

B. Brecht çok güzel ve çok doğru demiş: **«Korkunç ve verimli karışıklıklarla dolu zamanlarda çöken sınıfların akşamları, yükselmekte olanların sabahlarıyla birleşir. Minerva'nın baykuşu bu şafaklarda uçuşa kalkar.»** (B. Brecht)/abç. Yn./Verili doğurganlıkta,

umut'u yaratmaktan vazgeçen bir umutsuzluk için herşeye rağmen bir neden görmüyorum...

Umut dedim: Umut yaşamla birlikte yürüyebilerek, bilinçle direnmemenin ve unutmamanın da öteki adıdır. Eksik'i bütünleyerek ona bir şeyler katma faaliyetidir. Gecikmiş olsa da, baharın isyancı gerçekliğine ilişkin ki, mücadeleci bir ısrarı boşlanmamaktır. Yaşamın anlamını yakalamak ve görevlerini ikircimsizce yerine getirirken, şundan bilinçle ve mutlaka kayıtıyla emin olmaktır: **«Herşey akıcıdır, hiç durmadan değişir, hiç durmadan varolur, sonra da yok olur»** (Heraclitus). Bu bağlamıyla da, **tarihin seyrü seferi içinde her zaman, «yaşam galip gelecektir»** (V. İ. Lenin). Çünkü, nihayetinde **«tarihin kendisi, amaçları uğruna yaşayan insanların yaptıklarından ibarettir.»** (K. Marx)/abç. Yn./...Bu anlamıyla da, en olumsuz olarak nitelenen koşullarda bile, «olanaksız bir delilik» deseler de, yenmeye cesaret edenbilen ve onun gereklerini layığınca yerine getirebilen özgürlükçü bir cürretin «Cogito ergo mahpusum» (Can Yücel) diye nitelenebilecek bir tabloda bile kazanma şansı olduğuna inanıyorum... Ama ekliyorum: Bunun bir kayıtı var. O da şu: Hilmi Yavuz'un «Batıni»sindeki deyişle, «hüzün en büyük muhalefettir şimdi» diye ifade edilebilecek yaygın edilgenliği **tekzip ederek!..**

Bugün resmiliğin ve versiyonlarının egemen görüşlerini ve etkinliklerini, yep-yeni bir kamusal düşünüşü yaratarak aşmak durumunda olan bir başkaldırıyı örme zorunluluklarımızla; karşımıza dikilen, kocaman bir **becerebilecek miyiz?** sorusudur. Yanıt boyutundaki çözüm ise, «bellidir»...«Pekiyi ama oda mı ne?... «Hepimiz biliriz: **Kapitalist toplumun vazgeçemeyeceği bir üretim gücü olarak Proletarya; tarihe ait bir nesnedir... Başkaldırının karşı çıktığı bu konuma karşı alternatifi, Proletaryanın üretim sürecindeki ve toplumsal işbölümündeki edilgen konumunun Devrimci bir biçimde yadsınarak, tarihin aktif öznesi haline gelmesidir... Yani nesnel tarihsel mantığın, aktif bir Proletar özne tarafından aşılabilmesidir... Bu aşmacılığın örgütlenmesidir...** Ki, işte tam da bu noktada, başkaldırı sorunu karşımıza dikilmektedir...

III

Köleliğin boyunduruğuna ve utancına karşı, başkaldıranların başlarının öne eğilmediğini, eğilmeyeceğini bilmeyen var mıdır ki?... Öznelliklerinin çeperlerini parçalamış bir başkaldırı, dünyayı ve nesneyi değiştirme kavgasıyla estetize etmekten yanaki vazgeçmeyen bir bakış açısı ve tutumudur.

Başkaldırı: O, mitolojide Prometehus'dan, kadim tarihteyse Spartaküs'den beri boylu boyunca döğüşen insanlığın gündemindedir... Özellikle, kapitalizmin cerehat dolu tekelcilik aşamasının uzatmalı varlığı, insanlık açısından akıldışını büyütürken, başkaldırının da tabanı genişlemektedir... Evet, insanlık tarihinin yüzkarası bir barbarlığa «Hayır!» diyebilmenin diyeti giderek yükselse de, E. Fromm'un banal saptamalarını (E. Fromm, Kendini Savunan İnsan,

s. 14 - 16) yalanlamacasına başkaldırı, kendini ifade ve etkinlik alanını geliştirmektedir. Çünkü. çağdaş barbarlık karşısında, başkaldırı kurtuluşçu misyonuyla biricik alternatiftir... Somutun çok yönlülüğünü devrimci soyutu ile kavrayan, somuta onu olması gereken yolunda değiştirmek için, müdahale edebilen bir bilincin iradesidir... Zaman zaman kırılan niceliğin zorlu dönemlerde ayakta kalan niteliğidir... Meyvanın tohumudur... Onun, en kaba hatlarıyla bir kaç özelliğiyse şunlardır:

1) Edilgenliğe ve kabule prim vermeden hiç bir koşul altında teslimiyete açık kapı bırakmamak... «Evet»i ya da «Hayır»ı mutlaklaştırmadan zorunlu eylemiyle yerli yerine oturtmak... Yani bir diğer deyişle de, «Hayır» deneni değiştirip dönüştürmek için «Evet» denilenin amaçlarına bağlayarak açıklamak... Bu yolda veriliyi «çıkış» olarak almak...

2) Veriliyi «çıkış» olarak alırken, sırt dönülenin nihilizm gibi, «çıkış»ın kabulünü de bir entegrasyon düzeyine sıçratmaktan özenle kaçınmak...

3) Kapitalist üretim biçiminin ürünü olan, modern bir sınıfın ethik ve estetik bir düş gücüne sahip olmak... Bu düş gücünü, savaşımcı bir girişimciliğin bilgeliğiyle durmadan beslemek ve çoğullaştırmaktır...

IV

Şimdi yukarda ifadeye gayret ettiğim çerçeve içinde, düşüncelerimi biraz daha açarak somutlaştırmak istiyorum: Egemen boyunduruk, «milli uzlaşma»cı/«ulusal demokrasi»ci/«sivil toplum»cu aksesuarlarıyla başkaldırıya, «yeni versiyon»lu bir itidal'i önerirken: Başkaldıran aklın/ustalığın/bilgeliğin/duyarlılığın/bilinçli inancın/vazgeçmeyen ısrarın önüne, «sol adına» (!?) sol'a ihanetin yeni barikatlarını dikiyor. Nasıl mı?... Örneğin «sivil toplumcu»luğun teorisyeni bir dergi, H. Cindoruk'un şu sözlerine dergisinde yer verirken, bu sözlerin «haklılığına» (!?) da prim vermeden edemiyor. İşte Cindoruk'un bir hayli «cin» ce deyişi: «Türkiye'nin militarizm diye bir sorunu var. Gerekçesinde çoğunlukla solun anarşi ve terörizm kaynağı olduğu. **Sol bu suçlamanın muhatabı olmaktan kurtulmalıdır.»** (Yeni Gündem, S. 23, s. 10)/abç. Yn./Cindoruk'un dediği açık. O, sol'dan erokomünist'lik garantisi istiyor... Kimileri de buna soyunuyor, «yeşilleniyor», «alternatifci» veya tövbekâr kesiliyor. Tüm bunlarda, sol cenahtaki verili kaos'u, başkaldırıya muhatap çevrelerde daha da körüklüyor. Örneğin. başkaldırıya itidal'i ikâme ile «görev»lendirilen Eylül sonrasının «Yeni Gündem»inin mimarı, artık bir nokta koyarak, dilinin altındaki baklayı «Nokta» dergisinde çıkartıveriyor: **«Devrim gibi şeylere pek inanmıyorum»** (M. Belge. Nokta, Yıl: 6, S. 12, s. 21)/abç. Yn./...Sonun mantığı açık, lâkin tahribatı?...

Buna birde, radikal sol'un hâlâ, **yalnızca kendisi için var olmaktan kurtulamayan marjinal ikâmeci sekterizmiyle onu makro - politikalardan uzak ve devredışı tutan sorunları eklendi mi,** ortaya

verili tablo çıkıyor. Bu noktada da, fetişikleştirilmemesi gereken legalite, kimi bağlamlarda önem kazanıyor.

Legaliteye atfettiğim konjonktürel önem, soruna pragmatist bir rasyonalizasyonla yaklaşmamdan kaynaklanmıyor. Soruna; gelişimin bilinçli bir eylemi olmaktan yanaki başkaldırının değerlendirilmesi gereken olanakların, olması gerekene bağlanabilmesi açısından bakıyorum. Bu nedenle de, Eylülist legaliteye vermek için bağlanmak yerine, ondan son dirhemine kadar almak için kopuşun olanaklarını değerlendirmek perspektifiyle yanaşıyorum.

Soruyorlar ve tartışıyorlar... «Legal parti kurulur mu?...» Neden kurulmasın?... Elbette kurulur... Ama herşeyleştirmeden ve de en önemlisi sapı samana katmadan... Onda olmayan erdemleri aramadan, bulanık suda balık avlamaya kalkışmadan, birde kafa karıştırıp göz boyamadan...

Kanım şu: Kendimizi şu anın konjonktürel bağlamıyla öne çıkardığı olanakları kullanmakla sınırlayarak, tümüyle ona bağlayamayız... Bu bir sınırlama ve bu sınırlamayla da bir tanımlanma olur ki, bu cidden kaçınmamız gerekendir!... Burada altını çizerek Spinoza'ya bir gönderme yapmak gereğini görüyorum: **«İyiye giden yol, çok güç görünüyorsa da bulunabilecek bir yoldur. Onun gerçekten de güç olması gerekir. Çünkü kurtuluş kolay ve büyük emek gerektirmeden bulunabilen bir şey olsaydı, hiç, hemen hemen herkes tarafından böylesine savsaklanır mıydı?...»** (Spinoza)/abç. Yn./

V

Birileri çıkıpta, legaliteye bir hayli hayırhah davrandığımı iddia edebilir... Hayır! legaliteyi abartmadığım gibi ona hayırhahca yanaşarak onu küçümsüyor falan değilim... Eskilerin deyişiyle, istismar edilmesinden yana olduğum Eylülist legaliteye, bizlere itidal önerenlerin icazetli bakış açısı yerine, diyalektik bakmaya çalışıyorum ve ekliyorum: «Onları ve legalitelerini kutsayan bir bakış açısı bana oldukça yabancı»...Neden mi?...

«Diyalektik» der F. Engels; «Olumlu anlamda varolanın kapsamına ayni zamanda onun reddi, onun kaçınılmaz ölümü anlamını da almakta her varolan biçimi hareket halinde dolayısıyla onun geçici yanıyla da ele almakta hiçbir şeyin karşısında boyun eğmemektedir ve özü bakımından eleştiriseldir, devrimcidir.» (F. Engels)/abç. Yn./Bir kere verili legaliteye devrimci bir eleştiriselliğin aşmacılığıyla yanaşmalı diyorum... Sonra bu aşmacı kapsamının anlamının merkezine onun ölümünü içeren geçiciliğini atlamayan hareket gerçekliğini oturtmakta bir an dahi duraksamıyorum... Ayrıca da bunun ötesindeki yanaşımların hepsini çok art niyetli skolastik açmazlar olarak niteliyorum; ve de dediklerimi noktalıyorum: Legalite bizim için elbette kullanılması gereken bir anlatı tarzı ve ulaşabilme eksenidir... Öneminin bağlamı içinde de küçüksenmemesi gereken bir «kaldıraç»tır... Tabii ona tapınmadan ve onun tarafından kullanılmadan kullanana...

Paris
1 Nisan 1988

«68 KUŞAĞI» «YENİ» YÖNELİŞLER

Mahmut Servet

1960'lı yıllar cumhuriyet tarihinin ilk büyük kütlesel devrimci dalgasına sahne oluyor. Dalga kütleselleşirken «68 Kuşağı»nın sırtında ve omuzlarında yükseliyor. Bu dalganın belirlenmiş bir niteliği de var; yurtsever bir bakış ve duyuşla ortaya çıkıyor. Sosyalizmin bilimsel kimliğine tümüyle bürünemeden 12 Mart dalga kıranına çarpıyor. 12 Mart'a hazırlıksız yakalanıyor, daha doğrusu «hazırlığın» pek farkında da olamıyor. Bu durumun özgül, tarihsel pek çok nedeni var. Örneğin Türkiye toprağında mücadelenin güçlü bir deney ve birikimi bulunmuyor. Dalga kendi pratiğinde, daha çok fenersiz, yaşayarak öğrenenlerin öncülüğünde ortaya çıkıyor. TİP içersinde mayalandığını vurgulamak gerek. Ancak bir «MDD» pratiği olarak yükseliyor. «MDD»cilik 1960'lı yıllarda özgül/tarihsel, pratik devrimci bir ruhtur. Yurtsever bir içerikte kendini buluyor, sosyalizmin sınıfsal içeriğiyle örtüşemiyor. TİP'nin «legal marksizmi» kavgayı kucaklayamıyor. Kavga, «legal marksizmi» aşarak gelişiyor.

1960'lı yılların «kendine özgü» olaylarında, olgularında pratiğinde bir kuşak doğuyor. Kuşak olma «hakkı» ve niteliğini kazanıyor. 1970'li yılların ikinci yarısında mücadele daha çok bu kuşaktan insanların öncülüğünde, kurmaylığında gelişiyor. Belirli bir eğilimde, 12 Mart'ın katlettiği isimler mitleşerek bir geleneğin yaşamasına kan veriyor.

Özellikle son günlerde «68 Kuşağı», «Kızıldere» türünden başlıklarla yayın organlarında, sık sık karşılaşıyoruz. Bu arada «68 Kuşağı» adlı bir derginin çıkarılacağı da kulağımıza geldi. İster istemez üzerinde düşünmeden geçemedik.

1960'lı yıllarda Türkiye'de gençliğin kavgasının özelde Fransa'daki gençlik eylemlerinden etkilendiği bir gerçek, ancak Türkiye ölçeğinde tamamen içsel ve tamamen özgül bir pratik olarak doğuyor. Bu yüzdende «68 Kuşağı» ülkemize özgü bir kimlik kazanıyor. Ne var ki bazı «orijinalite» hastalarının kavramın yerel kimliğini çarpıtarak uluslararası bir ölçekte anlam yüklediklerine tanık oluyoruz. Türkiye'de bir takım çevreler yıllardır nerede bir sapkın eğilim varsa onu ülkeye taşımayı iş edinmiş. Bu malûm çevrenin de sözü edilen derginin çıkarılmasını desteklediği kulağımıza fısıldandı. Burnumuza «yeni sol» tezlerin kokusu geliyor. Daha açıkçası,

«68 Kuşağı»ndan arda kalan bir kaç isimle eski Birikim Dergisinden arda kalanların soyunacağını işitince biraz şaşırdık, şaşırarak düşünmeye devam ettik. Şaşkınlığımız bizim böyle «erken»den ve sesli düşünmemize neden oldu. İster istemez iki gelenek üzerinde düşünmeye dalıverdik. İlki «68 Kuşağı»nda simgelenen jakoben bir gelenek. Türkiye'de sosyalizm mücadelesinde sahiplenilmesi, bilimsel ve politik bir derinliğe kavuşturulması gerekiyor. İkincisi ise 1970'lerin ikinci yarısında, daha çok bu gelenekten gelen kimi «yılgın»ların alıcı oldukları Birikim Dergisi geleneği. Yorgunları «huzur»a kavuşturduğu anlaşılıyor. Öyle ki, «huzur»a kavuşanların 1980'den bu yana tek rahatsızlıkları «sivilleşememek» oluyor. Sivil toplumculuk «huzur» arayan bir kısım eski jakoben artıklarının sığınağı oluyor. Nasıl şaşırmayalım: Jakoben bir gelenekten gelme ve bu nitelikleri koruduğuna inanmak istediğimiz bir kaç isimle, ikinci kesimden bazılarının birlikte bir dergi çıkarmak istemesine (!) Okuyucu «erken öten» saflığımızı bağışlasın. Bu «dedikodu»yu burada kesiyoruz. Ancak bu durum, ikinci gelenek üzerine biraz durmamız için dürtü oluyor.

Türkiye'de «Sol» kesim arasından yetişen kadroların çıkardığı iki dergi üzerinde durmak gerekiyor. İlki, Yalçın Küçük'ün deyimiyle «Döneklerin Kadrolaştığı» Kadro Dergisi. Dönek, TKP artıklarınca çıkartılıyor. Resmi İdeolojinin teorisyenleri olarak Türkiye burjuvazisine kadro yetiştiriliyor. İş burada kalmıyor; Kadro'da ileri sürülen kimi tezler, Türkiye «sol» hareketine sinmiş olarak ve ayıklanmak üzere hâlâ bugün önümüzde görev olarak duruyor. İkincisi oğul Belge'nin öncülüğünde çıkartılıyor. Uygun bir ad koymak gerekiyorsa «siyasal lezbiyanizmin kadrolaşması» demek gerekiyor. Batı'nın siyasal lezbiyan aydınlarının «yeni sol» tezlerini Türkiye'ye taşımayı iş ediniyorlar. Türkiye 1980'lere girerken alıcı bulmakta da güçlük çekmiyorlar. 1980'lerde ise aynı ekipin İletişim yayınları «huzur» dağıtmaya devam ederken, «huzur» bulan ama üçü-beşi bir araya gelemeyen, bir çok siyasal lezbiyan türüyor. Aralarında kimileri yeşilci, kimileri sivilci ya da bilmemneci bir «garip tür» ortaya çıkıyor. Bunların en gelişkin tiplerine tekelci basın alıcı oluyor. Ne oldukları da pek önemli değil. Yılgın üzerinde durmak gerekiyor. Yılgın uçlardan uça savrulan oluyor. Türkiye'de jakoben bir geleneğin karşıtları, ağaç kurtları en çok da bu geleneğin yılgınlarından çoğalıyor.

«Yeni sol» akımdan onun lezbiyan niteliğinden söz açtık bir kaç paragrafla üzerinde duracağız.

Yeni sol, işçi ve emekçi sınıflarla, sınıf hareketinin enternasyonal cephesiyle politik, pratik bağlarını koparmış, politikasız, siyasal lezbiyan aydınların «kurum»laştırdığı bir akımdır. Reel sosyalizmin dışına düşmüş, özelde «Batı»nın bir kısım aydınlarından oluşuyor. Bu akımın doğumu oldukça ilginç, Bunun üzerinde çok kısa da olsa durulacak. Öncelikle besleyen kaynağını tek ülkede sosyalizmin restorasyon dönemine, uygulamalarına doğan tepkiler

oluşturuyor. Hiç abartmıyorum: Batı solu, restorasyona ya da dışına düşmüş mültecilerin «dram»larını uzun yıllar büyük bir duygu dalgasına dönüştürmeye çabaladı. Bu duygu dalgasında mayalanarak, muhalefet kimliğine bürünüyor. Bilimsel, politik, ciddi bir eleştiri bir yana, emperyalizmin önünde reel sosyalizmi küçümsemeyi, küfretmeyi başlıbaşına görev ediniyorlar. Yalnız da doğmuyorlar. Beşiklerinde ikiz kardeşleri, bir yanında maoizm, diğer yanlarında örokomünizm duruyor. İkiz kardeşlerin farklı yanları mutlaka var. Aynı atmosferi teneffüs ederek, aynı duygu dalgasını tümleyen sesler olarak, aynı dönemlerde ortaya çıkıyorlar. Maoizm, iktidar olduğu için restorasyona saygılı, ancak restorasyonun mantığını algılayamıyor. Devrimci yöneliş, sosyalizmin inşaasına, onun maddi temellerini oluşturması yerine, karşı kültür devrimiyle restorasyonundan ne anladıklarını ortaya koyuyorlar. Sonra reel sosyalizme «başkaldırıp». «emperyalist» olduğunu ilan ediyorlar. Örokomünizm ise daha farklı temellere sahip.

Yeni sol, bir akım olarak belirirken en çok da, güçlü bir sosyalist devletin varlığına tepki duyuyor. Esiri oldukları «duygu dalgası»nda «reddedilmiş kadın kompleksi» içinde, bir kısım restorasyon uygulamalarına, reel sosyalizmi karşılarına alıyorlar. «Pratikten filozof» her insan gibi, konumlarına uygun akıl yürütmeye bir başlasın; iş nereye varıyor: Teknolojinin baş döndürücü bir hızla yol aldığı çağda, emperyalizmin kuşatması altındaki «kale»nin sistemin, güçlü birer devlet örgütlenmesi doğurmalarından başları dönüyor. Emperyalizmin askeri - teknolojik - iktisadi - ideolojik, politik kuşatması altındaki «sosyalist devlet»in sönmesini bekliyorlar. Düş kuruyorlar, bu yüzden sarılmayacakları «tutamak» yok. Düşlerini, kimi zaman ütopik sosyalizmin şiarları, kimi zaman burjuva devrimlerinin şiarda kalmış kavramlarıyla süslüyorlar. 20. yüzyılın maddi koşullarında «devlet olmayan devlet»in ancak ve ancak reel sosyalizmde olduğu gibi biçimlenebileceğini göremiyorlar. Konumlarına uygun tavır; reddediyorlar. Bürokrasisiz bir devlet mi düşlüyorlar, belki!.. Ancak her fırsatta, stalinizm, bürokratizm vs. vs. türünden «suçlama»larla dillerinden hiç düşürmeyip adeta kin kusuyorlar.

Hangi bilim; tarihsel, toplumsal bir olguyu onun gelişim ve biçimlenişini, maddi koşullarından soyutlayarak ele alabilir ki? Hangi bilim, tarihi, bireylerin iradelerine göre, öncesinden ileri süzülen «kuram»lara göre şekillenebilir ki? Hangi bilim, olguları ve onların gelişimini yönlendiren ortaya çıkaran etmenleri tarihsel bir bakışa yaslanmadan çözümleyebilir ki? İşlerine geldikçe «Stalin», «bürokratizm», «revizyonizm» türünden çığlıklar çocukluk bile değil.

Sorunsuz bir tarih, sorunsuz bir toplum, sorunsuz bir sosyalizm olabilir mi? Elbette hayır. Ancak öncelikle sorunları tarihin, sosyalizmin içinden bakarak ortaya koymak gerekiyor. Dışından bakan bir tutumla -iyimser bir şekilde ifade edersek- gazel okunabilir.

Yeni sol, reel sosyalizmin, kavganın enternasyonel cephesinin dışına düşen bir akımdır. Bu cephenin dışına düşmek iktidardan

vazgeçmek ile eş anlamlıdır. Dahası yeni sol, kendi ülkelerindeki işçi sınıfının, örgütün. politikanın dışına düşüyor. Daha doğrusu dışında doğup siyasal lezbiyan bir aydın hareketinin entelektüelizmine, teorisizmine dönüşüyor.

Türkiye'de bir «malûm çevre» var. Ve tüm işleri, nerede bir sapkın eğilim varsa, onu ülkeye taşıyıp, plasiyerliğini üstlenmek oluyor. Keşfettikleri her «yeni mal»ı pazarlarlarken reklamcılıkta epey yol aldılar. Malûm çevrenin malûm plasiyerleri «malûm mal»lara övgüde, ne bir mantık ne de sınır tanıdılar. Pazarlayabildikleri kadar «Batı'nın yeni sol aydınlarının ürünlerini pazarladılar. Pazarladıkları arasından en çaplısı çıldırıp karısının gırtlağına sarılınca, birazda 12 Eylül'e girmekten ileri geliyor olacak, Latin Amerika'ya atladılar. Malûm çevrenin malûm ağzı, Daha ilk günlerde, Marquez'in «gerçek üstücülüğü»ne gerçek üstü öykünmeler yakıp «işte çağın romanı, romancısı!» dedi. -yaklaşık böyle söyledi- Başka ne olacak? 12 Eylül koşullarında «olan - biten» lerin «giz»i nasıl açıklanacak (!) «Olup biten»ler cin, peri, «ilah» mı desek yani, onlara bağlı olunca, olup bitenler nasıl değiştirilecek (!) Sonrası ne olsun; sonrası belli: «cinli - perili kız» lakabıyla anılan «garip» bir tip yetiştirildi. Bununla kalmadılar, «romancı garibe»nin ürününü göklere çıkardılar.

Latin Amerika romanından sonra iktisadına atladılar. Plasiyer bu, hiç boş durur mu; başka patron mu, yok? Pazarlanacak, bilmen ne sanayiin bilmen ne ürünü mü yok! Buldular. Gramci'nin farklı bir yorumu mu revaçta, sivil toplumculuk mu, yeşilcilik mi, kundera mı, haklarını yememek gerek, taşımakta hiç gecikmediler.

Bu malûm çevrenin malûm ağızlarından biri. geçtiğimiz günlerde «proleter devrimine inanmıyorum» demiş. Ya birde aklına esip tersini söyleseydi... Olabilir mi oldu farzedebiliriz. Meslek bu.. Ne yapacakları belli mi olur. Ancak bir haklarını da teslim edelim; bu çevrenin kendi adlarına yaptıkları en olumlu iş Birikim Dergisini yayımlamak oldu.

Birikim Dergisi «geç kalmışlık kompleksi» içinde işe başladı. Oturduğu yeni sol pencereden Türkiye sol hareketine seslenmeye çalışırken, sol hareket üzerine kimi «tez»ler ileri sürdüler. Bunları yaparken Batı'nın «marksist» aydınlarını tanımakta geç kaldıklarını kabul edip, bu aydınlar arasından reel sosyalizme saldırmada «en hızlı» larının görüşlerini kalkan ederek, gecikmişliklerini affettirmeye çalışıyorlar. Yeni sol akım, bilimi felsefeleştiriyor, değişik bir ifadeyle bilimi, başlıbaşına felsefeye indirgiyor. Bu nedenle Birikim Dergisinde de bilim adına her düzeyde felsefeleştirilmiş kırıntılarla karşılaşıyoruz. Tarihten iktisadına, devlet ve örgüt teorisine kadar, kısaca her düzeyin. Önce bir açıklığı ortaya koymak gerekiyor:

Marksizm, başlıbaşına bir felsefe değildir. Bilim teorisinin temel taşlarını ortaya koyuyor. Felsefeden ayrıdır ve bilimdir. Tarih biliminin, tarihsel/toplumsal gelişim ve dönüşümün temel yasaları-

nı formüle ediyor. Ancak bilimsel bilgi üretme sürecinde edinilmesi gereken felsefi bir bakış da gerekiyor. Tarihsel ve diyalektik materyalizm, yani bu anlamda felsefe; en belirgin en genel «somut»un en genel en kaba bilgisidir. Tarih biliminin bilimsel bilgisinin röntgen ışınlarıyla damıtılarak genelleştiriliyor. Bilimsel bilgi, ne kadar somutla birlik, örtüşük, somutun soyutlaması ise, felsefe bu soyutlamalardan genelleşen bir soyutsomuttur. Bu nedenden ileri gelmeli; bilim adamı, geleceğe yönelik konuşurken kaçınılmaz olarak bilim felsefi bir söyleme bürünüyor. Yine bu yüzden olmalı, yüzünü ileriye çeviren sosyalistler için «teori»nin pratikle sınandığı bir mihenk taşı işlevi de görüyor.

Bilimin felsefeye emdirilmesi, yani onun salt felsefi bir düzeye indirilmesi, böyle kavranıp yorumlanması felsefe adına bilimin, bilim adına felsefenin komedileştirilmesidir. Bilimsel bilginin süzgecinden sürekli geçirilmeyen felsefi bilgi, bilimsel bilgiyi kemiriyor. Yeni sol akım, bilimin kemirgenidir.

Yeni sol'un «tellal»lığından öte hiç bir kimliği olmayan Birikim Dergisinin Lenin'in, Stalin'in birer filozof olmadıkları için hayıflanmaları karşısında şaşırmamak gerekiyor. Birazcık da doğru söylüyorlar. Zira onlar felsefe'ye olması gerektiğinden fazla bir yer kesinlikle tanımadılar. Biz sadece konumuzla ilgisi bakımından vurguladık. Burada, piyasaya sürdükleri çeşni «mal»lar üzerinde durmak için ne zamanımız var ne de yerimiz. Nitelikleri üzerine bazı «ipuçları» verip geçiyoruz.

Özetle tekrar vurgularsak, dergi sayfalarında açığa çıkan reel sosyalizme karşı yer yer içten yer yer açıktan düşmanca bir tutumdur. Ele aldıkları her konu bir biçimde buna yöneliyor. Örneğin, «proleterya diktatörlüğü» konusu mu işleniyor; kafasına odun yemiş bir «kulak» sesiyle haykırıyorlar hemen ardından Sovyetler Birliği'ndeki proleterya diktatörlüğünü, «Stalin diktatörlüğüne» dönüştürüveriyorlar. Bu kadarıyla kalmıyor. Kavramın kaynağına saldırıyorlar. Oysa bu kavram Marx tarafından Fransız ihtilalinin «jakoben diktatörlüğü» dönemini çözümleyerek yeni bir devrim teorisine sıkı sıkıya bağlı olarak ortaya çıkıyor. Birikim Dergisi, daha ilk sayılarında jakoben düşmanlığını gizlemiyor. Kavramın kaynağına yönelik saldırıları yanında, içeriğini de boşaltmaya çalışıyor. Gerekçeleri «her kapıyı açan maymuncuk» türünden hazır: «Stalin diktatörlüğü, demokrasi yokluğu». O halde kavrama, «işçi ve emekçi sınıflar için en geniş demokrasi» olmak adına sahiplenerek kaba bir katılım olayına indirgeyebilir; buradan kalkarak «örgüt teorisi»nin en temel ilkelerini tahrip etmede kullanabilir; «her şey birbirine bağlı» değil mi, o halde her alana rahatça uzanabilirler...

Marksizm, aynı zamanda, işçi sınıfını «kendisi için sınıf» haline getirme kavgasıdır. Kavga bir yanıyla, sınıfa dışından bilinç taşınması sorunudur. Bu sorun, dar kadro yapısına dayalı bir partiyi gerektiriyor. Ancak böyle bir parti yapısıyla, olaylar, olgular bilimsel

olarak kavranabilir; bilimin verileri ideolojik politik düzeyde yeniden üretilip, politik bir pratik içinde sınıfı ve toplumu dönüştürebilir. İşçi ve emekçi sınıfların kendiliğinden bilinçle olayları, olguları kavraması mümkün değildir. Başka bir yolu da yok: Yığınlar, gerçeği bilimsel bilginin verileri ışığında yeniden üretilen ideolojik, politik, felsefi bir bilinçle yani, yeni bir «akıl» ile kavrayabiliyorlar. Tersinden söylersek, bilimsel bir disiplin ve onun kavramları ile düşünüp, kavrayamadıkları için ampirik kavrayabiliyorlar. Bu nedenle katılım sorunu, merkezi düzeyde bilimsel, ideolojik bir yönlendirme ve örgütsel, düzeyde iradi katılım, sorunudur. Sınıfı dönüştürmek, dönüştürerek katılımını sağlamak sorunudur. Tüm bunlar bilimsel bir gerçek ve zorunluluktan doğuyor. Proleterya diktatörlüğünün «işçi ve emekçi sınıflar açısından» en geniş demokrasi» olması, sınıfın yönetime iradi ve örgütsel katılımı kaba bir katılım olayına indirgenemez.

Kısaca ortaya koymaya çalıştığımız gibi, bilimsel ve politik zorunlulukları hiç dikkate almadan, işine gelen yerde «demokrasi yokluğu»ndan dem vurmak işine gelen yerde kimi «trajik» olayları gerekçe gösterip baskılar ve «diktatörlük»ün olduğuna işaret etmek, «bürokratizm»in bulunduğunu ileri sürmek tam bir burjuva mantığıdır.

Birikim Dergisinin olaylara yaklaşımı konusunda kısaca ipuçları verdik. Yeni sol akım ile Birikimin konumu açık; plasiyerlik yapılırken, reel sosyalizmin katettiği mesafeler konusunda olumlu hiç bir şey anılmıyor. Parti mi güçlenmiş, Planlamanın etkinliği mi artmış, üretimin sosyalizasyonu mu gelişmiş sosyalizmin oturmasına yönelik maddi temeller mi atılmış, anılmıyor. Ders alınması gereken tarihsel bir deney olarak, ortaya konulmuyor. Konulanlar malûm!..

Birikim Dergisi genel olarak sosyalizm teorisinin içeriğini boşaltırken Türkiye'de siyasal lezbiyanizmi yaygınlaştırıyor. En çok da jakoben bir geleneğin yılgınlarından alıcı buluyor. Yeni sol akım, yılgınların sığınağı oluyor.

1 Nisan 1988

HER KİTLE HAREKETİ DEVRİMCİ EYLEM, HER KIZIL ŞAL DEVRİMİN BAYRAĞI DEĞİLDİR!

İşçiler Konuşuyor:

SORUN'un Yaptığı Röportaj

Hasan Hüseyin Koptagel

Soru: 1) Bir çok kesim, işçi sınıfı hareketi üzerine söz söyleme hakkını kendinde görüyor; oysa bu hak doğrudan üretimden gelenlerle birlikte kullanılmalı; bilinçli bir işçi olarak bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

□ SORUN'da işçi sınıfı hareketi adına ahkâm kesenleri eleştirirken «vekâletsiz girişim» deyimi kullanılıyor. Bu deyimi benimsiyorum. Gerçekten işçi sınıfı hareketiyle, sosyalizmle ilgisiz pek çok çevre ve akım var. Bu olgu bir bakıma sevindirici; çünkü sosyalizm bütün dünyada ezilen ve sömürülen halkları etkiliyor. Çağımız savaşsız ve sömürüsüz bir dünyanın yaratılması için bir dönüm noktası. Türkiye'de de sosyalizmin yaşına denk bir mücadele geleneğimiz var. Fakat ne kötü, adına layık bir PARTİ yok. Günümüzde kitle ve sınıf tabanı olmayan «sınıfsız sosyalizm» ile «partisiz devrimcilik» oldukça yaygın. Yenilgi dönemlerinde bu hastalığımız bölünerek yaygınlaştırılmak isteniyor. İşçi sınıfı ve sosyalizm adına yola çıkanların ya da çıkartılanların teori ve pratiği bozguna uğradıkça, bazıları kabahati işçi sınıfına yüklüyor. Yok efendim işçi sınıfı nicelik aşamasından nitelik aşamasına sıçrayamamış da, sınıf çıkarlarını görememiş de, demokratik hakları daima tepeden istenmeden verilmiş de, estek ve köstek... Kısacası, gözündeki merteğin farkında olmayanlar, işçi gözündeki çöpü bahane ediyor.

Soru: 2) Konuyu somuta indirirsek neler söylenmelidir?

□ Sözgelimi işyerlerinde bazı işçi hareketleri oluyor; grev, direniş, yemek boykotu, üretimi yavaşlatma, alkış tufanı vs. gibi. Bu eylem türleri işçilerin buluşudur; ona bu eylemleri kimse öğretmiyor. Özellikle 12 Eylül'den sonra, geldikleri harekete «eleştiri» yönelttiklerini söyleyen genç öğrenciler, bunun somut bir ifadesi olarak işçilerle «bağ» kurmak istiyor. Asıl niyetleri «bağ» kurmak değilse de, onların bu türden yönelişleri, bir bakıma, doğrudur. İşçi sınıfı ile organik ilişkisi olmayan ilerici bir gençlik hareketi düşünülemez; bu bir yana, geçmişde olduğu gibi, oldukça donatımlı hakim güçlerin, gençlik temeline dayalı bütün örgütlenmeleri kolaylıkla tökezleteceği açıktır. Aynı tehlike ilerici gençlik hareketinden soyutlanmış işçi hareketi için de vardır.

Soru: 3) Genç öğrencilerin girişimlerini hangi açıdan eleştiriyorsunuz?

☐ Gençler, İSP olmadığı için, onun sorumluluğunda olan bir işi yapmayı deniyorlar. Onlardan önce gençliği kucaklayamayanları eleştirmek doğrudur. Bir İSP geleneği ve disiplini, işçi sınıfını olduğu kadar gençliği de etkileyemeyince bilimdışı akımların cirit atması çok kolaylaşıyor. Öğrenci gençlik kanalıyla işçi sınıfıyla «bağ» kurmak isteyen akımların niyeti başından sakat bir zihniyettir. Sınıfsal ve ideolojik konumuyla üretimden gelmeyen gençlerin işçiyi tanıması, ilişki kurması güçtür. Gençliği «ateş hattına» süren hesapsızlığı geçmişte iki kere yaşadık. Genç insanlar sosyalizme büyük ilgi duyuyor; öğrenmek ve bir şeyler yapmak için can atıyor. Onların «okuyarak» öğrenmeye çalıştığı şeyi işçiler bizzat yaşıyor. Arada çok fark var. Gençlerin, seçimini yapmış bilinçli işçilere söyleyeceği hiç bir şey yoktur. Fakat sosyalizme sempati duyan büyük çoğunluğa «sahip» çıkmak istiyorlar. Oysa «sempatizan» denilen işçi kesimi henüz daha çok ekonomik mücadele bilincine yaklaşmış durumda ve sendikalardan çok şey beklemektedir. Sendikaların ekonominin tepe taklak gittiği, işçinin alış gücünün erozyona uğradığı şartlarda, toplu sözleşmelerle yapacağı şeylerin giderek bir anlamı da kalmıyor.

Soru: 4) İşçi sınıfıyla «bağ kurmak» istiyenler, işyerlerinde «taraftar» kazanmak için ne yapıyor?

☐ Önce taraftar nedir, sempatizan nedir? Bunu açıklığa kavuşturmalıyız. Her siyasi akım, işyerlerinde önce taraftar bulmaya çalışıyor; yani kadrolaşıyor; sonra sempatizanları eğitmeye koyuluyor. Sosyalizm adına onlarca «program» yarışmaya çıkarsa yapılacak çalışma tarzı çok basittir: Başkalarını kötülemek!.. Bakın bir «broşür» okudum; 20 sayfa (x) siyasetinin «teori»sini anlatıyor; bu «teori» denilen şey de Mao, Troçki, yeni sol motiflerle dünya ve Türkiye «tahlil»lerinden oluşuyor; broşürün 10 sayfası da «devrimci» mücadelenin strateji ve taktiklerinden sözediyor; 10 sayfada katledilen gençlerimizin dramına ayrılmış; bir sayfa da lütfetmiş işçilerden sözetmişler; sonunu da «geliyoruz, geleceğiz, hesap soracağız, yaşasın ve kahrolsun» diye noktalıyorlar. Bu örneğin dışındaki sağ teslimiyetçi akımların işçi içindeki çalışma tarzı daha garip. Onlar her nasılsa işçi sınıfının partisidirler, ve taraftarlarına hiç bir eleştiri ya da uyarı yapılamaz. Her şey onlardan sorulur, en iyisini onlar yapar... İşçilerin sendikal ve siyasal parselasyondaki «bölünmüş» durumu karşısında, bilinçli kadrolar fraksiyoner yapıyı kırmaya çalışıyor. Sağ ve «sol» teslimiyetçi akımların modern proletaryaya, «gel, benim programım seni kurtaracak» demesi birazcık «ayıp» kaçıyor.

Soru: 5) Yaratıcı bir tarih ve sınıf bilinci taşıyanların harekete damgalarını vurmasıyla çok şeyin değişeceğine inanan pek çok kişi ve çevre var. Bilinçsiz «taraftar» kazanma anlayışıyla «işi ida-

re etmek» isteyenlerin «vekâletsiz girişimi» nasıl açığa vurulacaktır?

□ Bilinçli kadroların sayısı çok az, sempatizanların ki ise dağlar kadar. Bilinçli kadrolar üretimde bulunacak, işçiden kopmayacak, okuyup yazacak ve sınıf hareketine damgasını vuracak!.. Bu değerlendirme doğrudur; ama bu iradenin ete kemiğe bürünmesi yalnızca bilinçli işçilerin üzerinde olmamalıdır. Ayrıntılar tartışılabilir; yalnız tek başına bir kesimin sorumluluğunu vurgulamak tabloyu değiştirmiyor. İşçi sınıfı birlik için bütün gücünü gösteriyor; önde gelen kadrolar, hakim sınıflarca üretimden koparılıp kırdırılsa da, iş yapan kadrolar hiç eksik olmuyor. Tarih ve sınıf bilinçli işçi iradesini somutta yansıtmaya ve küçük burjuvazi, yoksul köylülük ve diğer emekçi sınıf ve katmanlar arasında kaba bir yaygınlaşma yönelişleri «devrimci» bir özlem olmaktan çıkarılmalıdır. Hareketin geleceğini fraksiyoner kalabalığın sayısı değil, donatımlı azınlığın tavrı belirleyecektir. İşçi içine sızmış sapkın akımlarla mücadelede, başta politik açığa vurma gereklidir; ilerici yayınlar, eğitim çalışmaları ve tüm etkinlikler, bir yanıyla zaten bu amaca da yöneliktir. Kısacası sorun, «atak» yapmak sorunu değildir.

Soru : 6) Bilinçli işçiler bu mücadelede nasıl bir görev üstlenebilir? Eğitim denilince aklınıza gelen nedir?

□ İşçiler, bilinçli kadroları işyerinde, üretimde sınar. İşçiyi eğitip etkilemek durumunda olanların niteliği çok önemlidir. Önce mesleğinde yetenekli olacaksın (zaten üretimde kalıcı olan kadrolar bu özellikleriyle işbaşındadır); insanları etkilemenin yollarını öğreneceksin; düzgün bir aile hayatına sahip olacaksın (en önemli örgüt yapısı ailedir); tabii en başta doğru bilgilerle donatımlı, disiplinli olacaksın ki, işçilerin somut en yakın beklentilerine cevap verebilesin. Bir devrimcinin bizzat hayatı propagandadır; sempatizanlar buna çok dikkat eder. Eğitim denilince ilkin aklıma bunlar geliyor. İşçi sınıfının eğitimi başlı başına bir örgüt sorunudur. Bir İSP'nin sorumluluğunda bulunan «eğitim çalışması» sorununu bir röportaja nasıl sığdıracağız? Günümüzde güvenilir bir örgütün üstlenemediği «eğitim çalışmaları», iyi niyetlerle de yapılsa, işçi sınıfının birliğine zarar verir. Böyle bir mekanizma henüz oluşturulamamışsa, eğitim çalışmaları yapılmayacak mıdır? diye sorulabilir. Buna cevabımız: Bazı disiplinler gözetilerek her zaman eğitim yapılacaktır; yapılmalıdır. Bilinçli işçiler, dar anlamda da olsa bu görevlerini yerine getiriyor.

Soru : 7) Kitle hareketleri yaygınlaşıyor; bir yandan grevler işçi eylemleri öte yandan Filistin halkıyla dayanışma eylemleri, ardından SHP ile DYP'nin mitingleri bir gelişme gösteriyor. Bu arada Türk - İş'in miting ve eylemleri de kitleleri alanlara getiriyor; bu süreç üzerine ne söyleyeceksiniz?

□ Kitle eylemleri hakkında devrimcilerin ne düşündüğü çok açık: Katılmak, bu eylemleri desteklemek, daha ileri adımlar atıl-

masında kitleleri etkilemek, eylemin içindeki bölücü ve saptırıcı davranışları açığa vurup, kitle hareketlerini işçi sınıfı ve emekçi halkımızın demokratik taleplerini yansıtan birer kürsüye dönüştürmek... Burada işçi sınıfının kendi gücüyle organize ettiği kitle hareketlerinden söz etmediğim açık. Bu eylemlerde maskelenmek istenen niyetler çoktur. Sözgelimi kendi «teori»leriyle işçilere yaklaşanlar, yeni bir «15 - 16 Haziran Direnişi»nin hayalini kurarak bugünkü baskı ve demokrasidışı militarist uygulamanın kırılacağına inanıyor. Bu «özlem»in gerçekleşip gerçekleşemeyeceğini bilemem. Fakat kitle hareketlerinin en büyük zaafı, işçi sınıfı hareketinin örgütsel güvenceden yoksun oluşudur. Bu en büyük eksikliğine rağmen kitle hareketleri gündemin başındadır; zaten kimse de engelleyemiyor. Bu eylemler bizim ekmek, özgürlük ve onurumuzun geleceğini belirleyecek. Türkiye'nin yol ayrımı kitle hareketlerinde ayrışacak. Kadroların düşündüğü, kurmaysız hareketi kırdırmamak, güçsüzlükleri yenebilmek ve aza indirebilmektir. Bu süreçte sağ ve «sol» teslimiyetçi akımlara söylenecek şey basittir: «Her kitle hareketi devrimci eylem, her kızıl şal DEVRİM'in bayrağı değildir!»

Soru: 8) Genel ve bilimsel doğrular dile getirilirken Asyalı ve Doğu'lu özellikleri ağır basan bir toplumun üyeleri olarak gene de ayrıntılı ve açık cevap bekleyenler çoğunluktadır. Sözü işçi sınıfının sendikal ve siyasal birliğine, bu sürecin hangi eksenden geçeceğine getirmek istiyoruz...

□ Toplumumuz büyük bir çürüme dönemini yaşıyor. Ekonomik, siyasal, ideolojik ve kültürel alandaki çürüme bir şeyin sonunun geldiğini de işaretliyor. Bu işaret ayrıca, tarihsel ve sosyal olarak eskiyen her şeyin kaldırılıp atılacağını, toplumun bütün ihtiyaçlarını karşılamaya aday olan «yeni»nin işbaşı yapacağını da gösteriyor. Mesele kabaca budur. Toplumsal çürümenin ilerici saflarda da yaşanıyor olması doğaldır. Bir anlamda ilerici saflardaki çürümenin aşılması, hakim gerici ittifakın uyguladığı sistemin aşılıp dönüştürülmesinden çok daha zor! İşçi sınıfının sendikal ve siyasal birliği, bu çift yönlü çürümüşlüklerle yapılan mücadeleler sürecinin bir toplamıdır. Birlik özlemini yansıtmayan çevre hemen hemen yok gibi; fakat «nasıl» sorusunun hazır bir reçetesi de yoktur.

Soru: 9) Birlik sorununun «reçetesi» yoksa, birlik yolunda kullanılacak araçlarla yöntemler dile getirilmelidir denilemez mi?

□ Birlik sürecinde kadrolar arası diyaloglarda ikna yöntemi başta gelir. Ardından azınlığın çoğunluğun irade ve kararına uyması, ayrıca kabul etmesi gerekir. Tabii demokratik tartışma geleneğinin güvenceye bağlanacağı zemin ve mekânın oluşturulması en önde söylenmelidir. Somut birlik yönelişlerinde daracık ufkunu karartan, devrimci ilişkileri, «anaforda yokolma» olarak gören, kariyer hesabı yapan birimlere rastlanıyor. Bunlar, işin sözünü etse de açıkça birlik istemiyor. Başta «TBKP» örneğini sayabiliriz. Sağ tes-

limiyetçi akımlara sözde karşı olanlar da «sol» sekterlikleriyle «alternatif» olmayı düşlüyor. SP gibilerini anmak bile gerekmiyor. Bazı kesimler de açık ve dürüst bir kimlik sergilemiyor. Oysa gerçekten birlik için yanıp tutuşan üretimde canı çıkan işçilerdir. İlkeli, açık, dürüst ve içten tartışmalardan kaçmayan her süreçte birlik uğruna çalışan, sürekli olarak «birlikte neleri yapabiliriz» diye inisiyatif kullananlar bellidir. Birlik isteyenler, yalnızca, fraksiyon çıkarları dışında düşünen nitelikli kadrolardır.

Soru: 10) Türkiye solunun birlik sorununu tartışabilmesi için bazı şartlar oluşmuştu (12 Mart ve 12 Eylül sonları). Birlik diyenler, kendi «program»ını dayatan yöntemlere başvurdu. Aralarında emri vakilerle «parti» kuranlar da eksik değil. Belki yarın yeni «parti»ler de kurulacak. Bu niyetlerin önü niçin kesilemedi? Yeni yetişen kuşakları doğrularla tanıştırmak, giderek keskinleşen mücadele şartlarında belirleyici işlevleri yerine getirebilmek görevi kimlerin üzerindedir?

☐ Türkiye solunun çetin dönemler yaşayacağını söylemek kehanet sayılmamalı; tablo çok, hem de çok kötü diye «aydın» umutsuzluğunu propaganda da etmemeliyiz. Genç insanları bu kaostan «kurtarmak» görev ve sorumluluğu tek başına birilerinin omuzundadır da diyemeyiz. Gençler arasında bu altüstlüklerden doğruları öğrenenler olduğu kadar, kendini «kurtaran»lar da çıkacaktır. Sınıf mücadelesinin keskinleştiği şartlarda solun işlevsel olabilmesi. örgütsel ve ideolojik donanımına, kurmay ve kadrolarının yeteneğine, sağ ve «sol» teslimiyetçi akımların açığa vurulup, sendikal ve siyasal birliğin gerçekleşmesine, faşizme karşı savaş birliğinin bilince çıkarılmasına ve öteki faktörlere bağlıdır. Sorun karmaşık görünse de çözümü mümkün ve açıktır.

Soru: 11) 12 Eylül öncesinde, burjuvazinin saldırısı ve teröre başvurması karşısında sağ teslimiyetçi oportünist akımlar, lafta çok ileri şeyler söylediler ve tarihsel hareketin adını kullanıp birikimi demokrasidışı güçlere teslim ettiler. Öte yandan gene lafta çok keskin, eylemde ise bilim ve akıldışı «teori ve pratik»leriyle «şiddete şiddetle karşı koyduk»larını söyleyen «sol» teslimiyetçi akımlar da anılan güçlerin amaçlarına hizmet etmiştir. Bu yargı doğru mudur? Solun bilerek ya da bilmeyerek yaratılmasında rol üstlendiği bu türden yıkıcılık karşısında, adeta, «Allah belanızı versin, bu sol, bu kafayla sittin sene iflah olmaz» dercesine iyi niyetle yapılan yakınmalar var...

☐ Sağ ve «sol» teslimiyetçi akımların vukuat haneleri çok kabarıktır. Değerlendirme doğrudur. Yalnız bu tablonun yaratılmasında bütün sol, hepimiz suçlu ve kusurluyuz. Egemen sınıflar çıkarlarını korumuştur. Şimdiki görevimiz bu yenilgiden ders çıkarmak, hareketin dökümünü yapmak ve zararlıyı elemektir. Hangi örgüt yapmışsa doğrulara sahip çıkmak eğrileri birlikte mahkum edip atmak... «aydın» lafazanlıklarından kaynaklanan ufuksuz ve

umutsuz «sol»lara, hâlâ eski şarkılarını tekrarlayan sağ teslimiyetçi akımlara da söylenecek şey kalmadı. Fakat en kötü şartlarda bile yapılacak işlerin olduğuna inanıyorum. Korunması gereken ilkeleri koruyamayan, tarihimizden gelen sağlam gelenekleri sulandıran, bilimsel normları işletmeyen kendini parti karşısındakini de düşman ilan eden anlayışların kökü kurutulmadı. «Özeleştiri» altında söylenenleri ciddiye alamıyorum; çünkü, pratikte atılan adımlar «özeleştiri»yi çürütüyor. Bazı kesimler de işçi sınıfından «irade beyanı» isteyerek duruma karışması için davetiye çıkarıyor. İşçi sınıfı, bir oturumda, hareketimiz adına söz söylemek hakkını kendilerinde görenlerden daha hesap soramadı. Bugünkü manzaranın hazırlanmasında rol üstlenenlere, «Allah belanızı versin. gene eliniz işçi ve gençliğin kanına bulaşacak» diye beddua de edemeyiz. Samimiyetsiz, kapalı ve gizli hesap yapanlarla işçi sınıfının bilinçli kadrolarının yapacağı bir şey yoktur. Evet bir şey kalmıştır: Bakarsın bir gün bilinçli işçiler, Babıali'den başlayarak, dergi ve yayınlara, işçi ve sosyalizm adını kullanan parti ve sendikalara, derneklere, «iradesini yansıtıp» el koymaya başlamıştır. Mademki, sol içine düştüğü kaostan kurtulamıyor ve başka da çaresi kalmamıştır; «işçi iradesi» deniliyor, o zaman üzülmeye de gerek yoktur; düğüm çözülecek demektir. Devrimcilik adına sosyal pratikte sergilenen olumsuzlukların aşılması için bütün «demokratik» yollar denenmiş, kullanılan araçlar felce uğratılmışsa bu türden bir aymazlığın aşılması için meşru ve yasal olan işçilerin «iradesini yansıtma» hakkı da kullanılacaktır.

30 Mart 1988

SORUN'A ABONE ÇAĞRISI

İlerici Okur Arkadaş!

İlerici yayın organları, hakim gerici ittifakın çok yönlü baskısı altındadır. Sistemin doğasından kaynaklanan bu durumun aşılması gerekiyor. Olmayan demokrasimizin koruyuculuğundan yoksun bulunan ilerici yayın organlarının tek güvencesi: İlkeleri, tarihsel iyimserliği ve tükenmeyen dayanışmasını esirgemeyen okurların varlığıdır.

Eğer **doğru buluyorsanız,** SORUN'un okunması, okutulması, dağıtılması, daha nitelikli bir içeriğe kavuşması, kısaca işlevsel olması için rol üstleniniz!

Okurlarımızın abone katkılarını bekleyeceğiz.

Abone bedeli: Kağıt ve öteki zamlara ve 1/4 forma eklememize rağmen gene aynıdır. Yurtiçi (6 sayı) 4500 TL. Yurtdışı 25 DM. Posta Çeki: 98213 ya da Döviz Hesabı No: 18474 T. İş Bankası Türbe Şubesi İstanbul adresine gönderilebilir.

DEVRİMCİ EĞİTİM VE DAĞINIKLIĞIMIZ

Selim Kırçiçek

Üretim biçiminin, insan ilişkilerindeki etkileri dolaysızdır. Bu üretim biçiminde bütün üstyapı kurumlarının şekillenişi, üretim ilişkileri ve üretici güçler arasındaki, ilişkilere bağlı biçimlenmektedir. Hakim sınıflar, sistemi onaylayacak ya da en azından karşı çıkmayacak bireyler yetiştirebilmek üzere, eğitim olgusunu, sisteme uygun bir ideolojik kontrol mekanizması olarak görmektedir. «Can çekişen kapitalizm» döneminde, üretim yapısına damgasını vuran ve artık serbest rekabetçi ve yenilikçi olmayan, uluslararası finans kapital güçleri, genel anlamda idealizme dayalı eğitim anlayışını dayatmaktadır. İdealist eğitim, ürettiğinden zevk almayan, yaratıcı olmayan ve giderek işin (kendisi için) hayattan kopuk bir zulüm haline geldiği, kendi emeğine yabancılaşmış birey için, ezberci, bağlantısız, yoz ve geridir; çünkü:

1. İdealizm, toplumsal değişimi red eder, ve üretici güçlerin gelişimini engellemeye çalışır. Bu yüzden, uzun vadeli planlara dayalı değildir.

2. İdealizmin eğitim anlayışı, bürokrat ve tepeden inmecidir. Demokratik olmayan ve tek bir merkezden çıkmış tartışmasız dogmalara sahiptir.

3. Bilimin evrensel olma ve özgün olması arasındaki diyalektik bağ inkâr edilir.

4. İdealizmin, genel ve bilimsel doğruları saptayabileceği ideolojik bir bütünselliği yoktur. İhtiyaç doğdukça moda «teori»ler üretir, ve bu «teori»lerle eklektik çarpıtmalar yapar.

5. Kapitalizmde ekonomi plansızdır. Kapitalizmin eğitimi de plansız, tutarsız ve çelişkilidir. Hükümet değişimleri, eğitim anlayışını zaman zaman biçimsel olarak değiştirir; fakat bu eğitimin özü ve mantığı değişmez.

İdealizmin eğitim anlayışı, henüz sınıf temellerine oturamamış, bilimsel bilgileri yeterince özümleyememiş, devrimci ortamımızı da olumsuz olarak etkilemektedir. Devrimci eğitim noksanlıklarının ortaya çıkardığı, yanlış sınıfsal temellere dayanan ve bu yüzden de idealizmle çakışabilecek sapmalar şöyle sıralanabilir:

I. Strateji ve taktik konusundaki yanılgılar: Sınıf ilişkilerinin doğru tahlil edilemeyişi, bazı devrimci kesimleri, işçi sınıfı dışında-

ki emekçi sınıf ve katmanları temel güç almalarına neden olmuş, buradan hareketle sosyal devrim anlayışı ve taktiksel konularda bilim ve akıldışı yanlışlara düşülmüştür.

II. Vahiy geleneği: Ülkedeki örgütsel yapılanmalara, hot zotçu, dediği tartışılmaz, otorite megolamanı, bürokrat kafalı «önder»-ler marifetiyle idealizm dikte ettirilmiştir. Demokratik tartışma, ikna, azınlığın çoğunluğun iradesine uyması, benimsemesi ile bilimsel normlar rafa kaldırılmıştır.

III. Sinik kuşatma politikası: Ülkemizin yapısal özelliklerini, orijinal sınıf ilişki ve çelişkilerini Devrimci Marksizme ters düşmeyen ve oldukça doğru biçimde tahlil etmeye çalışan insanlar yok sayılmak istenmiş, eserleri ve tezleri suskunlukla geçiştirilmiş, sinik kuşatma politikalarıyla; «Geri ülkelerin devrimcileri de geri olur» mantığıyla «Eşekçe küçümsenmiş», adları dahi anılmadan eserlerinden alıntılar yapılmış, ülkeye özgü düşünce üretenler, bir anlamda suskunlukla geçiştirilmek istenmiştir.

IV. Eklektizm: «Devrimci» dergicilik anlayışları, adeta halktan kopuk «aydınlar hamamında, gazel okumak» şekline dönüşmüş, sağ ve «sol» teslimiyetçi akımların ağzında «oportünizm» ile «revizyonizm» dergi sayfaları arasında «mat» edilmeye çalışılmıştır. Bu hengamede, bütünün içinden cımbızla çekilen «teori» parçacıkları birbirine tesbih misali eklenerek «ben yaptım oldu» denilebilmiştir.

V. Değişen şartlara uyumsuzluk, özeleştiri noksanlığı: Yaşanılan yenilgiler karşısında, hiçbir şey olmamışcasına bir pişkinlikle, kaldığı yerden devam edenler, namusluca bir özeleştiri gereğini bugün bile duymamaktadır. «Faşizmin zindanları», bu olguyu bir kez daha öğretememiştir. Sosyal mücadelenin değişen süreçlerinde affedilmez yanılgılara düşülmüş; «teori» ve «pratik» sapkınlıklar arasında ve de «zor günlerde» kadrolar ve kitleler arasında ilişkiler kopmuştur. İç ve dış gerici güçlerin saldırısı karşısında, savunma, geri çekilme (ricat) nin yaşandığı şartlarda, biricik dayanağın güçlü bir örgütlenmeyle yerine getirileceği kavranamamıştır.

Yaşanan dönemin tarihini yazmaya aday genç kuşaklar, şunu söyleyecektir: Ne yazık! Tarihsel ve sosyal dönüm noktalarını anlamamışlar. Yeterli tarih ve sınıf bilincinden yoksun bazı kadrolar, kaba ve mekanik «yorum»larıyla Devrimci Marksizmi çarpıtmış, onu yaratıcı özünden uzaklaştırıp hayattan soyutlanmış bir lafazanlığa dönüştürmüşler. Asgari siyasi eğitim, kültür ve diplomasiden habersiz «önder»ler, kendilerine çeşitli sıfatlar yakıştırıp, sosyal mücadelede «söz sahibi» (nereye kadar?) kariyerler elde edebilmişler!..

«Devrimci eğitim, ilerici ahlâk, siyasi terbiye ve siyasi erginlik konusu, hareketimizin çok büyük ihtiyaç duyduğu bir konudur; 'birlik' ve 'bütünleşme'lerin gerçekleşmesi siyasi terbiyesi, erginliği ve yüksek ahlâkı olan kadroların çabasıyla bir anlam kazanır; hareketimizin içindeki düşük karakterli unsurların varlığı, her türden

diyalog ve tartışmanın önünü kesmektedir; seralarda yetişmeyecek olan bu nitelikler hayatın içinde biçimlenecektir.»[1]

Faşizm uygulamaları, önündeki en büyük engel gördüğü kadroları kırımdan geçirmiş, hareketimizi ağır bir yenilgiye uğratmıştır. Ülkemizin yetiştirdiği en değerli insan malzememizin en ileri unsurları kırılmış ya da tutsak edilmiştir. Kırım günleri, bir anlamda karamukla hakiki buğdayı ayırmış, sivil toplumculuktan feminizme, yeni sollara ve troçkizme kadar her türden sapmalar daha «özgür» şartlarda ortaya çıkmıştır. Bu süreçte ve yanı sıra, işkencede, zindanlarda, mahkemelerde, hareketimizin onurlu yüzünü ağartan insanlarımız da olmuştur. Sosyal mücadele şartlarında, her kadro açısından kırımlardan geçmek, tutsak düşmek, yapılması gerekli bir hesabın yanıdır. Mevzisini terk eden, kaçan ya da dönenlerin ilerici açıdan görev ve sorumluluk anlayışları nasıl tartışılacaktır?

Türkiye burjuvazisi 12 Eylül'de, 12 Mart'ın «eksikliklerini» oldukça yerinde değerlendirmiş, ilerici ve devrimci kadrolar adeta gafil avlanmıştır. Bu çerçevede, yasal düzenlemeler yanında, ekonomik, kültürel ve ideolojik alanda gerici uygulamalar gerçekleştirilmiş, baskıcı bir anayasa yazılarak hakim güçlerin yengisi adeta taçlandırılmıştır. Tüm bu olanlar karşısında öznel koşulları eksik bir «devrimci durum»un varlığı sürüyor. Siyasal, ekonomik ve kültürel bunalımın aşılıp toplumun dönüşüme uğratılması göreviyle yükümlü bulunanların saflarında dağınıklık egemendir. «Örgütler anarşisi»nin kaynağını oluşturan küçükburjuva devrimci ortam içinden ve dışından saptırılmaya uygundur. Günümüzde de geçmişte dergi sayfalarında sıkça rastlandığı gibi, gurupçu zıtlaşmaların yeni tohumları atılmaktadır. Sosyal değişim ve dönüşümlerin bazı maddi koşulların oluştuğu günümüz şartlarında da yıllarca önce konu üzerine yazdığı inceleme, polemik ve eleştirileriyle Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın anılması, hareketimizin güçsüzlüklerinin aşılması bakımından öğretici derslerle doludur.

Devrimci teori ve davranışın birbirinden ayrılması olanaksız olduğuna göre, yaşanılan yenilgi, genel anlamda davranışlardaki olumsuzluğu tanımlamaktadır. Devrimci teoriyi belirleyen, devrimci eğitim; kurumsal merkezi bir yapıya kavuştuğu anda ve süreçte sağlıklı ve gerçek anlamda bir içeriğe kavuşabilir. İşçi Sınıfı Partisi'nin denetimindeki Bilimler Akademisi'nin üstlenemediği bir eğitim, eksik, sakıncalı ve işlevsiz olabilir. Bu nedenle günümüz kadrolarının eğitimi için kitap listesi önerilmesi, muhtemel grupçuluğu tahrik edebilir.

Devrimci eğitim konu edildiğinde ortaya çıkan yanlışlıklar:

1. Türkiye solu, «örgütler anarşisi» kronik hastalığını aşamamış, modern işçi sınıfının kurmay heyeti oluşturulamamıştır. Bu güçsüzlüğün belirlenebilir en önemli nedeni: Kadroların devrimci eğitim konusunda gerekli bilgileri bilince çıkarma konusundaki çabaların etkisizliği, ilerici öze sahip insanlarımızın örgütlenme konusunda uyarılamayışı, donanımdan yoksunluğu...

2. Herhangi bir merkezi yapının belirleyeceği eğitim dizilerinin olmayışı, bir grup insanımızı, bağımsız yayınevlerinin kitaplarıyla eğitim yapılmasına itmiştir. Kişisel eğitim, ayrı bir rehberliği gerektirdiğinden, yalnız kalan kişiler doğrularla tanışamamaktadır.

3. Aleyhteki bütün faktörlere rağmen, devrimci eğitim, gene de bir kısım bağımsız gruplarca yürütülmektedir. Bu da ayrı düşüncelerin üremesine yol açmaktadır. Sağ ve «sol» teslimiyetçi akımlarla hareketimiz içine ustalıkla sızmış unsurları yeterince tanıyabilmek için, teori ve pratikte yapılacak çok şey vardır. Eğitim ise bu yolda yapılacak çok yönlü çabaların yalnızca bir yanını oluşturur. Farklı frekanslarda hareketimizi seslendiren dergilerin, ortak teorik konuları tartışmasının önü kesilmek isteniyor. Oysa bu sesleri «bozuk plak cızırtıları» ilkelliğinden kurtarıp senfonik bütünlüğe ulaştırmak gerekiyor.

Günümüz, hareketimizin derlenip toparlanması günüdür. Derlenip toparlanmak, modern yapıların oluşturulmasına çalışmak; bu süreçte sürekli iş yapmak demektir.

«Moral inandırmanın yolu, davranışta yürekten el ve işbirliği, prensiplere uygun karşılıklı eleştiri, otokritik, toleranslı ve arkadaşça fikir tartışması; Devrimci cephe müttefikleri ve dostları arasında zorbalığa kaçmayan TELKİN ve İKNA yoludur. Yoksa ULTİMATOM yorumunu taşıyan, hot zotçu pozlara kaçan, hiçbir objektif ve somut pratikle bağdaşmayan düşünce ve davranışlar, yalnız cepheyi finans - kapitalin özlediği dağınıklığa, paniğe uğratır.»[2]

Marksizmin eğitim anlayışı, kaynağını aldığı dünyayı yorumlama, kavrama ve değiştirme olgusu çerçevesinde, toplumsal yapının coğrafyasına, üretim güçlerinin özelliklerine bakar. Üretim sürecine uyan bir eğitim sistemi kurulmuştur ve o sistemin değişim ve dönüşümlerine dinamik olarak ayak uyduran bir mantığa sahiptir.

Sovyetler Birliği'nde 25 yılı aşkın Prezidyum Başkanlığı yapmış ve bu görevi sırasında gençliğin siyasi eğitim sorununu incelemiş olan Mihail İlyiç Kalinin (günümüz açısından da geçerli), sosyalizmin, insanı, en güzel insancıl niteliklere götüren süreçte aşılanması ve yapılması gerekenleri şöyle sıralamaktadır :

«**Birincisi sevgidir**: Halkına karşı sevgi, emekçi kitlelerine karşı sevgidir.

İkincisi namustur. (...) Öğretmen, bence, buna, olabilecek tüm pedagojik yöntemlere başvurmakla ulaşmalıdır. Çocuklar yalan söylememeli, aldatılmamalı (...).

Üçüncüsü Yürekliliktir: Sosyalist insan emeğin insanıdır. O, dünyayı fethetmek istemektedir. Hem de yeryüzünde varolan dünyayı değil, insan zekâsıyla evreni de açıklamak istemektedir.

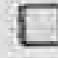
Dördüncüsü arkadaşlık bağıdır: (...) Arkadaşlık bağları, duyguları okul çağından itibaren eğitildiği zaman daha da güçlü olacaktır.

Beşincisi emek sevgisidir: (...) İnsan yaşıyor, besleniyor ve çalışmıyorsa, bu onun yabancı emekle beslendiği anlamına gelir.»[3]

Günümüz devrimci eğitimi, sınırlı bilgilerimizle ayakta durmasını öğrenmek, hareketimizi kendi ayakları üzerine oturtma mücadelesi vermek kadar, hayatın ve mücadelenin içinde geleceğin insanlarını da yetiştirmektir. Ciddi, tutarlı ve kalıcı eğitimin biricik güvencesi, PARTİ'dir. Sağlıklı eğitim, sağlıklı parti yapısını gerektirir. O halde önümüze koyabildiğimiz gündemin en önemli maddesi ve sorun: İşçi Sınıfı Partisi'nin yeniden oluşturulmasıdır. Her şeyden önce bu konu üzerinde kafa yorma zorunluluğu vardır.

11 Nisan 1988

1 SORUN Birlikte Kitap Dizisi: 1/Ekim'87, s. 11, Sorun Yn.
2 Dr. Hikmet Kıvılcımlı, Oportünizm Nedir, s. 120, Tarihsel Maddecilik Yn. 1975
3 M. İ. Kalinin, Devrimci Eğitim Devrimci Ahlâk, s. 51 - 52, Ser Yn. 1978

BİR BAŞINAYIZDIR

1

Başlangıcında
ulu yolların
yada
yol ayrımlarında
bir başınayızdır
çoğu zaman,
bir başına,
teke tek
karşı koymak
dövüşmek düşer
payımıza.

2

Bir başınayızdır
çoğu zaman,
dağlar
sahip çıkar
hüznümüze,
geceleri
yırtıp gelen
ışığın
gürültüsündedir,
damarlarımızı patlatan,
öfkemizi
hüzne kaçıran
büyük hırs...

Mustafa Güçlü

PARTİLEŞME SORUNU, TARİH VE SINIF BİLİNCİ*

Mahmut Agan

Sayın Sırrı Öztürk,

«Partileşme Sorunu» adlı çok ilginç kitabınızı, bir «eski tüfek» olarak, dikkatle okudum. Dil olarak güzel yazılmış. Sorunlar açıklanmaya çalışılmış. Sizi bu yorucu çalışmanızdan ötürü tüm içtenliğimle tebrik ederim. Yeni çalışmalarınız olursa onları da dikkatle okuyacağımı belirtirim.

«Partileşme Sorunu» ele alınırken bir kaç temel nokta gözden kaçırılmış. Marx ve Engels «Alman İdeolojisi» yapıtlarında, kendilerinden ikiyüz yıl önce gelmiş insanlığın, bilimin, bilim felsefesi'nin en büyük dahilerinin sözlerini aynen yineliyerek şöyle söylerler:

«Biz bir tek bilim tanıyoruz, tarihin bilimini» Marx ve Engels tarihin bilimi derken yalnız sosyal ve siyasal bilimlerin tarihin değil: toplum bilimlerinin, doğal bilimlerin, fizikin, kimyanın, biolojinin vö.lerinin tümünü kasdediyorlardı. Tabii bu arada mantık bilimlerini de. Bu topyekün bilim kavrayışı onların bütün yapıtlarında görülür. Alman İdeolojisi de bunlardan biridir. Zaten onlardan bağımsız olarak, en eski bilimsel düşünceler bunun başka türlü olamayacağını gösterir.

Siz «Partileşme Sorunu»nu önemle ele alıp açıklamaya çalışırken, partileşmeyi, insanlığın tarihini, ve bu arada çok önemli olarak, Türkiye toplumunun tarihini hiç göz önünde tutmamışsınız. Oysa Marx'ın yapıtları Türkçe'ye çevrilmiştir.

Yine siz. gerçekten büyük ve sürekli bir çabanın ürünü olduğu kuşkusuz olan «Partileşme Sorunu» yapıtınızda, konuyu ele alırken, materyalizmi gözönünde tutmamışsınız. Bu da, insanlığın bilimsel; en büyük bulgularının analizini ve gelişme yasallığının kurallarını açıklayan Lenin'in Materializm ve Empriokritisizm yapıtındaki bilgi ve bulguları gözönünde tutmadığınızı gösterir.

Siz yapıtınızın ikinci cildinde. s. 118 de:

«Okuduğunuz kitabı, hele işçiler kaleme almışsa, ona bir düşman önyargısıyla yaklaşmış, içinde, hep de 'yanlış' aramışsınız.» diyorsunuz. Ben tüm içtenliğimle söyleyeyim, Batı'nın en büyük üniversitelerinin birinde doktora yapmış biri olarak, yapıtınızı büyük

* Bu, bir okur eleştirisidir, yazı başlığı tarafımızdan konmuştur. Eleştirinin cevabı yazının sonundadır. SORUN.

bir takdirle karşıladım. Bu çalışmanızdan ötürü sizi özellikle tebrik ederim. Zaten değer vermeseydim size bu mektubu yazmazdım.

Bu arada şunu hemen anımsayalım: Bilimin en büyük bulgularını yapmış olan Engels'in yüksek öğrenimi yoktu. Demek oluyor ki. bir çok bulguları üretebilmek için yüksek öğrenim görmek şart değildir. Bunun ispatı Engels ile meydandadır. Türkiye'de çok zeki, çok çalışkan, bilgili, yüksek öğrenim görmemiş kişiler olabilir, olmuştur da ve bugün de muhakkak vardır. Tıpkı sızın gibi. Ama, Türkiye toplumunda Engels yetişmez, çıkmaz. Bu bir zeka sorunu değildir. Şöyle ki:

Marx ve Engels gökten zenbille inmemişlerdir bilirsiniz. Onlar modern bilim felsefesini ve modern doğal ve sosyal bilimleri yaratan Avrupa **hıristiyan** toplumunun (hıristiyan sözcüğünü bilerek altını çiziyorum) ürünleridir. Marx ve Engels sonra da Lenin pek büyük bir bilimsel miras almışlardır. Ve bu mirasda kendilerinin hiç bir rolü yoktur. Hıristiyan Avrupa'nın, bu çok verimli bilimsel toprağının ürünü olmuşlardır. Bizler, bu arada, çok zeki ve çalışkan olan siz, böyle bir bilimsel mirasa sahip değiliz. **Bizim Türk olarak ilerletici mirasımız başkadır. Ve bu miras materializm'in evrensel kökeninden gelir.**

Unutmayalım, Lenin: Bilim, edebiyat, müzik vs. olmak üzere insanlığın bilim ve güzel sanatlarının en büyük yapıtlarını yaratmış olan **hıristiyan** Avrupa'nın (hıristiyan sözcüğünün altını yine çiziyorum), hıristiyan Çarlık Rusyası'nın içinden yetişmiştir. Bunu asla unutmayalım. Yani Lenin insanlığın en büyük bilimsel ve sanatsal yapıtlarını yaratmış olan ve durmadan gelişmekte olan hıristiyan toplumundan yetişmiş, onun ürünüdür. Bizler okumuş, okumamış müslüman Türkler bunu söylemesek de bu böyledir, gerçektir.

Cumhuriyet Türkiye'si ise, Batı'nın, Doğu'nun, Çin'in, Viyetnam'ın, Hindistan'ın Asya ve Afrika'nın hiç bir toplumuna benzemeyen ve önemle işaret edelim, Hıristiyan Batı ile sekizyüz yılı aşkın bir zamandan beri savaş sürdüren, yıkılan, ulusal bir kültür dili dahi olmamış olan ve bilim kadrolarından hemen hemen yoksun, felâketlerden, bilgisizlikten arta kalmış, yıkılmışta olan ve sonuçta yıkılan Selçuklu Osmanlı toplumunun ürünüdür. Bunu bütün dünya ile sizde bilirsiniz.

Marx ve Engels'in Avrupa hıristiyanlığının bilimsel mirasından yarattıkları sosyolojilerinin adı, bildiğiniz gibi: **Tarihsel Materializm'dir.** Her toplum, ve bu arada, Türkiye toplumu, kendi toplumunun tarihinden soyutlanarak öğrenilemez, bilinemez. Türkiye'de «Partileşme Sorunu» da Türkiye halkının tarihinden soyutlanarak konumlanamaz, çözümlenemez. Çözümlenmeye kalkılırsa: Marx'ın, Engels'in, Lenin'in insanlığa ve işçi sınıfına, köylülere, emekçilere tüm sömürülenlere, bilime getirdiklerini terketmek, yadsımak olur. Ve hattâ genel olarak bilimsel düşünceyi red etmek olur.

Şimdi şunu dikkatle açıklayalım: Türkiye'de işçilerin sosyalist partisi diye bir parti kurulabilir. Ve bu parti Türkiye'deki bütün işçilerin gerçek partisi de olabilir. Yani gerçek bir işçi partisi de olabilir. Tıpkı İngiliz İşçi Partisi gibi. Ama, bu, insanlığı, Türk insanını ilerleten bir parti olmaz. İngiltere'de görüldüğü gibi. Marxist - Leninist parti önce: Öncü kitle olarak işçileri, köylüleri, ve hemen bütün emekçileri, aydınları, tüm sömürülenleri kapsar. Aydınsız, sömürülenlersiz bir Marxist - Leninist, bir sosyalist parti yapmak olanaksızdır. Tıpkı, işçisiz, köylüsüz bir Marxist - Leninist bir parti yapmak olanaksız olduğu gibi.

Marx, Engels, Lenin ilerleyen bilimsel insanlığın yetiştirdiği en büyük, en aydın entelektüel bilim adamı dâhilerindendir. Ve her üçü de Avrupa **hıristiyan** toplumunun (Hıristiyan sözcüğünün altını önemle çizerek yazıyorum) ürünüdür. Bu üstyapı olgusunu hiç bir zaman aklımızdan çıkarmamalıyız. Biz Türkler ise müslümanız. Müslümanlığın üstyapı değerleri, etkileri ile yuğrulmuşuz. Halk olarak işçisi, köylüsü, emekçileri aydınları olarak. Ve müslümanlığın bütün geriliğini bütün ağırlığı ile taşıyarak. Burada hemen Çinlilerin Viyetnamlıların sosyalizmi nasıl gerçekleştirdikleri öne sürülebilir. Onlar müslüman değildirler. Müslümanlığın üstyapı değer ve etkilerinin onlara hiç bir etkisi olmamıştır; bilirsiniz.

Bu konuda, burada Orta Asya sosyalist Türk devletleri ileri sürülebilir. Bunların nasıl sosyalizme ulaştıkları sorulabilir. **Marx ve Engelsin açıkladıkları ile: Tarihi bilince** bunun yanıtı hemen apaçık biçimde verilebilir. Unutmayalım, hem hiç akıldan çıkarmayalım ki, Türkistan'da bin yılları aşan yüzyıllar boyunca süren bir çok devletler kurulmuştur. Ama onlar sık sık dağılıp yeniden kurulan kent sayısı az göçebe toplulukları idi. Türkistan da hiç bir zaman bütünü veya bir bölümü toplulukları kapsayan üstün merkezi otoriteyi haiz yüzyıllar boyunca sürgiden bir merkezi devlet kurulmamıştır. Ve Çarlık Rusyası bunları çok küçük kuvvetler ile egemenliği altına almıştır. Rus devrimi onlara yeni düzeni hiç bir esaslı karşı koyma görmeden uygulamıştır.

Oysa, Osmanlı merkezi devleti, yani Türkiye yenilirken dahi en büyük savaşları Akkerman, Silistre, Plevne, hele Çanakkalede olduğu gibi amansız savaşlar vererek yenilmiş, yıkılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu, Roma İmparatorluğundan sonra onun doğu ve güney Akdeniz bölgelerinde -onun kadar geniş topraklara sahip- kurulan, kendisine kadar oluşup gelen en büyük merkezi devletti. Biz bugünün Türkleri, Türkiye Cumhuriyeti bu merkezi devletin mirascısı sürgitmesiyiz. Bu nedenden merkezi devlet kavrayışı Türkiye'nin her bölgesinin her bir bireyinde canlı olarak yaşar. Siz bunu elbette bilirsiniz. Herkes Türkiye'de devletten bir şey bekler. Türkiye toplumunda bu merkezi devlet kavrayışı o kadar güçlüdür ki, hattâ, Şemdinli'nin İran'a bakan sınır bölgesinin köylerinin okuma yazma bilmeyen erkek ve kadınlarında bile merkezi devlet kavrayışı, hiç yoksa hissi, duyusu vardır. Ve bu his belirleyen bir öğedir.

Marx ve Engels'in:

«Biz bir tek bilim tanıyoruz tarihin bilimini»

dediklerini Alman İdeolojisi yapıtında görebilirsiniz. Ya Türkiye'de tarih bilimi genel kavramını, kuruluşlarını açıklayan kimdir? Bu konu Türk sosyalistleri tarafından hiç araştırıldı mı? Hattâ hiç düşünüldü mü?

Türkiye halkının, bu arada işçilerinin, tüm sömürülenlerinin çözümlemesi gereken problemi: **Müslüman** olan (müslüman sözcüğünün altını önemle çizerek) Türkiye toplumunun alt **ve müslüman** üstyapısı ile emperyalizm'in ve işbirlikçilerinin baskısı altında nasıl çözülebileceğini bulgulamaktır.

Sayın Sırrı Öztürk, sözlerimi bitirirken son olarak şunu bir kez daha söyleyeyim: Hiç kuşkusuz Türkiye'de İşçi Partisi kurulabilir. Bu da sizin dediğiniz gibi işçilerin sosyalist partisi de olabilir. İşçi Partisi olabilir. Böyle sınırlı bir parti kavrayışı Türkiye'deki sömürülenlerin bütününü kapsayan bir parti olamaz. (...) Bilimsel dünya görüşünün Türkiye toplumunun evrimini ve devrimini yansıtmaz, yansıtamaz. Çünkü sömürülenler bir bütündür. Sömürülenler bütününü kapsamayan bir parti Türkiye halkının ve onun işçi sınıfının kurtarılmasının metodlarını bulgulayamaz. Ülke çapında başarılı olamaz. Sadece bir İşçi Partisi kurulmuş olur. İşte o kadar.

Son olarak şunu soralım. Marx ve Engels neden: «Biz bir tek bilim tanıyoruz tarihin bilimini» demişlerdir? Çünkü bilimin, doğal ve sosyal bilimlerin tarihi bilinmez ise, bunları yaratan toplumların, sınıfların oluşmasındaki dengelenmesindeki kanuniyet, yasallık bilinemez.

Sizi belki yoracak mektubumu mahlesim ile imzalıyorum. Açıkladığım konular önce de bildirilmişti. Bir gün sizinle rastlaşırsak beni adımla da tanırsınız.

Saygılarımla.

12 Aralık 1987

PARTİLEŞME SORUNU I VE II ÜZERİNE BİR ESKİ TÜFEK ARKADAŞA CEVAP

Sırrı Öztürk

Özellikle 12 Eylül sonrası yaşanan süreçte İşçi Sınıfı Partisi'nin eksikliği kendini daha çok hissettirdi. «İşçi Sınıfı Partisi biziz» iddiaları havada kaldı. Yaşanan süreç, İSP biziz iddialarıyla yola çıkanların konumlarını bütün açıklığıyla ortaya çıkardı. Hiç bir kitabın öğretemeyeceği bu olguları görmeyen, anlamayan acaba kaldı mı?

Görünen o ki, ülkemizde hareketi kucaklayacak bir İSP'den yoksunuz; ve bu görünüm karşısında boşluğu doldurmak; sınanıp aşınan bütün yargıları kaldırıp bir yana atmak gerekiyor. Sosyal mücadele tarihimizden günümüze kadar gelmiş ne kadar sağlam şey varsa onlara ve bilimsel doğrulara sarılmak, ülke gerçeklerini kavramak gerekiyor...

Hayat ve mücadelenin öne çıkardığı, sağlamasını yaptığı doğrular uğruna kavga verirken, yanlışları teşhis ve teşhir etmek gerekiyor. Bu da sorumluca uyarı, eleştiri ve öneri yapmakla biçimlenecek. Yalnızca eleştiri ile yetinilmeyerek, bazı adımlar atılması da gerekecek.

Ülkemiz İşçi Sınıfı Hareketinden gelen bir işçi olarak kavrayabildiğimiz kadarıyla da olsa, konuyu ele almamız doğaldır. Bu, hepimizin hem hakkı hem de ödevidir. Türkiye toplumunda, hele ilerici kadrolar arasında eleştirinin ne demek olduğunu iyi biliyorum. Toplumca sorumlu eleştirilere çok ihtiyacımız var. Eleştiriyi hareketimize konulmuş bir harç gibi görmekteyiz. Elbette eleştiri, kimileri için hiç de öyle değildir. Ama birilerinin paşa gönlüne uygun eleştiri de yoktur.

«Partileşme Sorunu» gibi çok «sıkıcı» bir konuda yazı yazmanın bir tarih ve sınıf bilinci gerektirdiğini biliyor, bu konuda yapılan eleştirileri de, kendi payıma anlamaya, değerlendirmeğe çalışıyorum.

Eleştirinize üç noktada cevap vermek istiyorum:

1) «Türkiye toplumunun tarihini hiç göz önünde tutmamışsınız», gene ayrıca «materyalizmi göz önünde tutmamışsınız» diyorsunuz. Size, «bunu nasıl kanıtlıyorsunuz?» diye bir soru yöneltmiyorum. Bunun değerlendirilmesini donatımlı okur ve kadroların yargısına bırakıyorum. Kaleme aldıklarımızla «Türkiye toplumunun tarihini ve yapısal özelliklerini» araştırmak iddiasında bulunmuyo-

ruz. Bu türden çalışmalara büyük bir ihtiyaç olduğunu kabul ediyorum; ama ben bu alanda bir çalışma yapmadım. Yapılmalıdır.

2) Hiç bir kitabımızda ya da yazımızda «İngiliz İşçi Partisi» gibi bir parti kurulsun denilmemiştir. Diyemeyiz. Zaman zaman, «yasal» planda yazı yazanlar gibi, hepimizin «Ezop dili» kullandığımız oluyor, olmuştur; ama gene de açık ve netlikle yazılmasını uygun buluyoruz. Kitapta, «İşçi Sınıfı Partisi» denilirken kastımız açıktır. İSP ne demekse onu öne çıkarıyoruz. Yanlış anlaşılmalar karşısında, keşke böyle bir literatür kullanmasaydık diye şimdi kendimizi eleştiriyoruz. İçinden geldiğimiz sınıfımızın ihtiyaç duyduğu İSP'nin oluşturulması düşüncesi bizlerde adeta «sabit fikir» haline dönüştü. Kastımızın ne olduğunu herkes doğru anlamaktadır. Sizin de kastımızı doğru anlayacağınızı umuyor, bekliyoruz.

3) Marx, Engels ve Lenin büyük teorik politik önderlerin yetişmesinde «Hıristiyan Avrupa» toplumlarının kültürel birikimlerinin belirleyici olduğunu, Batı toplumlarının gelişmişliği karşısında, toplumumuzdaki eksikliği, geriliği ise islâm kültürünün etkilerine bağlayan yargılar ileri sürüyorsunuz. Konu önemlidir. Burada terminolojik hata yapmamak, yeni kavram kargaşalarına düşmemek, daha köklü, teorik temellendirmelere gidilmelidir denilmesini uygun bulmaktayız.

Öncelikle «Batı ve Doğu» toplumları arasındaki farkı «hıristiyan» ve «islâm» kökenlerine dayalı algılamaya çalışırsak gerçeğin çok küçük bir bölümünü yakalamış oluruz. Ancak gözlemlenen bu gerçeklikten kalkarak söz konusu toplumların gelişmiş ya da geriliklerini hıristiyan ve islâm kültürünün belirlediği sonucunu çıkartırsak çok büyük ölçüde yanılmış oluruz. Şu nedenle: a) Kültür, sadece üstyapısal bir kavram ve olgu değildir. Doğu ve Batı toplumlarında ciddi bir kültürel alış veriş de söz konusudur. Bu unutulduğunda, ülkemizde görüldüğü gibi, 'Asya tipi üretim tarzı' orijinalistlerinin düştüğü konuma doğru yol alırız. b) Dinler, üstyapısal olgunun sadece bir parçası olarak toplumların tarihi gelişimini tek başına belirleyemez. Bununla birlikte, devrimci niteliğini insanlığın bilimsel bilgi üretmek süreciyle birlikte yitirmiştir. Yitirilen, bilimsel düşünce, dinler ile sürekli çatışarak gelişmiştir. Bu nedenle bütün dinler genel ve özel olarak gericidir. c) Söylediklerimize bağlı olarak, «Batı» toplumlarının «gelişmişliği» ile «Doğu» toplumlarının geri kalmışlıklarının nedenini dini etmenin dışında başka, tarih, olgu, eğilim ve yasalar belirlemiştir. Bu etkiyi «Hıristiyan ve Müslüman» kavramlarına dayanarak açıklamaya çalışmak ciddi bir yanılgıdır.

A. Comte kökenli Atatürkçü pozitifistlerin iddiaları da böyledir. Onlar da islâm dinini gelişmenin en büyük engeli olarak görüyor ve iddia ediyorlar. Oysa gerçek tarih ve sınıf bilincimizin ortaya koyduğu, sosyal devrimlerin gelişmesinin önündeki en büyük engelin din kurumunun olmadığıdır. Gelişimi içinde Batı'da, ülkemizle kıyaslanamayacak düzeyde «kurumlaşmış» dinin baskısı vardır.

Hıristiyanlık maddi ve manevi olarak kurumlaşmıştır. Oysa, Halifelik dönemini saymazsak, islâmiyetin ciddi olarak kurumlaşmamış bulunduğunu, bunun yanında ideolojik etkisinin daha güçlü olduğunu görmekteyiz. Bizde ciddi bir kurum çatışması yoktur. Ayrıca, düşünsel gelişimin önündeki engel tek başına din değildir.

Ülkemiz sosyal pratiğinde ortaya çıkan olgular nesnel gerçekliği açıklamaya yetiyor. Bunun yanısıra, özellikle işçi sınıfının iradesini yansıtan bir öznel etmenin güdük kalışını «Hıristiyan Avrupa Kültürel» birikiminin eksikliği gibi bir nedene bağlayamayız. Hıristiyanlığı olduğundan çok abartarak işin adını koyamayız. Çünkü gerek hıristiyan gerekse islâm dininden çok daha geri olan çok tanrılı dinler ve inançlar zincirine köle gibi bağımlı toplumlarda bile, sosyalizm gelişme zemini buluyor. Türkiye'de sosyalizm mücadelesi tökezliyorsa, bunun kusurunu kendimizde, tarihi gelişimi kavramadaki yanılgılarımızda, teori - pratik sığlıklarımızda vb. aranmalıdır. Elbette bu konular kapsamlı inceleme ve araştırmaları gerektiriyor. Kitaplarımıza sığdırılmaya çalışılanlar birer saptamadır. Hayatın öğrettiklerinin yeniden kurulmasıdır.

Mahmut Agan arkadaşımızı, Auguste Bebel'in 1883'de yazdığı «Hz. Muhammed ve İslâm Kültürü» adlı kitaptan, kendi düşüncelerini yargılamaya yönelik bir pencere olması açısından, bir alıntıyla düşündürmek istiyoruz: «Muhammed - Arap (Arap - İslâm) kültür dönemi, batmış Yunan - Roma kültürü ve Rönasans çağından beri yeniden doğan Avrupa kültürü ile eski kültür arasındaki bağlayıcı halkadır. Avrupa kültürü, bu ara halka olmaksızın, bugünkü gelişmişlik düzeyine çok zor ulaşırdı. Hıristiyanlık, bütün bu kültürel gelişmelerin karşısında, tam bir düşman konumunda yer almıştır. Bu bakımdan hiç de tereddüt etmeden şunu söylemeye hakkımız var: Çağdaş kültür hıristiyanlık karşıtı bir kültürdür. Çağımızın en ilerici kafalarıyla en gerici kafaları bu konuda aynı görüştedirler.»[1]

«Partileşme Sorunu» üzerine kaleme aldığımız bir kısım yazılar nedeniyle eleştiriye değer görüşlerinizi bize ilettiğiniz için size ayrıca teşekkür ederiz.

1 Ocak 1988

1 Auguste Bebel, Hz. Muhammed ve İslâm Kültürü, s. 140, Süreç Yn. 1987

AYTUNÇ ALTINDAL'A BİR CEVAP

Kürşat Deniz

Aytunç Altındal'ın yaklaşımına göre Tekil ile Tümel arasında çelişkili birlik değil, özdeşlik mevcuttur. Tekil Tümel'in maddı kalıcı özünü, Tümel'de buna bağlı olan hareketli tezahürü temsil etmektedir.

Öz - Tezahür kategorisi üzerinde duralım:

Öz ve Tezahür ayrılmaz bir birlik oluştururlar.

(Öz Tezahür eder, Tezahür özseldir. Lenin. C. 38 S. 253)

Aralarındaki birlik içsel olarak çelişkilidir. Bu çelişkili birlikte Öz belirleyicidir, Tezahür belirlenendir. Öz - Tezahür ilişkisinden Tekil - Tümel ilişkisine geçersek: Tekil Tümel'in maddi ÖZ'ünü. Tümel'de Tekil'in Hareketli TEZAHÜR'ünü meydana getirdiğine göre Tekil ile Tümel arasında da çelişkili birlik söz konusudur. Öz - Tezahür ilişkisinde çelişkili birlik olduğu halde Tekil - Tümel arasında çelişkili birlikten çok Özdeşlik ilişkisi kurmak açıklanabilir değildir.

Özel ile Genel içinde aynı ilişki söz konusudur.

Tekil - Tümel'de olduğu gibi aralarında çelişkili birlik vardır ve burada da Determinizm ilkeleri izlenir. Şimdi Genel sözcüğü üzerinde duralım.

«Birçok bireye ya da her biri bölünmez bir bütün meydana getiren bir çok gruba uygun düşen. - Bu anlamda genel'in karşıtı bireysel, tekil, ve tikeldir. Ve gene bu anlamda örneğin tümevarım, bireyselden genele doğru giden bir zihin işlemidir. Gene bu anlamda genel, birde karşılaştırma yoluyla kullanılır: Söz konusu ettiğimiz fikrin kapsamına göre değişen çeşitli genellik dereceleri vardır. Bu anlamda beslenme, üremeden daha genel bir fonksiyondur. Bu açıdan daha genel'in karşıtı daha tikel ya da daha tekil deyimleridir. - Belirli bir sınıfa bağlı bireylerin büyük çoğunluğuna uygun düşen. Bu anlamda genel, bir yandan evrensel'e ve tümel'e, bir yandan da istisnaya karşıttır. Örneğin genel olarak ya da genellikle dediğimiz zaman söylediğimiz şeyin istisnaları da bulunduğunu dolaylı şekilde anlatmaktayızdır. Genel kavramının içerdiği bütün bu ikircil anlamlar, özellikle mantık ve metodoloji sorunlarında karanlık ve belirsizlik yaratmaktadır. Bu bakımdan, mümkün olan her yerde, daha kesin anlamlı eşdeğerlere başvurmak, örneğin genel yerine tümel, evrensel ya da cinsel (gnerique) gibi terimleri kullanmak gerekir» (Sosyalist Kültür Ansiklopedisi C. 2, S. 918)

Yine Genel Tümel kadar yeterli olmasada Tümel ile anlamdaş olarak kullanılmaktadır. Kaldı ki Özel ile Genel arasında da Tekil - Tümel'de olduğu gibi çelişkili birlik mevcuttur. Bu nedenlerden ötürü SSCB'deki felsefe çalışmalarında Genel ve Özel'in Tekil - Tümel'le A. Altındal'ın eleştirdiği şekliyle kullanılmasında yadırganacak bir durum yoktur.

Fark ise içsel ve dışsal olarak ayrılır, dışsal farklılık bir şeyin diğer bütün şeylerden farklılaşmasını belirtir. İçsel farklılık ise bir şeyin hem başkalaşması hem de kendisi olarak kalmasıdır. (Özdeşlik ve Farklılığın birliği) «Farklılık çelişkinin başlangıç aşamasının

bir özelliğidir, o bir kendinde çelişkidir, açılıp serpilmemiş gelişmemiş bir çelişkidir.» (Materyalist Felsefe Sözlüğü) Özdeşlik somut ve soyut olarak ayrılır. Somut olan göreli ve geçicidir, soyut olansa saltıktır (Absolute). Farklılık iç çelişkiden doğar ve özdeşlikle çelişir, aralarında ayrılmaz bir birlik oluşur.

Tikel (Particular)'in Tekil ve Tümel'le birlikte kullanılması gerektiğini de belirtmek gerekiyor. Tekil Tikel Tümel birbiriyle sımsıkı bağlıdır. Biri olmazsa diğerleri de olmaz. Tekil - Tikel - Tümel (Özel - Genel) ile Özdeşlik - Farklılık birbirleriyle ayrılmaz şekilde ilişkilidir. Bölünmüş, ayrı olarak ele alınamazlar.

Temel görüş ayrımlarını çok kısa olarak belirtmeye çalıştım. Kısaca yöntem üzerinde durdum, Toplum, Tarih, İktisat, Siyaset kavramlarına girmedim. Saygılarımla...

KİTAPLAR - HABERLER

Bize gelenler

□ YÜREKTE YANAN DÜNYA, Mehmet Aydın, s. 66, 1000 TL. Ocak 1988.

Yazarın 12. kitabı. Emekçi halkımızı tanıyan, insanımızı seven, tarihsel iyimserliği öne çıkaran, duygulu ve güzel şiirler...

□ GÜNEŞ HER GÜN DOĞAR, Şakir Bilgin, Yön Yayıncılık, s. 280, 3500 TL. Ocak 1988.

□ ALMAN FAŞİZMİ VE IRKÇILIĞI, Nazım Hikmet, El Yayınları, s. 94, 1800 TL. Ocak 1988.

□ TARİHSEL MATERYALİZM, Maurice Cornforth, Türkçeye Çeviren: Cem Gönenç, El Yayınları s. 184, 2800 TL. Aralık 1987.

□ TRUVA ATINDA İLK AKŞAM, Zihni T. Anadol, Milliyet Yayınları, s. 440, 4100 TL. Ocak 1988.

Yazar ülkemiz ilerici hareketinin içinden geliyor. 1944 dönemi diğer dönemlerden farklı özelliklere sahip. II. Dünya Savaşı'nın ülkemize nasıl yansıdığı biliniyor. Ama bu dönemde ilerici hareketimizi omuzlamış, omuzlamaya aday insanlarımız neler yapmıştır, hangi donatımla neleri göğüslemeye çalışmıştır? Bunun ayrıntılı cevabı ancak bilimsel araştırmalarla yerine getirilecek. Gözlemlenen odur ki, hareketimizin öznel ve faydacı yaklaşımlar dışında tarihi yazılmamıştır. Böyle bir tarihin yazımı görevini elbette tek tek bireyler yerine getiremeyecek, Bilim Kurulları ve Enstitüler gerçekleştirecektir. Yarının tarihçileri bu dönemi yaşamış insanların belge, anı ve diğer malzemelerinden büyük ölçüde yararlanacaklardır. Zihni T. Anadol bir emekçi duyarlılığı ile yaşadığı, mücadele ettiği dönemin özelliklerini, insanlarını olay ve olguları kitaba sığdırmaya çalışmış.

Sorumluluk duyan her aydın inandığı, mücadele ettiği dönemi belgeliyor, davasına olan inanç ve güvenini kağıda döküyorsa buna

sevinmek gerekiyor. Önemli olan budur. Kitabın içeriği, tartışılması ve değerlendirilmesi ise ayrı bir konudur. Genç araştırmacılar elbette bu görevlerini yerine getirecektir. Bundan kuşkumuz yoktur.

□ DİLAN Ömer Polat, Fırat Yayınları, s. 200 2500 TL, 3. Baskı, Şubat 1988.

□ DİYARBEKİR DESTANI Zeynel Abidin, Yorum Yayınları, s. 48 600 TL, Ocak 1988.

Cezaevini yaşayanlar işkence, baskı ve terörü belgeliyor. Yazar duygulu, yürekli ve güzel şiirleriyle gereğini yerine getiriyor.

□ YILMAZ GÜNEY KİTABI, Atilla Dorsay, Varlık Yayınları, s. 380, 3500 TL, Ocak 1988.

□ SANATSAL İNANCIM, M. Teodorakis, Afa Yayınları, s. 104, 1300 TL, Aralık 1987.

□ VURGUNSUZ SABAHLARA UYANMAK, Güngör Gençay, Gerçek Sanat Yayınları, s. 96, 1500 TL, Mart 1988.

Bir süre önce yayımı durdurulan Gerçek Sanat Dergisi Yönetmeni yazarın beşinci şiir kitabı. «Gerek devrimci öz, gerekse teknik ve estetiksel açıdan verdiği mesajın çarpıcı niteliği okurların gözünden kaçmayacaktır.»

□ UZAK KARLI BİR ÜLKEDEN, Serhan Özdemir, Ner Kitabevi Yayınları s. 48, 900 TL, Mart 1988.

Kitap şair'in çeşitli zamanlarda yazdığı şiirlerden ve kendisiyle yapılan bir söyleşiden oluşuyor.

□ TARİH TÜRKİYE, SOSYALİZM, (Bir Mirasın Güncelliği), Metin Çulhaoğlu Gelenek Yayınları s. 153, 2400 TL, Mart 1988.

Kitap, Sistem ve yöntem üzerine 19. yüzyıla bakış, Yeni bir yüzyıla dönerken, Türkiye Modeli 1908 - 1940 Bir sürecin anotomisi bölümlerinden oluşuyor. Yazar konuyu işlerken amacını bir önsöz başlığıyla okura sunuyor.

HABERLER

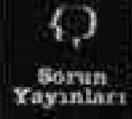
□ Muzaffer İlhan Erdost'un Onur Yayınları arasında yayımlanan «Şemdinli Ropörtajı» hakkında İst. Basın Savcılığınca soruşturma açıldı. «Kaçakçılığın övüldüğü» ve TCK'nun 312 Maddesini ihlâl iddiasıyla yazarın ifadesine başvuruldu.

□ De Yayınları tarafından yayımlanan, Jurgen Kuczynski'nin «Torunuma Mektuplar» adlı kitabı İst. DGM tarafından «komünizm propagandası» gerekçesiyle toplatılmasına karar verildi.

□ EMEK DÜNYASI'nın 4. sayısı, YENİ DEMOKRASİ'nin Şubat'88, EMEĞİN BAYRAĞI'nın Mart ve Nisan'88 sayıları ile MEDYA GÜNEŞİ'nin Nisan'88 sayısı, TCK'nun ilerici insan aklını, bilimsel düşünceyi ve demokratik özgürlüklerimizi yasaklayan maddeleri uyarınca toplatıldı. SORUN, bugünkü yönetimin ilerici basın yayın faaliyetlerine karşı giriştiği maddi ve manevi bütün baskıları kınar, ilerici okurları konuya duyarlı olmaya ve ilerici yayınlarla dayanışmaya çağırmayı görev bilir.

Sırrı Öztürk

İLERİCİ
YAYINCILIĞIMIZIN
SORUMLULUĞU

Mihail Gorbaçov

SBKP MK 27. KONGRE
SİYASAL RAPORU

Sırrı Öztürk

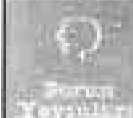
Demokrasi Mücadelesi
Sendikal - Siyasal Birlik

PARTİLEŞME
SORUNU
I

Boris Krasulin

SİLAHSIZLANMA
VE
SOSYALİZM

Sırrı Öztürk

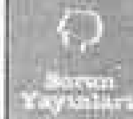
PARTİLEŞME
SORUNU
II

İSP'NİN OLUŞTURULMASI
M. ALİ AYBAR VE UĞUR MUMCU'NUN
SOSYALİZM ANLAYIŞLARININ ELEŞTİRİSİ
OKUR ELEŞTİRİLERİ SORULAR VE CEVAPLAR

Vadim Zagladin

ULUSLARARASI
GENEL
GÜVENLİK

Sorun Yayınları

Yeni Dizi:

☐ ERICH FROMM'UN VE YENİ FREUDÇULUĞUN ELEŞTİRİSİ 1500
V.İ. Dobrenkov

☐ İLERİCİ YAYINCILIĞIMIZIN SORUMLULUĞU 1500
Sırrı Öztürk

☐ FELSEFE TARİHİ İlk Çağ I. Cilt 1500
Tuncer Tuğcu

☐ PARTİLEŞME SORUNU I 1700
Demokrasi Mücadelesi, Sendikal Siyasal Birlik
Sırrı Öztürk

☐ EĞİTİM ÜZERİNE 2500
V. Suhomlinski

☐ EMPERYALİZMİN FELSEFESİ PRAGMATİZM 2700
Harry K. Wells

☐ PARTİLEŞME SORUNU II 2400
İSP'nin Oluşturulması, M.A. Aybar ve U. Mumcu'nun Sosyalizm Anlayışlarının Eleştirisi, Okur Eleştirileri, Sorular ve Cevaplar
Sırrı Öztürk

☐ ULUSLARARASI GENEL GÜVENLİK 1000
Vadim Zagladin

☐ ÇOCUK EĞİTİMİ 1800
Anton Makarenko

☐ SBKP MK 27. KONGRE SİYASAL RAPORU 1800
Mihail Gorbaçov

☐ SİLAHSIZLANMA VE SOSYALİZM 1500
Boris Krasulin

☐ SORUN BİRLİKTE KİTAP DİZİSİ: 1 1000
☐ SORUN BİRLİKTE KİTAP DİZİSİ: 2 1000
☐ SORUN BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ: 1/3 1000
☐ SORUN BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ: 2/4 1000

Mevcudu Olanlar:

☐ SENDİKALAR VE SOSYALİZM 800
Henri Krasucki

☐ SENDİKALAR VE SINIF SAVAŞIMI 800
Henri Krasucki

☐ İŞÇİ SINIFI SENDİKALAR VE 15-16 HAZİRAN 9000
Olaylar-Nedenleri-Davalar-Belgeler-Anılar-Yorumlar
Sırrı Öztürk

☐ OPORTÜNİZM YARGILANIYOR 1700
Sırrı Öztürk

☐ İŞÇİ SINIFI HAREKETİ ÜZERİNE 1800
Georgi Dimitrov

☐ SOVYET ORDUSU 3500
Sovyet Savaş Tarihi-Askerlik Bilimi-Doktrini-Sanatı-Stratejisi
S.S. Lototski Başkanlığında Bilim Kurulu

☐ KÜBA KOMÜNİST PARTİSİ I. KONGRESİ ANA RAPOR VE KÜBA CUMHURİYETİ ANAYASASI 3000
Granma Dergisi Yazı Kurulu

☐ TARİHİN MANTIĞI 800
Sosyalizme Geçişin Kaçınılmazlığı ve geçiş Döneminin Temel Özellikleri Üzerine
Viktor Neznanov (Beraat etti)

☐ SOVYET-ÇİN İLİŞKİLERİ 600
Altmışlarda Neler Oldu?
Oleg İvanov

☐ LENİN'İN BÜTÜN DÜNYA KADINLARINA VASİYETLERİ 800
Clara Zetkin (Beraat etti)

☐ SOSYALİZM VE HÜMANİZM 2200
S.İ. Popov

☐ YEDİ KURŞUNUN ÖLDÜREMEDİĞİ DEV 1500
Nina Andonova

Sorun Yayınları: Babıali Cad. Bozkurt Han No: 6/2 K.1 Cağaloğlu/İst.
Tlf: 527 45 38

KDV Dahil 1000 Lira